

FEDERAL ALMANYA: 2,50 DM
FRANSA: 7,-FF
BELÇİKA: 50,-BF
HOLLANDA: 3,-G
İNGİLTERE: 70 Pence
DANİMARKA: 10,-KRN
İSVEÇ: 8,-KRN
AVUSTURYA: 20 S
İSVİÇRE: 2,5 Sfr

Türkiye Postası

Postvertriebsstück Gebühr bezahlt A1319D

9 September 1983

Nr. 13

15 GÜNLÜK GAZETE

Adres: Donau Str.1

1000 Berlin 44

Tel.: 030/624 60 92

12 Eylül'ün üçüncü yılında Batı Avrupa'daki Türkiyeli ilerici alanlarda

Faşist cuntaya karşı (ekmek, barış, özgürlük için) omuz omuza!

Faşist cuntanın idamlarına, işkencelerine ve katliamlarına son • DİSK, TÖB-DER, Baş-Ş Demeği ve kapatılan bütün demokratik örgütler açılın • Toplu sözleşme ve sınırsız grev hakkı tanınsın • Faşist MHP dışındaki kapatılan bütün siyasi partiler üzerindeki yasak kalksın • Cuntanın zindanlarındaki politik tutuklulara özgürlük. Genel af • Kürt ulusu üzerindeki ırkçı, asimilasyoncu baskılara, soykırımına son • NATO'ya, ABD Çevik Kuvvetleri'ne, onların Türkiye ve * Türkiye Kürdistanı'ndaki üslerine,

yeni yapılan ve genişletilen havaalanlarına hayır • Başta Federal Almanya ve ABD nin verdikleri olmak üzere cuntaya yapılan her türlü askeri ve ekonomik yardıma son • Yabancı düşmanlığına, yabancı işçiler üzerindeki her türlü baskıya hayır. Yabancılar eşit haklar tanınmalıdır • İltica hakkının gasbedilmesine, sığınmacıların cuntaya teslim edilmesine hayır • Federal Almanya'daki sosyal kısıtlamalara, yabancı işçilerin geri gönderilme zorlamalarına, işsizliğe, savaş hazırlığına, Federal Alman-

ya'ya atom roketlerinin yerleştirilmesine karşı, yerli yabancı işçiler ve barış hareketi omuz omuza • Dünyadaki bütün nükleer silahların imha edilmesi için mücadele • ABD emperyalizminin kuklası faşist cuntanın, Kürdistan halkının ulusal kurtuluş mücadelesine, Irak devrimci demokratik hareketine ve Ortadoğu halklarına yönelik saldırısı dursun • Federal Almanya'daki tüm neo-faşist ve faşist Türk örgütleri kapatılsın •

■ Yazısı 3. sayfada

**Cemal Kemal Altun'un
ölümü, cunta ile Federal
Almanya arasındaki kirli bir
"insan alışverişi"ni kanıtladı**

Cemal Kemal Altun'un duruşma için getirildiği Batı Berlin İdari Mahkemesi binasının 6. katından kendini atarak intihar.

"Sıcak sonbahar" 1 Eylül'le başladı

"1 Eylül Dünya Barış Günü", Federal Almanya'nın pek çok kentinde düzenlenen yığinsal toplantı, yürüyüş ve mitinglerle sonbaharda Batı Avrupa'ya yerleştirilmesi planlanan ABD roketlerinin protesto temelinde kutlandı.

Federal Almanya'da eylemler, 30-31

Cenevre görüşmelerini
çıkmaza sokan kim?
10. Sayfada

12 Eylül'ün üçüncü yılında
emekçi kitleler ve
etkinliği narazı.

İdari Mahkemesi'ni binaşın 6. katından kendini atarak ölümlü. Özellikle Batı Berlin ve Federal Almanya'da geniş, ilginç ve önemli gelişmelerde yol açtı. Keza pek çok Avrupa kentindeki Türkiye ilericiler tarafından da etkili protesto eylemleri düzenlendi.

4 Eylül Pazar günü Altun'un cenazesi Batı Berlin'de toprağa verildi. Ancak anti-faşist gencin ölümünün ardından başlayan tartışma daha sürecek. Federal Alman politikacılar, Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin yarısından, öteki sorumlular ölüm olayının sorumluluğunu birbirlerinin üstüne yıkmaya yarışında. Bu suç atma yarış pek çok kirliliğe çamaşırın da ortaya çıkmasına olanak sağladı. En azından Federal Alman hükümeti ile cunta arasında genel olarak siyasal sığınmacılar için, özel olarak da Cemal Kemal Altun için kirliliği bir "insan pazarlığı ve alışverişi" yapıldığı artık belgelendi. Ama Federal Almanya demokrat kamuoyunun dikkati de bu konu üstünde yoğunlaştı. Pek çok Alman demokrata, örgütü ve partisi şimdi ısrarla bir biçimde Federal Siyaset Yasası'nın değiştirilmesini, "İdarelerin" durdurulmasını talep ediyorlar.

■ Yazısı 6. ve 7. sayfada

BİR SİYASAL SIGINMACININ ÖLÜMÜ

Cunta üçüncü yılını faşist bir diktatörlüğe dönüşmüş olarak tamamlıyor.

Türkiye tarihinde rejim kesintisiyle de iki kez parlamenteler bün kesintisiyle uğramıştı. Ama 12 Eylül darbeseyle kurulan diktatörlük, 27 Mayıs'tan ve 12 Mart'tan farklı olarak yerini tekrar parlamentere rejime bırakıyor. 12 Eylül'dü, 1960 ve 1971 yılındaki darbelerden köklü biçimde ayrıran işte budur. Bu basit bir yönetim biçimi değişikliği değildir. Türkiye'nin politik rejimi değişmiş, yeni bir devlet biçimi, açık terörist bir diktatörlük kurulmuştur.

12 Eylül'ün üçüncü yılında yapılan noktada yeni olan, işçi sınıfı üzerindeki, emekçiler üzerindeki, onların partileri ve diğer örgütleri üzerindeki terör de vardır. Şu son üç yılda, sol güçler için bu açıdan değışen fazla bir şey olmadı. Yeni olan, cuntanın terörünü, bugüne kadar işbirlikçiliğin, gericiğin ana politik temsilciliğini yapmış olan Adalet Partisi'ne kadar vardırmsı olmasdır.

Türkiye'de burjuvazinin 1950'den 1960'a kadar esas olarak Demokrat Parti, 1960 sonrasında da Adalet Partisi içinde örgütlenmiş olan tutucu, gerici, emperyalizmin işbirlikçisi kanadı politik olarak ayrışıyor. Diktatörlüğün üçüncü yılı dolarken yeni olan budur.

Türkiye'nin kaderine el koymuş bulunan bu diktatörlük, elbette yalnızca MGK denilen cuntanın, bir avuç generalin diktatörlüğü değildir. Bu diktatörlük, büyük ve tekeli, arat ve vurgun-cu burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin, büyük bürokratların, ordu içindeki

Nasıl bir rejim?

Ahmet KARDAM

millarist kiliğin en Amerikancı, en işbirlikçi, en gerici, en saldırgan, en şoven kesimlerinin açık faşist diktatörlüğüdür.

Cuntanın böyle bir nitelik kazanmış olması, sol güçlerin bu cuntayı yıkabil-mekte şimdiki çok daha geniş olanak-lara sahip olduklarını gösteriyor. AP'nin, CHP'nin, MSP'nin ve öteki burju-va partilerinin etfesindeki milyonlar şim-di sol güçleri dinlemeye döne kıyasla çok daha yatkındırlar.

Türkiye'yi bu faşist cuntadan kurtar-mak amacıyla güçlerini birleştirme yönünde yeni adımlar atmaya hazırlanan sol güçlerin karşısına, çoktan beri za-hen gündemde olan bir sorun, şimdide ha-da da yakıcı olarak çıkacaktır. Bu dik-tatörlüğün yerine halka nasıl bir ikti-dar, nasıl bir rejim hedef gösterilecek-tir?

Bu soruya doğru ve net bir yanıt verilmedicik sol güçlerin yığının için politik bir alternatif haline gelmeleri de, burjuva muhalefetin demokrat, reform-ist kanadını ortak harekete çekebil-meleri de olanaksızdır. Bu diktatörlük-ten kurtulmak için yola çıkmak bir şey-dir, onu gerçekten yıkabilecek ise baş-ka bir şey.

CHP yöneticilerinde cuntaya karşı sol

güçlerle birlikte hareket etmek gibi bir eğilim henüz görülüyor. Cuntayla pazarlığa oturmak için çırpınan AP yön-e-timinden ise böyle bir şey beklemek tümsüyle hayaldir.

Ama asıl belirleyici olan bu değil, bugüne kadar bu partilerin peşinden gitmiş olan milyonlardır. Önemli olan, bu milyonların, ekmeke için, barış için, bağımsızlık ve demokrasi için somut bir politik hedeflere hareketlenmeleri-dir.

Bu faşist diktatörlüğe karşı yığıl-ce direnen sol güçler, dünya işçi sınıfı-nın önderlerinden, anti-faşist savaşşının unutulmaz kahramanı Dimitrof'un öğ-retilerini anımsamalıdır. Eğer faşizm iktidara olmuşa, tercih burjuva demokrasisiyle sosyalist demokrasi a-rasında değil, burjuva demokrasisiyle faşist rejim arasındadır.

Bu şu ya da bu kişinin, grubun, ya da partinin canı istediği, hoşuna gitti-ği için yapılan bir tercih değil, yığın-ların psikolojisinin belirlediği bir tercih-tir. Geniş halk yığınlarına hayatın be-lerlediği doğru hedefler gösterilmezse, onlardan kulaklarını gericiğin demago-jilerine, aldatmacalarına tıkamaları, ba-şını, bağımsızlık ve demokrasi için ken-diliklerinden hareketlenmeleri de bék-lenemez.

Eğer AP, yarı faşist cuntanın Ana-yasası temelinde, işçi demokratik özen-tümleyici boşaltılmış bir zorbalık rejimi temelinde generallerle anlaşmaya başla-rırsa, bunun sorumlusu AP'nin etki-si altına alabildiği yığınlar olmayacak-tır.

Federal Almanya'da eylemler, 30-31 Ağustos tarihlerinde başladı. Alman Sendikalar Kurulu DGB'nin çeşitli eyalet-lerde "Sendikalar atom roketlerine karşı-Baş ve 35 saatlik çalışma haftası için" belgisi altında düzenlediği gösterilerde, 19 Ekim tarihinde roketleri protesto amacıyla uyan grevleri yapılması istendi.

■ Yazısı 16. sayfada

New York Times: "ABD patentli bir provokasyon"

ABD, G.Kore uçağının hava sahası ihlalinin önceden planladı

Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği tarafından düşürüldüğünü iddia ettiği G.Kore uçağının ilişkin yapılan son açıklamalarla, Sovyet hava sahasına girmeyecek, G.Kore uçağının yanında Typ "RC 135" türü bir casusluk uçağının da uçtuğu bildirildi. Casusluk uçağının orada bulunduğu ABD yönetimi tarafından reddedildi. Sadece, uçağın Sovyet hava sahasına girmedikçe belirlenmekle yetinildi.

Öte yanda Batı'lı uçuş uzmanları, Boeing 747 tipi modern uçaklardaki uçuş rotası tayin eden araçların, son olaydaki gibi bir rota şaşmasında uçağın kaçarak gelişkin olduğunu belirtiyorlar. Ayrıca uçağın yönü tayin edici uçuş bilgisayarı bulunduğun söylenmesi de, sistem bozukluğundan doğan bir hata olasılığına aytalıyor. Bu noktalar üzerinde duran New York Times Gazetesi, olayı "ABD patentli bir provokasyon" olarak nitelendirdi.

■ Yazısı 9. sayfada

Çanakkale'de tutuklu 16 AP ve CHP'li liderin Batı kamuoyuna ulaştırıldıkları mektup

"Milliatarizm demokrasi arasında bir sa-vaş başlamıştır. Avrupa milletleri ve ABD bu savaş karşısında tarafsız kalamaz".

Türk demokrasisinin gerçek aşkılar, gi-rişdikleri mücadelede yalnız olmadıklarını hissetmeyi ve Batı'nın haklılık anlaması-nı istiyor; millatarizmin alıksızlanmayacağı-nı umuyor ve destekli bırakılmasını istiyorlar".

"6 Kasım'daki seçimlerde oylar, halkın oyları değil, generallerin istedikleri oylar olacaktır. Türkiye'de hür ve dürlüst seçimler yapılacaktır".

"Bu duruma onaylayanların demokresi-nin katline katılmış olmanın sorumlu ola-caklarını belirtmek isteriz".

Mektubun geniş özet

■ 4. sayfada

Mikis Teodorakis'in gazetemize demeci

"En karanlık dönemde dahi sesimizi duyurmasını bildik"

■ Yazısı 8. sayfada

ONBEŞ GÜNDE TÜRKİYE

22 Ağustos

● *Terciman* gazetesi yazar Nazlı Ilıcak ile yazışları müdürü Aydoğdu İler hakkında, Ilıcak'ın "Her gece iki gündüz arandadır" başlıklı yazısında dindar açılan davada 1,5 ile 8 yıl arasında hapis cezası isteniyor.

● Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide, işverenlerin Sosyal Sigortalar Kurumu'na ödemeleri gereken prim borçlarını süresinde ödemediklerini açıklayarak, kurumu işverenlerden 46 milyar lira alacağı bulunduğunu söyledi.

23 Ağustos

● Dışişleri Bakanı Türkmen anı Kıbn'si ziyaretinden döndü. Ziyaretinin neticesinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Cuellar'ın Kıbn'si konusundaki önerisini görüşmek olduğu bildirildi.

● SODEP 8 ve Doğru Yol Partisi de 9 isimli kurucu üye listelerini İçişleri Bakanlığınca bildirerek son sandıkları kullandılar. MGK'nın 21 kurucu üyesini veto ettiği Bizim Parti ise kendini feshetti.

24 Ağustos

● Haftalık *Nokta* dergisi Sıkıyönetim Komutanlığı'nı süresiz olarak kapattı.

● MGK'nın 76 sayılı Kararnameine aykırı davranışları gerekçesiyle, Adli İlnönü hakkında basına yaptığı bir açıklamadan ötürü savcılık soruşturma açtı.

● Danışma Meclisi'nin çıkardığı bir yasa göre, 6 aydan fazla hüküm giymiş kamu görevlisi emeklilik hakkı kazanamayacak.

25 Ağustos

● SODEP ve Doğru Yol Partileri kurucu üye sayılarını 30'a tamamlayamadıkları için seçime katılamayacakları, yalnızca MDP, ANA.P ve HP'nin seçime katılabilecekleri kesinlik kazandı. Seçime katılamayacak partilerin tüzel kişilikleri devam edecek.

26 Ağustos

● Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 5 partinin temelli kapatılmasına ilişkin davalarından ilki Anayasa Mahkemesi'nce sonuçlandırıldı. Buna göre, Yüce Görev Partisi'nin varlığına son verildi.

● Kapatılmış olan *Milliyet* gazetesi ve *Nokta* dergisinin yayınına yeniden izin verildi.

● Danışma Meclisi'nde 12 maddesi kabul edilen Olağanüstü Hal Yasa tasarınsa göre, valiler dernek ve sendika kapatabilecek, gazete ve dergilerin yayınlarını durdurabilecek.

27 Ağustos

● NATO Güneydoğu Avrupa Müttelik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Serdar Güneral'ın yerine Orgeneral Ragıp Uluğbay atandı.

● 151 üyeli Danışma Meclisi'nin 109. üyesi siyasi partilere girmiş bulunuyor. Bunlardan 72'si MDP'ye kayıtlı.

● Seçime katılamayan 9 partide yerel seçimlere katılma hazırlıkları başladı.

28 Ağustos

● *Milliyet* gazetesinde yayınlanan bir araştırmaya göre, son üç yıl içinde 1 milyon 775 bin memur, Emekli Sandığı'ndan 55 milyar lira borç para aldı. Memur maaşların 16 bin lirası ile 39 bin lirasında değişiyor.

● Dışişleri Bakanı Türkmen, ABD'nin Türkiye'ye vereceği askeri yardım miktarının azaltılması için Reagan yönetimini le yoğun temasa geçtiğini söyledi.

29 Ağustos

● Evren ile görüşmeler yapmak üzere Türkiye'ye gelen Pakistan Devlet Başkanı Ziya-ül-Hak, Pakistan'ın, demokrasiye geçiş konusunda, Türkiye'yi örnek aldığını söyledi.

● Doğru Yol Partisi Başkanı Avcı'nın, *Nokta* dergisine verdiği bir demetben ötürü ifadesinin alınabilmesi için, Danışma Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından dokunulmazlığının kaldırılması istendi.

30 Ağustos

● İmar İskan Bakanı Ahmet Samsunlu MDP'ye katıldı. Yapılan açıklamaya göre, Samsunlu Adana ilinde liste başı olarak seçimlere girecek.

31 Ağustos

● Çeşitli sanayi mallarına yapılan zam furyası devam ediyor. Son olarak, fayans, galvanizli boru, parke, yedek parça ve duvarlıte yüzde 10 ile yüzde 40 arasında değişen zamlar yapıldı.

● Yıldız Üniversitesi öğretim görevlisi Atilla Konrat, Türkiye'de halen 970 bin olan konut açığının önümüzdeki yıl 1,5 milyona ulaşacağını söyledi.

1 Eylül

● Milli Güvenlik Konseyi, kapatılan Büyük Türkiye Partisi'ne üye olan 10 Danışma Meclisi üyesinin 6 Kasım'da ya-

pılcak milletvekili seçimlerine katılamayacaklarını açıkladı.

● Seçimlere girmesine izin verilen MDP, ANA.P ve HP'nin kurucu üyelerinin başkanlıklarını mesleklerine göre dağılımında, sanayiciler ve işadamların birinci sırada yer alıyor. Buna göre, MDP'nin 67 il başkanından 26'sı, ANA.P'nin 67 il başkanından 22'si ve HP'nin 60 il başkanından 19'u sanayici ya da işadamları.

2 Eylül

● NATO generali olmakla öğrenen eski NATO Güneydoğu Avrupa Müttelik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sedat Güneral, emekli olmasının ardından Cumhurbaşkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'ne tayin edildi.

● 7 Eylül ile 10 Ekim tarihleri arasında NATO'nun Akdeniz'de tatbikat yapacağı açıklandı. Tatbikatta, Türkiye'nin yanı sıra İtalya, ABD, İngiltere ve Yunanistan da katılacak.

3 Eylül

● İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından 10 Ağustos tarihinde yayını süresiz olarak durdurulan *Tercüman* Gazetesi'nin yeniden yayınına izin verildi.

● Türk-İş enflasyon oranının yüzde 20 değil, yüzde 30'un üzerinde olduğunu söyleyerek, işçi ücretlerinin aynı oranda arttırılmasını istedi. Ayrıca, Yüksek Hakem Kurulu Başkanı Naci Varlık, Türk-İş yetkililerine verdiği cevapta, işçi ücretlerinin artmasının söz konusu olmadığını bildirdi.

ŞU BİZİM TÜRKİYE

Evren birilerine kazık attı

26 Ağustos günü Atatürk Orman Çiftliği'nde Evren tarafından "Devlet Mezarlığı"nın açılışı yapıldı. Bu mezarlığa Cumhurbaşkanları, devlet başkanları,

Soygunun adını ihracat koydular

Ercan Holding'in, belediyelelere satacağı M.A.N. otobüsleri için "Başka Birleşik ihracat yapılmış gibi" işlem yapılacaktır. Yani Türkiye'de üretilen bir otobüs, Tür-

hâ"nın açılışı yapıldı. Mezarlığa Cumhuriyetçiler, devlet başkanları, Atatürk'ün eski silah arkadaşları gelecek...

Yani? Yanisi, Evren, Cunta'nın öteki üyelerine attı kazığını. Kendi devlet mezarlığında sefa sürecektir, Cunta'nın öteki üyeleri hava alacak...

Profesörün doktora öğrencisi

Evren'e yağçılık sırasında, üniversitemizin rejime sadık yöneticileri fahri hukuk profesörlüğü payesi vermişlerdi. Böylece Cunta başı "profesör" olmuş, hatta cübbe bile giymişti.

Profesör paşanın "kan" kardeşi, kanlı diktatör Ziya-ül-Hak Türkiye'yi ziyaret ettiğinde, kendisine Evren tarafından bir de "fahri doktorluk" payesi verildi. Yani Pakistan diktatörü, Türkiye diktatörü profesör paşanın doktora öğrencisi oldu.

Ne demeli? Öğrenmenin, öğrenmenin sonu yok. Kimi bilim öğretir, kimi zulüm...

Paran yoksa öl

Oyun oynarken kolu kırılan 8 yaşındaki Ömür Ala adlı çocuk annesi peşin olarak 3 bin lira röntgen parası ödeyemeyince hastaneye alınmadı. Saatlerce kruk kolunun acısıyla hastane kapısında bekleyen küçük çocuk, sonunda terisin geri döndü. Hastane yönetimi cuntanın ekonomi politikasını sağlık alanına başarıyla uygulamışlar demektir. Yani "Paran yoksa öl!"

Damadın ödülü patladı

Tercüman Gazetesi, Evren'in Tunceli gezisiyle ilgili izlenimler aktarıncan ayın şöyle yazdı:

"Ayaş'tan Güdül'e hareketten kısa bir süre sonra Cumhuriyetçiler Evren'in konvoyunun başında yol açmakla görevli trafik otosu bir düğün alayını durdurdu. Arabasından inen cumhuriyetçiler, yeni efil çiftin üzerine doğru yürürken damat Naci Yücel'in geri geri gittiği görüldü. Bunun üzerine cumhuriyetçiler Evren 'Dür nereye kaçıyorusun. Sizi tehlik etmek için geliyorum' dedi. Cumhuriyetçilerin yanlarından ayrılmadından sonra uzan bir sürece kendine gelmeyen gelinle damat..." diye sürüyor haber. Yorumu gerek var mı?

Özal, daha da güzelleşti

İşgahende kampanyası için MAN Rikam Ajansı ile anlaşan Anadolular Partisi lideri Tunc Özal, Bayyazımız Mehmet Barlas'a yaptığı ve dün gazetemizde yayınlanan röportajında "video-band'a kaydettirdi. Reklam ajansı stüdyolarında çekimi yapılan röportajı...

Dikkat! Güzel sağdadıdır!

Pekii, bütün bu dümenleri çeviren kim?

Cuntanın Dışişleri Bakanı İtler Türkmen, bir süre önce gizli ve esrarengiz bir Doğu Anadolu gezisi yaptı. Gezi bşına sizde ve gazeteciler Türkmen'e "Van'a neden gittiğinizi" sordular. Pişkin Bakan cevap verdi: "Hiçli! Van çok güzel bir yer. Size de tavsiye ederim."

Ardından Türkmen aniden Kıbrıs'a gitti ve Denktas'a görüştü. Dönüşte gene soruldu: "Kıbrıs'a neden gittiğinizi?" Yanıtı aynı

pişkilolite geldi: "Hiçli... Denktas ile uzun süredir görüşmemiştik. Görüşelim gelmiş. Davet etti, atlayıp gittim. Kıbrıs çok güzel, tavsiye ederim, gidin".

Şimdi bir soru da bizden: Madem bu adam Van'a, Kıbrıs'a geyemeye gitti; pekii, Van'da Çevik Kuşvetler için hava üsleri, Kıbrıs'ta ABD planları doğrultusunda bağımsızlık numaralarını çeviren kim?

Bunu diyen adama, acaba ne demeli?

Önce Tercüman gazetesinden kupürünü gördüğünüz haberi girişini okuyalım: "Mersin İdmanoyurdu Başkanı ve işadamı Mehmet Fatih Deveci'nin oğlu Ferruh, Hilton otelinde yapılan düğünle dünyevine girdi. Esra Cambazoğlu ile evlenen Ferruh Deveci'nin düğününde şişelerden viski, babasının cebinden milyonlar aktı. Düğün boyunca havaya atışın başı bir liralıklarla bir deve yıklı para dağıtan işadamı Mehmet Fatih Deveci, 'gölüm için 20 değil 120 milyon fedadır olsun' dedi." Haberin başta bir de kudu. Bir de sonunu okuyalım:

"Tam 20 milyona patlayan düğünden sonra işadamı Mehmet Deveci, 'az masraf la düğün yaptığım için sevinçliyim' dedi."

Şimdi bir soru: Bu adama ne denirsen uygun olur? Oha mı? Çüş mü? Yoksa daha ağır bir söz geliyor mu aklınıza?

HILTONDA 20 MİLYONLUK DÜĞÜN

İlhan YÜCE

"Öğlum Ferruh'a milyonzlar fedadır olsun" diye düğünde ileri sürük yeni düğünleri işadamı Mehmet Fatih Deveci, havaya atışın başı bir liralıklarla bir deve yıklı para dağıtan işadamı Mehmet Fatih Deveci, 'gölüm için 20 değil 120 milyon fedadır olsun' dedi."

GIRGIR

4 Eylül

- Siyasi partilerin, 6 Kasım'da yapılacak seçimlere katılacak olan milletvekilleri aday listeleri Emniyet Genel Müdürlüğü'nde oluşturulan özel bir komisyon tarafından incelenmeye başlandı. İncelemenin sonuçları MGK'ine bildirilecek ve böylece, milletvekilli olması "sakunca-h" görülünce yetoya uğrayacak.
- En çok Danışma Meclisi (DM) üyesi ve eski parlamenterler, Milliyetçi Demokrasi Partisi'nden (MDP) milletvekilleri adayları oldu. Yapılan açıklamaya göre, 60 eski parlamenter ve 39 DM üyesi MDP'den aday adayları oldu.

5 Eylül

- Türkiye'ye savaş uçağı satmak isteyen iki ABD'li bakanın birbirine düştüğü açıklandı. ABD Kuşvetleri Bakanı Verne Orr, Dışişleri Bakanı Haluk Baykılın'e gönderdiği mektupta F-16'nın üstün niteliklerini anlatırken, Deniz Kuşvetleri Bakanı John F. Lehman F-18'lerin met-hini yaptı.

Türkiye Postası

Türkiye Postası 15 günde bir Cuma günleri çıkar. Herausgeber: Vereinigung für Völker Verständigung und Solidarität, 1000 Berlin 40, Donaustr. 1. Verantwortlicher Redakteur: Mehmet Aksoy Zentralredaktion und Anschritt aller Verantwortlichen: 1000 Berlin 40, Donaustr. 1, Tel.: 624 00 122 Herstellung: Eigenvertrieb Druck: Henke Rollenoffset, 1 Berlin 48, Sänststr. 49, Banka Hesabı: Vereinigung für Völkerverständigung und Solidarität, Post-scheckkonto 461432-100, BLZ 100 100 10 Post-scheckkarte Berlin-West Abone Koşulları: F. Almanya ve Batıberlin'de 6 aylık (12 sayı) 30,- DM, 1 yıllık (24 sayı) 60,- DM Tescimliler: Fransa: Paris, Tel: 01-258 26 90, F. Almanya: Frankfurt, Tel: 0611-68 41 98, Belçika: Brüksel, B.P. 83 Hollanda: Amsterdam, Tel: 020-942323 İngiltere: Londra, Tel: 01-801 7046, Danimarka: Kopenhagen, Tel: 01-707 506 İsveç: Stockholm, Tel: 08-367 576

Diyarbakır Sıkıyönetim Tutukevi'nin 35. koğuşunda ölüm orucu

● 35. Koğuşta 40 tecrübeli hücreli var. Burada tutuklulara sürekli işkence uygulanıyor.

Diyarbakır Askeri Cezaevi'nin 11. ünlü 35. koğuşunda kalan çoğu Kürt, ilerici siyasi tutuklular 2 Eylül gününden itibaren ölüm orucuna başladılar. Tamamlanamayacak kadar kötü koşullarda, daracık hücrelerdeki yitirdi işkence altında yaşamaya savaşı veren siyasal tutuklular bu eylemi ağır sansür koşulları yüzünden hapistane dışına ulaşıyor.

1 Eylül günü duruşması için mahkeme öncekinin ilerici tutuklu Çelalettin Delibaş tarafından yapılan açıklamada tüm 35. koğuşlular adına şöyle dedi:

"35. Koğuşta her an işkence ve dayak var. Bu durmaksızın sürüyor. Aç ve hastayız. Çoğumuz sakat. Tam üç yıl-
dır bu hücrelerde tutulmaktayız. Daracık ve karanlık hücrelerde en az 5 kişi bir aradık. Kimi hücrelerde 9 kişi bile var. Yataklık değil, ayakta durmak bile sorun burarda. Biz ölüm orucuna başlıyoruz!"

Çelalettin Delibaş'ın duyurduğu açlık grevi 2 Eylül günü başladı. Aynı anda Türkiye Barolar Birliği'ne, Başbakanlık'a, tüm gazetelere de bilgi verildi. Ancak cuntanın sansürü altında hiç bir yerdan ses çıkmadı.

Daha önce aynı koğuşta 4,5 ay kadar kalmış olan devrimci Kürt avukat Şerafettin Kaya'dan aldığımız bilgiye göre 35. koğuş dört katlı. Her katın onar tane daracık ve karanlık tecrübeli hücreli bulunuyor. Altı katlı hücrelerde her gün en az 10 santim yüksekliğinde laşım suyu bulunuyor. Yemekler bu suyun içinde yeniyor. Bu suyun içinde uyandırıyor. "Dönüşümlü kabul etmeyen" ilerici tutukluların ve lider kadroların özellikle konduğu 35. koğuşta ayrıca düzenli ve sistemli olarak işkence uygulanıyor ve tutuklular hemen her gün gerekçesiz olarak meydan dayandırılan geçiniliyor-lar.

Batı Avrupa'nın Cunta'ya karşı tutumu değişecek mi

6 Eylül'de İsviçre'nin Lugano kentinde yapılacak olan Avrupa Konseyi Hukuk Komisyonu'nun toplantısında itibaren önümüzdeki iki ay boyunca Türkiye, Avrupa'da ve ABD'de birçok uluslararası kuruluşların toplantılarının gündeminde yer alacak. Avrupa Konseyi'nin ve Parlamento'su'nun çeşitli toplantılarında Avrupa ülkeleri, Türkiye'deki son gelişmeler çerçevesinde Türkiye'ye karşı tavırlarını yeniden gözden geçirecekler.

12 Eylül 1980'den bu yana, Avrupa ülkeleri yönetimlerinin Türkiye'ye cuntasına karşı tavrı, zaman zaman sosyal demokrat kesimlerin etkisi altında yöneltildi kimi değişiklikler dışında, genel olarak "hazır" oldu. Cuntayı, NATO'da istikrarı devamını sağlayacak bir yönetim olarak değerlendirdiler, bekleme ve "demokrasiye dönüştürme" nastı uygulayacağını gözlemleyi tercih ettiler. Türkiye demokrasi güçlerinden ve Avrupa demokratik kamuoyundan cuntaya karşı yönelen protestolara kulaklarını tıkadılar.

Türkiye'de demokrasiye dönülmeyeceği daha geniş kesimler tarafından da anlaşılır şekilde ortaya çıktıktan sonra da Avrupa ülkelerinin yönetimlerinde henüz resmi bir tavır değişikliği belirlendi. Ancak, kapatılmış olan burjuva partilerinin ve özellikle bu partilerin Demirel ve Ecevit gibi bazı yöneticilerinin tavırlarını dikkate alan Avrupa muhafazakar ve liberal çevrelerinin tutumunda, değişimimiz ay içinde bazı değişiklikler oldu. Bu değişimlerde başlıca rolü, Türkiye hapisanelerindeki büyük direnişler ve Avrupa'da buna ilişkin sürdürülen dayanışma eylemleri ile Çankırı'da tutuklu bulunan AP'li ve CHP'li politikacıların yurt dışına gönderildikleri mektup oynadı.

Muhafazakar ve liberal çevrelerin tutumundaki bu değişimler önümüzdeki aylarda Avrupa'daki toplantılarda Türkiye'nin değerlendirilmesi açısından önem taşıyor. Bu çevreler ve Avrupa demokrasi güçleri Avrupa'daki yönetimler üzerinde etkili olacakları ve Türkiye'deki yönetimler, özellikle ABD ile birlikte cuntaya büyük destek sağlayacakları Federal Almanya'daki Kohl ve İngiltere'de Thatcher hükümeti, cuntayı desteklemeye devam edecekleri mi? Seçimlerden sonra tekrar "Türkiye usulü" de olsa İktid-

arda seçimle başa gelmiş bir hükümet olduğuna göre Türkiye'de demokrasiye dönüştürme işi değişecekler mi? Yoksa, yeni değerlendirmeler ışığında Türkiye'ye bazı müeyyideler uygulama yoluna gidebilecekler mi? Cuntaya karşı protesto eylemlerini yükselten ve Türkiye'nin çeşitli uluslararası kuruluşlarda çıkartılması istenen Türkiye demokrasi güçleri, önümüzdeki kritik aylarda Avrupa Konseyi'nin çeşitli kurullarını etkileyecek yaptırımlar yapabilecekler mi? Bu soruların yanıtları önümüzdeki aylarda verilecek.

Türkiye hangi toplantıların gündeminde?

6 Eylül'de İsviçre'nin Lugano kentinde yapılacak olan Avrupa Konseyi Hukuk Komisyonu toplantısında, Türkiye'deki yeni seçim yasası, partiler ve sendikalar yasalarının incelenmesi konusunda karar alınacak.

12 Eylül'de Paris'te toplanacak olan Avrupa Konseyi Tüzük Komisyonu'nda, Kıbrıs'ın Konsey'in Danışma Meclisi'nde kimler tarafından ve nasıl temsil edileceği konusu görüşülecek.

15 Eylül'de, Konsey'in Büro Toplantısında Türkiye'deki 6 Kasım seçimlerine gözlemleri gönderilip gönderilmemesi karara bağlanacak.

16 Eylül'de Paris'te bir araya gelecek olan Avrupa Konseyi Siyasi Komisyonu, Türkiye raporları Steiner'in Türkiye konusundaki ara raporunu görüşecek.

26 Eylül-6 Kasım arasında Strasbourg'da yapılacak Konsey Genel Kurul toplantısında da Türkiye ve Kibris'in günümüzde olacak. Bu toplantıda Türkiye konusunda bir karar alınmayacak. Türkiye parlamentoilerinin yeniden Konsey'e kabul edilip edilmemesi konusu Ocak ayında görüşülecek. Türkiye aleyhine başlıca uluslararası açılan insan hakları davasında, hem Türkiye, hem de davacı ülkeleri adına avukatların dinlenmesi oturum İnsan Hakları Komisyonu'nda 11-13 Ekim arasında yapılacak.

NATO ülkeleri temsilcilerinin oluşan Atlantik Asamblesi ise 2-6 Kasım'da Paris'te toplanacak. Türkiye'deki gelişmelerin yanı sıra, seçimler için bir gözlemleri gönderilip gönderilmemesi konusu bu toplantıda yine ele alınacak.

şey üç yıl öncesi oranla çok daha az, çok daha net.

AMA bizim için böylesine açık, böylesine net olan geniş yığınlar için de açık ve net mi? Fazısme karşı savaşımın kaderini ve sonucunu belirleyecek olan bu soruya verilecek cevap ve bu cevap çerçevesinde geliştirilecek savaşım taktikleridir. Fazısme karşı demokrasi savaşımının sonucunu, bugün cuntayla siyasal çelişkiler içinde bulunan, yöntem savaşımı veren Demirel'ler, Ilıcak'lar, yani 12 Eylül 1980'de cuntaya alışı tutmuş olan kesimler belirlemeyecekler. Savaşımın sonucunu belirlemeyi onlara bırakarak, Evren cuntasının yerini bir süre sonra bir başkası alsın. Fazısme karşı savaşımın kaderi ve sonucu Türkiye başı ve demokrasi güçlerinin ellerinde olmak, daha doğrusu ellerine geçmek zorundadır.

KUŞKUSUZ Evren cuntasının karşısında siyasal muhalefet, son günlerde, umulmayacak bir oranda gelişmiştir. Evren cuntası bugün büyük sarmayenin ve onun siyasal sözcüklerinin bir bölümünü bile karşısına almış, gerçek kimliğini iyice ortaya koyarak burjuvazinin en işbirçili, tekeli, en şoven, en maceracı ve en gözü dönmüş kesimlerinin siyasal temsilcisi niteliğine açıkça ve kimselerin gözden kaçırılmayacağı biçimde kazanmıştır. Tüm sol yarıllardan sınırlarak 12 Eylül faşizminin karşısındaki her gücü sonuna kadar yarıma almak, hesaba katmak tarihsel görevimizdir. Ama bir o kadar önemli olan, asıl kendi gücümüzde güvenmek, fazısme karşı aktif savaşımın öncülüğünü 12 Eylül cuntasına hedefte birleşenler bırakmamak. Ama onları saf dışı etmeden ve küçümsemeden- Türkiye başı, bağımsızlık, barış, özgürlük, demokrasi güçlerinin öncülüğünü gerçekleştirebilmektir.

İŞİNCİ canlanıktı noktası buradadır. Şimdi görevimiz, cunta karşısında muhalefetin böylesine genişlediği bir dönemde kitlelere gidebilmek, kitlelerin yanılgılarını aşabilmelerine yardımcı olabilmek, korku ve sinmişliği yakılabilmek, siyasal gerçekleri gerçekten etkin biçimde açıklayabilmektir. Hiç bir faşist ve zorba yönetim, kitlelere göstermekle şeyler sunmadık, onların gözünü boyamadık, her türlü yöntemi kullanarak kitlelerde bilinç yaratmadık ve uyumlası yarattırmadık yapayamaz. Türkiye'ye "olmasını istediğimiz gibi" değil de, "olduğu gibi" görmeye çalışarak, 12 Eylül cuntasının da bunu, hem de oldukça başanlı biçimde gerçekleştirdiğini saptamak ve tüm gücümüzü, bu yanlış bilinçlenmeyi aşarak en bilinci kesimlerden hareketle ve onların desteğiyle geniş yığınlarla ulaşmakta yoğunlaştırmak zorundayız. Hiç kuşkusuz ilk hedef cuntanın yıkılmasıdır. Ama "yıkıldı da nasıl ve kimler tarafından olursa olsun" mantığı demokrasi güçlerinin mantığı olmamalıdır. Cuntayı, birliğini sağlamsı demokrasi güçleri öncülüğünde yığınlar yıkmalıdır. Bağımsızlık, barış ve demokrasinin yolu ancak o zaman gerçekten açılacaktır.

BÜTÜN bunlar hayalci mi? "Evet" demek, önce kendimize, yani Türkiye devrim ve demokrasi güçlerine, sonra da başta Türkiye işçi sınıfı olmak üzere Türkiye emekçi halkına güvensizlik demektir. 10 yıl sonra kanlı Pinochet'in sallandığı, halkın ayaklandığı Şili, Evren'in "sevdiği braderi" Ziya-ül-Hak zorbalığına karşı ayaklanan Pakistan halkı, Avrupa'da başı için yürüten milyonlar, dünyanın dört bir bağında başı ve demokrasi güçleri bir bütünün parçaları, bizim kavramız da destektelilerdir. Biz her yerde varız. Yenile yenile yeniyi öğreniyoruz. Baş yarılları kuracak olanlar, Türkiye'de de, dünyanın dört bir bağında olduğu gibi yenmeyi öğrenerek, yenmeyi bileceğiz. Bugün faşizmin Şili kalesi düşecek, yarı Türkiye kalesi. Hem de 10 yıl beklemeden. İş ki cepheyi kurabilelim, kitleleri savaşa sürebilelim...

"Mektup"u
açkılıyor!"

Demirel'in ve Çanakkale'de tutuklu bulunan AP ve CHP'li liderlerin Batı ülkelerine mesajı

Türkiye demokrasiye dönüyor

Türkiye dünyada mevcut 156 millet içinde, 4'ü Asya'da ve 2'si de Orta Doğu'da olmak üzere demokrasiyle idare edilen 23 ülkeden biri sayılıyordu. Bugün ise dünyada askeri yönetimle idare edilen 40 ülkeden birisidir.

Türkiye aynı zamanda Avrupa Konseyi'nin ve NATO'nun da üyesidir.

Türk ordusu, 12 Eylül 1980'de Türkiye'nin teröristlerin ve anaristlerin zulmü altında daha fazla kalamayacağını söyleyerek yönetimi sivil hükümetten devraldı ve Türkiye'nin mümkün olan en kısa zamanda saldırgan faaliyetlerden kurtularak demokrasiye döndürüleceğine söz verdi.

12 Eylül 1980 günü ülkenin üçte birinde zaten sıkıyönetim vardı. Parlamento orduya bunu sağlaması için zaten büyük yetkiler vermişti. 12 Eylül 1980 günü ordu, yönetimi sivillerden yana rağmen devraldı.

Bir bu hükümet darbesiydi. Türkiye'de ve yurt dışında 1960 ve 1971 darbelerinde olduğu gibi ordunun kişlâsına dönüleceğine, demokratik bir yönetimle tekrar kurulacağına inanılıyordu.

Bunun gerçekleşeceği umuduydu. 12 Eylül 1980 hareketi onaylandı ve alkışlandı. Söylemeye gerek yok ki, demokrasi son verilmesine kimse aldırış etmedi.

Baş sağlandı mı?

Kusmi huzura bakıp kendimizi aldatarak bugünkü yönetimin ülkeye barış getirdiğine inanmak zordur.

Ülkeye getirilen barış, insan haklarını çiğnemesi karşısında halkın içine düştüğü korkunun sonucudur.

Ordunun yönetime el koymasından sonra bazı insanların hakim kararı olmadan gözaltına alındı ve 90 gün süreye hakim önüne çıkarılmadılar.

Polise ve kolluk kuvvetlerine demokratik olmayan yetkiler verildi.

İşkence olağan sorgulama biçimi hali-

İngiltere'de yayınlanan The Times Gazetesi'nin 9 Ağustos günü, Çanakkale'de tutuklu 16 eski AP ve CHP'li politikacıya ait bir mektuptan parçalar aktararak söz etmesi, bu mektubun doğru olup olmayacağı konusunda geniş tartışmalara yol açtı.

Bu sayfada geniş bir özeti aktardığımız mektup Demirel'e ve Çanakkale'de tutuklu bulunan 16 politikacıya ait mi, değil mi? Bu konudaki çeşitli görüşlere rağmen, Çanakkale'den bu içerikte bir mektubun dışıyara çıkartıldığını doğrulayan ipuçları da az değil:

Cunta bugüne kadar bu mektubu yalanlamamıştı.

Eğer böyle bir mektup yazılmamış olsaydı, Demirel ve mektubu yazmış olduğu iddia edilen diğer 15 politikacı, cuntanın baskı yapmasına bile gerek kalmadan herhalde bunu şimdiye kadar yalanlar ve cunta da bütün olanaklarıyla bu yalanlamayı duyururdu.

Altı yada kadar olan hapis cezaları temyiz edilemez.

Sanığa ya da avukatına savunmasını hazırlaması için yalnızca 15 gün tanınır. Mahkeme sanığın yokluğunda da duruşma mayı sürdürür. Sanık sayısının çok olduğu durumlarda hakim istediği sanıkları duruşmaya çağırır ya da hiç çağırmaz.

Hakim ve savcı sanığın yokluğunda da karar verabilir.

Tutuklular gruplar halinde polise ya da kolluk kuvvetlerine gönderilebilirler.

Asker ülkesi Türkiye

Türkiye bir asker ülkesi olmuştur. Başbakan Bülent Ulusu, darbeyi yapan cuntanın bir üyesi ve Deniz Kuvvetleri Komutanı'dır. İçişleri ve Milli Eğitim

Nazlı Ilıcak'ın Tercüman Gazetesi'nin kapatılmasına yol açan "Her Gece İki Gündüz Arasında" başlıklı yazısının girişinin, 16 AP ve CHP'liye ait olduğu söylenen mektubun girişiyse büyük bir benzerlik göstermesi sadece bir rastlantı mıdır?

The Times gibi bir gazetenin, doğruluğundan emin olmadığı bir mektubu böyle önem vererek haberleştireceğini ve ardından da bir başyazı konusu yaparak doğruluğunda ısrar edebileceğini düşünmek zordur.

Gazetemizin bu sayfasında yayınladığımız mektubu, yurt dışına ulaşan İngilizce'sinden çevirerek özetledik. Elimizdeki metnin İngilizce çevirisinin bozukluğu, Türkçedeki metnin İngilizce çevirisinden çıktığı. Bundan ötürü mektubu kelimesi kelimesine değil, savunulan görüşler olarak ele almak daha doğru olacaktır. Mektup metnindeki ara başlıklar tarafımızdan konulmuştur.

tirdi. Ülkeyi ve hükümeti işgal ettiler. Siyasi partileri kapattılar. Binalarına el koyuşu büro mazeretlerini satış çıkardılar. Bazı bürokratların hayali fikirlerini yasa diye yürürlüğe koydular. Grey hakkı ve işçi hakları yeni yasalarla sınırlandı.

Eyven, yurt içi gezilerinde yaptığı konuşmalarla, ülkenin kötü durumunda olmasının nedeninin anaristler ve teröristler olmayıp siyasi partiler ve parlamento olduğuna ima etti. Büyük bir kuratıcıydı. Atatürk gibi davranmaya başladı. Çok partili sistemi ve demokrasiyi düzeltcekti. Anayasa kendisiydi ve halk da, o ne söylese kabul etmek zorundaydı.

Anayasa oylaması

nin de içinde yer aldığı bir parti kurdu.

Buna paralel olarak, AP'nin gerçek demokrat üyeleri bir siyasi partinin ancak millet tarafından kurulabileceğini söyleyerek Büyük Türkiye Partisi'ni kurdular ve kapıları politikacılara açtılar. Bunlar ordunun ve askerlerin vermiş oldukları serf sözüne inanıyorlardı.

Cunta'nın hazırladığı ve halk oylamasına sunduğu Anayasa'da şöyle denilirdi: "Siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Siyasi partiler önceden izin alınmadan kurulurlar."

Türkiye ve Türk halkı da bu gerçeği kabul edecekler.

Bu, ülkeye, millete ve Türk milletinin kompası bir parçası olan Türk silahlı kuvvetlerine bir hakarettir.

Türkiye Pakistan değildi. Bir Ziya Ül Hakk' da ihtiyacımız yoktu. Türkiye, tarihinin hiçbir döneminde bir sömürge olmamıştır.

Bugün 12 Eylül 1980 öncesinden daha ağır bir bunalımın içine sürüklenmiştir.

Vatanperver devlet adamları ve politikacılar bu rejim modeline şiddetle karşıdır, çünkü bunun ülkeyi içine sürükleyeceği faşizm ya da komünizm felaketini çoktan görmüşlerdir.

Batı dünyasına çağrı

Avrupa, Portekiz ve İspanya'da da benzer bir "Evrenizm"le karşılaşılabileceğini unutmaya benziyor.

Batı ülkeleri ve ABD Evren'i avuçları patlarcasına alkışlıyor. Böylece NATO'nun önemli bir kanadının istikrarı kavuşacağını düşünüyorlar. Halbuki NATO'nun varlık nedeni, dünyanın bütün ülkelerinde hürriyeti ve insan haklarını korumaktır.

Türkiye tekrar demokrasiye döndüğünde Batı'nın bir mütefaki olarak kalmayı sürdürüleceği mi? Türkiye, en kritik günlerde "Evrenizm"le uzlaşan mütefakirine inanıp, bu ülkelere tekrar güvenilecek mi?

Su anda aynı kader paylaşmış olan solcu ve sağlı liderler bu soruları bütün kalpleriyle "evet" diye cevaplamıyorlar.

Militerizmle demokrasi arasında bir savaş başlatılıyor. Avrupa milletleri ve ABD bu savaş karşısında tarafsız kalamaz. Demokrasi bizim ortak kültürümüzdür.

Türkiye, İslam ülkelerinin büyük hayranlık duydukları istisnai bir örnektir. Türkiye'de demokrasisin her bakımından başarıya ulaşması, bir üçüncü dünya savaşında birçok İslam ülkesinin kaderini

ışkence ile ilgili sorgularını biçimi nane geldi.

Ölümün olanları arkadaşlarının ya da akrabalarının ölümlerinde güleride ya da teröristler olarak ortaya çıkacaklarına kesin gözüyle bakabiliriz.

Binlerce insan polis ve sükuyönetim tarafından tutulmuş, dövülmüş ve işkence görmüştür. Anneler, babalar, eşler ve çocuklar aylarca yakınlığını ne görebilmişler ne de nerede olduklarını öğrenebilmişlerdir.

Bugün yürürlükte olan Anayasa'ya göre siyasi partiler ancak Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla kapatılabilirler. Cunta, Büyük Türkiye Partisi'nin kapatılması kararını imzalayarak Anayasa'yı çiğnedi. 6 Kasım'daki seçimlerde oylar halkın oyları değil, generallerin istediği oylar olacaktır. Türkiye'de hür ve dürist seçimler yapılmayacaktır. Oylar generallerin seçtiği kişiler arasında dağılacaktır.

Askeri mahkemelere sivil hakimler ve savcılar atanmaktadır. Bunun sonucu olarak ortaya olağanüstü sükuyönetim mahkemeleri çıkmıştır. 600-700 kişinin, yargılanmakta olduğu davalar bir türlü bitmek bilmiyor. Kaçakçılık davalarına bile askeri mahkemelerde bakılmaktadır. Sivil mahkemeler bütün sorumluluklarını askeri mahkeme üyelerine devretmişlerdir.

En kötüsu, birçok eski ve değerli hakim şimdi ordunun emri altındadır. Hakimler, sultanların ve padişahların zamanında bile verdikleri kararlarda çok daha özgür ve bağımsızdır.

En önemli yasalar bile beş generalin gizlice aldıkları kararla Resmi Gazete'de yayımları yürürlüğe girmektedir. Bu yasaları eleştirmek yasak olduğu gibi, kimler tarafından hazırlandığı da bilinmemektedir.

Sükuyönetim tarafından verilen cezalar ne tescil edilebilir ne de sanığın yili hali göz önüne alınarak indirilebilir.

Komutacılar İçişleri ve Milli Eğitim Bakanları askeri cuntanın yakın dostu emekli generallerdir.

Ankara ve İstanbul belediyelerinin başına generaller ve albaylar atanmıştır. Bütün şehir belediye meclisleri dağıtılmış, yerel yönetimlere ordu el koymuştur.

PTT, TRT, Basın-Yayın, Türk Hava Yolları, Deniz Yolları ve bütün öteki kamu hizmetlerinin genel müdürliklerine generaller ve amiraller atanmıştır. Bütün bakanlıkların ve genel müdürliklerin genel sekreterleri sükuyönetim komutanlarının emriyle emekliye ayrılmışlar ve onların yerine askerler getirilmiştir.

Milli Güvenlik Konseyi'nin emri altında çalışan bir araştırma ve inceleme komisyonu hükümet üzerinde terör estirmektedir. Hükümet yerleri hiçbir yetkisi olmadan cuntanın emri altında çalışan bürokratlardır.

Her bakanlıkta cuntanın subayları çalışmakta ve bunlar komiserlik görevi yapmaktadır.

Cunta

Ordu politikasının içine girmiş ve ortaya bir cunta çıkmıştır.

12 Eylül darbesinin amacı terörist ve anarşistlerin varlığını son vermekti. Kısa bir zaman içinde generaller darbenin nedenini siyasi partilere ve üyelerine bağladılar. Bu tutum onları iktidar partisi olmaya yönelik bir cunta haline getirdi.

DENİZ BAYKAL

Sosyal demokrat hareketin bir parti biçiminde yeniden örgütlenmesi için çaba harcadi. Özellikle Erdal İnönü formülünü üreten kişi olarak dikkati çekti. Tabii bu cuntanın da dikkatini çekti ve...

Anayasa oylaması Anayasa tasarımsına karşı konuşmak yasaktı. Türk halkının bu Anayasa'yı kabul etmemek başka tercihi yoktu.

Bu Anayasa ile Evren Türkiye'nin diktatörü oldu.

Demirel ve Ecevit Anayasa tasarımsına şiddetle karşı çıktılar. Ecevit, mevcut koşullar altında demokrasi mücadelesinin devam ettirilemeyeceğini söyleyerek evine kapandı. Demirel ise sesini duymama çalıştı. Ama Anayasa'ya karşı çıkan her türlü propaganda yasaklanmıştı. Bu terör ve baskı yüzünden olumlu tek adım atmak mümkün olmadı.

Anayasa tasarımsına "Hayır" demek vatana ihanet demekti.

Tasarıma karşı gelenler ülkenin her yerinde ya tutuklandı ya da suçlandılar.

Anayasa oylamasından elde edilen yüzde 92'lik sonuç, bu koşullar altında şaşıldı.

Evren, 7 Kasım 1982 günü milletten onayını almış bir diktatördü. Anayasa oylaması Türk demokrasisinin mezarı sokulduğu gün oldu.

Bati basını, ayrımları girmeden Türkiye'nin demokrasi yolunda olduğuna inandı. Bati dünyasından onaylar, alkışlar ve bravolar gelmeye başladı.

Siyasi partiler

Evren'e ve generallerine göre demokrasinin temeli parlamento değil silah kuvvetleridir. Son sözü söyleyecek olan Türk halkı değil, ordu olur.

Evren, 15 Ocak 1981 günü Konya'da yaptığı konuşmada şöyle demişti: "Yönetimi Atatürk'lerine bağlı bir hükümete bırakacağız. Bu bir asker sözüdür. Bu bir şeref sözüdür..."

İlk önce bize siyasi partileri kurmamız söylenirdi. Sonra da, bunları reddetmek her hakka sahip olduklarını açıkladılar.

Demokrat politikacılar demokrasi mücadelesine girmek başta "Partiyi millet kurar. Bizim partimiz hazır" diye açıklamalarla bulundular. Evren bunları duymak istemedi.

Başbakan Bülent Ulusu, 3 Ocak 1983 günü, kapatılan AP'nin önde gelen ikinci adamı Dr. Saadettin Bilgiç'i davet ederek yeni kurulacak Merkez Partisi'ni desteklemesini istedi. Ayrıca Demirel'in de desteğini istedi. Bunlar da kendisine aktarmasını Evren'in söylediğini açıkladı.

Daha sonra Sunalp basını bir açıklama yaparak, kendisine bir parti kurma görevi verildiğini söyledi. Ulusu artık arkasında duruyordu. Sunalp, Demirel'in etkilemeyeceği bazı eski AP üyeleri

SÜLEYMAN DEMİREL

Çanakale yolcusu

Cunta sözünde durmadı. Bu partiyi kendilerine düşman gördüler.

Evren ve Erşin, partinin genel başkanı Esener'i çağırarak Sunalp'ın partisiyle işbirliği yapmasını istedi. İstanbul'daki de Esener'den ve partinin İstanbul'daki üyelerinden Sunalp'ın partisine katılmalarını istedi. Aldıkları yanıt "Hayır" oldu.

Generaller Büyük Türkiye Partisi'nin varlığını kendileri için tehlikeli bularak bu partiyi ancak on gün tahammül edebildiler.

Demokratik solcular da bir parti kurma hazırlığı içindeydiler. Erdal İnönü'nün çalışmalarını içindeydi. Oysa generallerin kendileri de bir parti kurduktaydılar ve bu maksatla Başbakanın sekreteri Necdet Calp'ten istifa ederek Halke Partisi'nin başkanı olmasını istemişlerdi.

Politikacılar Çanakale'ye gönderilecek askeri bir kampa kapatıldılar.

Bu sırada 76 yaşındaki dışişleri eski bakanı Türkiye dışişleri şefi döndü ve kusurunu yılda keserek geri geldi teslim oldu.

Bu andan itibaren Türkiye'nin kalbi Çanakale'de atmaya başladı.

Türkiye Pakistan değildir

Bugün yürürlükte olan Anayasa'ya göre siyasi partiler ancak Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla kapatılabilirler. Cunta Büyük Türkiye Partisi'nin kapatılması kararını imzalayarak Anayasa'yı çiğnedi.

Yapılacak seçimlerde Türk halkı ancak Cunta'nın seçti adaylara oy verecekti. Bunlar ülkeyi 5 yıl süreyle temsil edecekler, yasalar yapacaklar ve hükümeti yöneteceklerdir.

yaşında birçok islam ülkesinin kaderini değiştirebilir.

Bati demokrasileri, demokrasiye idare edilen mükemmel ülkelerden biri olan Türkiye'yi desteklemelidir.

Türkiye, Polonya'daki direnişi bütün kabiliyle anılamamaktadır. Demirel ve Ecevit'in başlatmış oldukları demokrasi mücadelesi bir sonuca ulaşmıştır ve bu sonuç Waleş'a'nın direnişinin sonucuna çok yakındır, hatta onun da ötesindedir.

Türk demokrasisinin gerçek aşkları, giriştikleri mücadelede yalnız olmadıkları hissetmeyi ve Bati'nin hakikati anlamasını istiyor, durum üzerinde Bati dünyasıyla konuşmayı arzularıyor. Militarizmin aksınlanmayacağını umuyor ve desteksiz bırakılmasını istiyorlar.

Türk demokrasisinin gerçek aşkları, giriştikleri mücadelede yalnız olmadıklarını hissetmeyi ve Bati'nin hakikati anlamasını istiyor, durum üzerinde Bati dünyasıyla konuşmayı arzularıyor. Militarizmin aksınlanmayacağını umuyor ve desteksiz bırakılmasını istiyorlar. Bugünkü durumu onaylayanların demokrasinin katline katılmış olmalarını sorumlu olacaklarını belirtmek isteriz.

6 Kasım'daki seçimlerde oylar, halkın oyları değil, generallerin istediği oylar olacaktır. Türkiye'de hür ve dürist seçimler yapılmayacaktır. Oylar generallerin seçtiği kişiler arasında dağılacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye demokrasise dönme gayreti içinde değildir. Demokrasi ölmüştür. Barış ve huzur demokrasiyi öldürerek değil, onay yasatarak sağlanmalıdır.

Cunta'nın maskesi düşmüştür, gerçek yüzü görülmüştür. Bu, Türkiye'yi zayıf düşürüyor ve ykıcı sonuçlar yaratıyor. Bu durum onaylayanların demokrasinin katline katılmış olmalarını sorumlu olacaklarını belirtmek isteriz.

Türkiye Barış Derneği davası karar aşamasına geliyor

Barış Derneği davasında sanıklar cuntayı yargılıyor

● Barış Derneği davası savunmalarla sürerken, öntümüzdeki günlerde kararının verilmesi ve sürmekte olan kimi bazı davalarla, özellikle TKP davasıyla birleştirilmesi yoluna gidileceği haber veriliyor

Faşist cuntanın pek yüzünü en iyi ortaya koyan davalardan biri olan "Barış Derneği Davası" savunmaları sürüyor. Barış Derneği Genel Başkanı Mahmut Dikerdem'in barış savunması demokrasi tarihimizin yüzaklarından olan savunmasını diğer yöneticilerin savunmaları izliyor.

Savunmalar sırasında, 19 sanıklar, her türlü hukuk kuralının çiğnediği bu davada barışın, yasa hakkını, demokrasiyi yargılandığını ifade etti. DİSK davasında da idam istemiyeyen yargılamakta olan Tüm Teknik Elemanlar Derneği (TÜTEDE) Genel Başkanı Aytaç Göker, "İla makamı ne kadar iyi ve güzel telos neyse, bunların ancak TKP'den neş'et edileceğini ileri sürüyor" dedi. Göker savunmasını "Savcılık makamının bekletmesiyle karşılaşmıyoruz. Çünkü bizi insanlık ortak istemi, ortak talebidir" diye bitirdi. *Sefik Asan* "Barış düşman olan düşüncenin insanlığa da düşmanıdır" diye başladığı savunmasında "Davanın püf noktasını ben söyleyemem, bunu bir parmağın aramasından yatkınlığı, bunun bir soğuk savaş dönemiyle bağlantılı olduğunu" söyledi. *Uğur Köken*, savunmasını "Bu davada sağduyu ve umut yargılanıyor" diye özetledi. *Aybars Ünal* demokrasinin özünün örgütlenme özge-

lüğü olduğunu ifade etti ve barış hareketinin gelişmesinin nedeninin güvenli yarımların duyulan özlem olduğunu belirtti. *Ali Taygun* "Düşünceden korkmamalıyız" dedi. *Profesör Metin Özek*, barış savunmasının bir bilim adamının sorumluluğu olduğunu vurguladı. *Niyazi Dalyancı* "Bizim kişiliğimizde halkımızın savaşsız bir dünya istemi yargılanıyor, uluslararası dayanışma ve kardeşlik istemi yargılanıyor" dedi. İddianamede, bazı derneklerin gecelerinde Nazım Hikmet'in şiirlerini okumakla suçlanan *saİR Ataoğlu Behramoğlu*, "Çok şükür ülkemizde bugün savundüğümüz bu anlayış gittikçe yaygınlaştıkça kazzanmakta, Nazım'ın ulusal kültür mozayigimizden en kıymetli bir parçası olduğu gerçeği anlaşılacaktır" dedi. *Ali Sirmen* iddianameye soğuk savaş dönemi yöntemlerinin egemen olduğunu dedi. ÖDTÜ eski öğretim üyesi *Genay Soykan* "Barış insanı bir istek olmaktadır, pıkmış, bir zorunluluk haline gelmiştir" dedi. *Hüseyin Baş* "Barıştan yana olanların yargı önüne çıkarılmasının ilk kez Türkiye'de görüldüğüne işaret etti. Eski milletvekili *Mustafa Gazalacı* "Nükleer silahların ulaştırılma korkunç durumdaki bir insan umurunda mı barış demektir. Barıştan ve özgür düşünceden yana olanların diğer parlamentoda savundum, bugün de aynı inan-

la tekrarlıyorum" dedi. Eski CHP milletvekili ve Köy-Köop Genel Başkanı *Nedim Tarhan*, Barış Derneği davasının tarihi niteliğini vurguladı, "Barış savunmak bizlere onur kazandırıyor. Barış savunmanın yolu sömürüye son vermekten geçer. Savaş, silahlanmaya, sömürüye, bağımlılığa hayır demeden barış savunuyoruz demek hiç bir şey ifade etmez" dedi. Mardin eski bağımsız milletvekili *Nurettin Yılmaz* "A-macı insanların daha mutlu olmasını sağlamak olan Barış Derneği'ne üye olmak-tan gurur duyduğum" belirtti. Sinema sanatçısı *Semra Özdamarsavunmasında* "Yaratamayan yok etmek ister" dedikten sonra, ana olarak, sanatçı olarak savaş karşı olduğunu, savaşın insanı sanık ve savcı olarak ayırmadığını belirtti. Varşova barış toplantısına katıldığını ve barış çabalarının derinliği bu toplantıda daha iyi anlaşıldığını vurguladı. Eski CHP milletvekili *Kemal Anadolu* ise, savunmasında "Dünyanın dört bir yanında barış için savaşan insanların bulduğundan, bunların savaş karşı barışın, kavga karşı barışın, açlık karşı açlığın, karantılaşma karşı umudun egemenliğini istediklerini, bundan böyle de barış ve özgürlük için aynı çabayı aktif yetiştirilme harca-yacağı" belirtti.

Barış Derneği davası savunmalarla sürerken, öntümüzdeki günlerde davanın genişletilmesi ve sürmekte olan kimi bazı davalarla, özellikle TKP davası ile birleştirilmesi yoluna gidileceği haber veriliyor.

AYDIN ENGİN

Türkiye

Sıcak sonbaharda bir kızıl gül

Bu yazı, bu gazetenin bir başka sayfasında, bir başka köşesinde yayınlanabilir. Örneğin "Frankfurt'tan Berlin'e Yolculuk İzlenimleri" başlığı ile. Eğer Berlin'e vardığımızda dal gibi bir delikanlının tabutunun ardında yürümeysek; eğer kah yağmur çiselenen, kah güneş açan kederli bir Berlin sonbaharında, başörtülü bir Anadolu kadının sessiz hıçkırıkları sarsılan omuzlarını görmeseydik; eğer Cemal Kemal Altun'un mezarına bir, tek bir kızıl gül bırakırsak gözleri dolu dolu bir Alman delikanlıyla göz-göze gelmeseydik...

1 Eylül Frankfurt. "Antikriegstag". Erbabı nasıl çevirir bilemeyiz ama, biz olsak, "Savaş karşı savaş günü" derdik Türkçe'sinde.

Kentin kalbine, kocaman bir alanda Alman, yabancı "savaş karşı savaşçıları" var. Derme çatma sahnede işinin tadını çıkarması bilen bir kabare oyuncusu, Eurovision birincilerinden Nicole ile, onun unlu şarkısı ile dalga geçiyor: "Ein Bisschen Frieden, ein Bisschen Liebe"

Türkçesi: Biraz barış, biraz aşk, diyor Nicole. Devrimci kabare oyuncusu dalgasını geçiriyor: "Biraz açık, biraz savaş, biraz ölüm, biraz da gebelik." Sonra kurnaz yüzü birden geriliyor. Öfkesizle haykırıyor kalabalıklara:

— Biraz değil tam barış...Biraz değil tam...Tam...Kalıcı ve adil bir barış.

Sonra alsibildiğine süknun dolu yüzü ve kederli mavi gözyaşlarıyla içi çıkıyor sahneye. Konuşuyor: — Bugün, diyor, bugün başlatıyoruz sıcak sonbahar...Savaş savaş açtık. Nükleer ölüm roketleri istemiyoruz Avrupa'nın tepesinde. Kentlerimizi, halkımızı ve çocuklarımızı savunacağız. Savaş karşı savaşçı.

Besbelli Köln göklerinde yankılanan bu özgürlük kükürleri Sultanahmet'te, Kabaklı'da, Mamak'ta, Diyarbakır'da, Metris'te çınlayacak. Zindanların kör kuytusunda bir savaş arkadaşımız keyifle göz kırpacak yanındakine.

Essen. 2 Eylül. Aradığımız arkadaşın telefonu cevap vermiyor. Berlin yönüne giden trene de daha çok var. Essen sokaklarını arımlamak en iyisi...Uzaklardan, epey uzaklardan bir türküz üşüyor bize kadar. Sese doğru yürümlü. Kennedy-alılee. Küçük bir meydan. Avrupa'nın göbeğinde yüzlerce yıllık bir gelenek yineleniyor. Bağbozumu şenliği bu. Sarıparçılıçlı. Alanın bir yerinde konulmuş bir sahne sarapahane içlerinden oluşan bir kör, sarap üstüne Alman köylü türküleri söylüyor. Kafalar dumanlı. Sıcak sonbaharın başlangıcında serin, güzel bir Avrupa okşamıstünde sarap ve köylü türküleri...Alman az-tesinde, sarap, türküzü alsibildiğine sessiz bir grup var. On, birlemeden onbeş kişi. Elele tutuşmuş, kocaman bir halka olmuşlar. Dildik ve sessiz duruyorlar. Yanlarında bir pano. Panoda bir yazı: "Burada barış için okiliyor. Bizimle bir dalka siz de elele verin..."

Çam yarmasından da beter, kolları dövmeli, sarap yiliği bir Alman herif yaklaşıyor barış halkasına. Önce sözle satıyor. Sonra ufkatan ufkatan elle. Barışçılar aldırıyorlar. Satışmanın dozu da tadı da kaçıyor. Halkdakilerden biri, ufacık tefecik, kırkırı, sarı sakallı bir delikanlı çıkıyor aradan. Sığarısını çıkarır gibi yerden bir Coca-Cola şişesi alıyor. Alış boyu şişeyi, adamın kanını dunduracak kadar büyük bir soğukkanlılıkla çam yarması itini ensöküne indiriyor. Şişe parparpar. Çam yarmasından kısa, kesik bir çitlik ve kavak kerestesi gibi devri-

DİSK davasında hukuk değil terör var

68 idam istemli 78 sanıklı DİSK Davası delillerin okunmasıyla sürüyor. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün sanıkların lehine olanlar da dahil tüm delillerin okunmasına ilişkin talebi mahkemeye disiplinli bozan davranış olarak nitelendi ve Baştürk celseden çıkarıldı. Daha sonra 3 Ağustos duruşmasında da yargıcı tek taraflı olmakla suçlayan Baştürk 7 gün hürce hapsi cezasına çarptırıldı. DİSK Davası mahkemenin uygun gördüğü delil-

lerin okunması ve "savaş hali" gerekçesi altında tüm hukuk kuralının çiğnenmesiyle süren DİSK'e bağlı iki sendikadan 50 yöneticisi hakkında da yeni bir dava açıldı. Maden-İş sendikasıdan sonra haklarında dava açılan bir kişi sendika DİSK'e bağlı Tümka-İş ve Linter-İş sendikaları. "Mevcut iktisadi ve sosyal nizamla ilgili değiştirmek"le suçlanan sendika yöneticileri için 6 yıl ile 20 yıl arası hapis cezası isteniyor.

Orhan Taylan gene tutuklandı

Baş Derneği davası sanıklarından ressam Orhan Taylan, bu davada tutuksuz olarak yargılanırken, dava sırasında gözaltına alındı. Ankara TKP davasına ilişkin olarak ilk önce gözaltına alınarak Ankara'ya götürülen ve ardından da tutuklanan Orhan Taylan'ın Ankara'da artık iyice ön kazanan bir işkence mahalline götürüldüğü de bildiriliyor.

TDKP Kırıkkale davası sonuçlandı

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Mahkemesi'nde görülmekte olan 50 sanıklı Kırıkkale TDKP davasında 9 sanık 6 yıl 8 ay ile 10 yıl 4 ay arası hapse mahkum edildi. 1 sanık hakkında görevsizlik kararı verilirken 40 sanık da beraat etti.

THKP-C davasında 36 beraat

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan 111 sanıklı THKP-C Kurtuluş davasında 36 sanık beraat etti; 75 sanık 2 yıldan ömür boyuna uzanan hapis cezasına mahkum edildi.

Oktay Akbal Sağmalcılar Cezaevine konuldu

Yazar Oktay Akbal Cumhuriyet Gazetesi'nde 6 Ekim 1982'de yayınlanan ve faşist cuntanın Anayasa taslağı konusundaki görüşlerini içeren "Yurttaş Olarak Görevimiz" başlıklı yazısından dolayı çarptırıldığı 3 aylık hapis cezasını çekmek üzere 26 Ağustos'ta Sağmalcılar cezaevine konuldu.

Her konuda görüş birliği sağlandığı açıklandı

Evren'in "kan" kardeşi Ziya-ül-Hak Ankara'da kendini "evinde" hissetti

Ağustos ayının sonunda altı günlük bir ziyaret için Ankara'ya gelen Pakistan Devlet Başkanı Ziya-ül-Hak, kendisini ikinci evinde hissettiğini söyledi. Demokrasiye geçiş konusunda Türkiye'yi örnek aldıklarını belirten Ziya-ül-Hak, bu nedenle Milli Güvenlik Konseyi'nin ve Danışma Meclisi'nin işlevlerini de incelediklerini belirtti.

Hatırlanacağı gibi kısa bir süre önce Ziya-ül-Hak, ülkesinde demokrasiye geçiş programı içinde sıkıyönetimi uzatmış ve kendi yetki alanını genişletme yönünde bazı tedbirler almıştı. Ziya-ül-Hak'ın bu girişimlerine karşı, yasaklanmış olan seçkin partinin başlatıldığı protesto gösterileri sürüyor. Bu gösterilerde çıkan çatışmalarda şimdiye kadar 30 kadar kişinin öldüğü bildiriliyor.

Öte yanda Pakistan, ABD resmi belgelerine göre 1950'den beri Yakın Doğu'da Sovyetler Birliği'ne ve ilerici yönetimlere sahip ülkelere karşı mücadelede stratejik konuma sahip bir ülke olarak değerlendiriliyor. Bu açıdan Pakistan'a önem veren ve büyük capta askersel yardım yapan ABD, Pakistan'ın Çevik Güçler için önemli bir üs haline getirmeyi planlıyor.

Ziya-ül-Hak, Evren'in davetlisi olarak Türkiye'de

savunucacı. Vasa Karşı Vasa!..

2 Eylül Köln. Tren değiştirceğiz. Bir saatimiz var. Kenti doluyoruz. Amaçsız, başıboş ve keyifsiz. Domplat'da yüzüklük Kaldırımın dev kulelerinin gölgesinde bir grup protestan. Gitar eşliğinde şarkı söylüyorlar. Yanlarında kargacık burgacık yazılarla dolu bir pano rüzgarda sallanıyor:

"Barış için türkü söylüyoruz, Katlin, birlikte söyleyelim"

Gelen geçen. Katılanlar var. Durup dinleyenler. Omuz silkip yürünler.

Biz de yürüyoruz. Neumarkt. Öğle vakti. Koca alan 10 Eylül'ü bekliyor gibi. O gün orada ofkeli, sırf kinyle bilmiş onbinler omuz omuza gelecek. Birlikte haykırarak: "Faşizme karşı omuz omuza!" Besbelli generallerin uykusu kaçacak.

sekküne indiriyor. Şişe paramparça. Çam yarmasından kısa, kesik bir çığlık ve kavak kerestesi gibi devriliyor.

Sarı kıvrık sakallı delikanlı aynı sükunette bisikletine biniyor, pedallara basıp uzaklaşıyor, arkadaşlarını uyarmayı unutmuyor...

- Ambulans çağırım. Fena vurdum adama...

Essen'de barış savunuları dönüşmesini de biliyor.

Berlin. Bazen çiseleyen bir yağmur. Bazen açan bir güneş. Hava alabildiğine kederli. Cemal Kemal Altun'un tabutunun ardisıra yürüyor. Gençcek delikanlı toprağa veriliyor. Cesedi bile cuntaya tutsak değil onun.

Berlin'de bir mezarlık. Bir mezarın üstünde bir kızıl gül. Sıcak sonbahar başladı.

CEMAL KEMAL ALTUN
(1960-1983)

Bir hukuk devleti olduğu anayasasında yazılı olan Federal Almanya'da Cemal Kemal Altun'un 13 ay boyunca her gün cunta cellatlarına teslim edilme tehdidi altında yaşamış onun bu yaşama kendi eliyle son vermesinde başlıca etken oldu

Cemal Kemal Altun'un kendini Berlin İdari Mahkemesi binasının altıncı katından atarak intihar ediyiyle noktalanıyolar dizisi 1981 yılının ilk günlerinde başladı. Türkiye'de Cunta'nın güvenlik güçlerine yakanan, gizli yollarla yurtdışına kaçması başaran Cemal Kemal Altun, 10 Ocak 1981 günü Batı Berlin'e geldi. Amacı, binlerce "ekonomik sığınmacı" gibi Federal Almanya'da kalıp, bir iş bulup yaşamak değildi. Nicekim bu yüzden de gelmek üzere siyasal sığınma için başvuruda bulunmuş. Ülkedeki durumu gözlemeye ve gelişmeleri izlemeye başladı. Ancak gelişinden kısa bir süre sonra gazetelerden, MHP'nin elebaşlarından Gün Sazak'ın öldürülmesi olayının sanığı olarak Cunta tarafından aranamakta olduğunu öğrendi.

Kemal Altun tutuklanıyor

Beklemek ve ülkede dönme olanakları araştırmanın anlamı kalmamıştı. 7 Eylül 1981 günü siyasal sığınma için başvurdu. Siyasal sığınma başvurusu, Fede-

Federal Alman hükümeti, yüksek memurlar ve Cunta elele verdi ve...

Kemal Altun'u 13 ay boyunca adım adım ölüme ittiler

Altun'un derhal Türkiye'ye geri verilmesi de isteniyordu.

Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi, 9 Eylül günü daha önce "teçkil" koşuluyla aldığı kararı kesinleştirdi ve Cemal Kemal Altun'un "ülkesine geri gönderilecek suçlulara aynılmsız özel tutuklu" şeklinde kalmasını kararlaştırdı. Bu arada Cemal Kemal Altun'un kendi isteği üzerine tek kişilik bir hücreye kondu.

Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin, Türkiye resmi makamlarının isteği üzerine başlatıldığı ve Kemal Altun'un ülkesine geri verilmesine ilişkin incelemesi 1982 yılının son günlerinde sonuçlandı. 16 Aralık günü açıklanan Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi kararında Altun'un

Türkiye'ye geri verilmesinin "uygun" bulunduğu belirtiliyordu. Ancak altı çizilerek belirtilmelidir ki Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi bu aylar süren incelemesi boyunca bir kez bile Altun'un bilgisine başvurmadı, onu sorgulamadı. Karar dosyası üstünden yapılan incelemeyle alındı.

Bir hukuk zorlaması

Üst İdari Mahkeme bu kararı verirken Federal Anayasa Mahkemesi'nin 1982 ikibahannında aldığı bir karara dayanıyordu. Ancak Federal Anayasa Mahkemesi'nin söz konusunu kararının biraz ciddi bir gözle okunması bile Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin kararının hukuksal da-

yanaklardan yoksunluğunu ortaya koyuyor. Federal Anayasa Mahkemesi, kararında "İdari işlem yalnızca, iade isteğini inceleyen mahkeme (Kemal Altun örneğinde Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi), Türkiye'de iade edilmesini istenen sanığı tehdit eden bir durum bulunmadığına kanaat getirdiği takdirde mümkündür" demekteydi.

Kemal Altun konusunda Federal Anayasa Mahkemesi'nin kararını sakat bir hukuki yorumlamaya uğratarak kendine gerekçe adınan Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin daha önce aldığı pek çok karar da gerek demokrat, gerekse hukukçu çevrelerinde tepkilerle karşılanmıştı. Hatta Tagesspiegel gibi liberal çizimli bir

gazete Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi hakkında 1977 yılında myınladığı bir yorumda "Bu mahkemenin verdiği kararlar bizim Anayasa'mızla uyumsuz kararlar" diye yazıyordu. Nitekim adı birdi-zi inşaat yolculuğuna katılmış olan ve kendi adıyla anılan skandalın kahramanı Garski'yı serbest bırakma kararı na aynı mahkemeye sunmuştu.

Komisyonu bavele

Cemal Kemal Altun hakkında "İade" kararı alan Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi, karar aldığı gün dosyayı onaylaması isteğiyle Federal Adalet Bakanlığı'na gönderdi. O günlerde SPD'li bir bakanın başında bulunduğu Federal Adalet Bakanlığı bu kararı onayladı. Ancak karar uygulanmadı. Cemal Kemal Altun'un avukatı "Yürürlükten durdurulması" istemiyle İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuştu. Yaşa uyanınca bu komisyonun kararının beklenmesi gerekmektedir.

İnsan Hakları Komisyonu, Cemal Kemal Altun dosyasını Mayıs 1982'de ele aldı. Komisyon, karar verinceye kadar geri gönderme işleminin durdurulmasını da Federal Hükümet'ten resmen istedi. Temmuz ayına gelindiğinde, bir uğursuz hukuk boşluğu doğdu. İnsan Hakları Komisyonu, yürürlükten durdurulmuş işlemin yenilenmesi ve bu durumda hukuksal açıdan (insancıl açıdan değil) Kemal Altun'un iadesi mümkün oluyordu. Kimi çevreler Federal Hükümet'in bu konuda İnsan Hakları Komisyonu'na baskı yaptığını ısrarlı sürdürdüler. Komisyonun, Atun davasını en erken bu sonbaharda ele alması bekleniyordu. Ama gerek kalmadı...

Altun'a sığınma hakkı

Tam bu sırada ısrarlı oldukça karıştıran bir gelişme oldu. Türkiye'ye iade isem ve işlemlerinden bağımsız olarak yürülmekte olan Kemal Altun'un siyasal sığın-

İade kararı verenler bu mektubu okumadı mı?

Bir mektup: Onu Türkiye'ye yollamak ölüme mahkum etmektir!

Cemal Kemal Altun'un yeğeni ve eski CHP'li parlamenter Ahmet Altun'un oğlu Yalçın Altun Ankara'da gözaltına alındı ve gerek amcası (Cemal Kemal Altun) ve gerekse babası (Ahmet Altun) hakkında bilgi vermesi için ağır işkenceler altında sorgulandı. Yalçın Altun, daha sonra "kantar yetersizliği"nden serbest bırakıldı. Ancak baskı sürüyordu. Çok önceleri aldığı pasaportunu kullanarak yurt dışına çıktı. Yalçın Altun yurt dışında iken, amcası Cemal Kemal Altun'un avukatı Wolfgang Wieland'ın bir mektup gönderdi ve bu mektuba başından geçeneri ayrıntılı olarak anlattı. Avukat Wieland'ın mektubunu Türkiye'ye iade sistin önüne geçmesi için her şey yapmasını isteyen Yalçın Altun 1983 tarihini taşıyan ve kanunmaddesi bir belge değeri olan bu mektup ile yarğırlarca, Cemal Kemal Altun'un Türkiye'ye geri gönderilmesi durumunda onu nelerin beklediğini kanıtlamayı amaçlamıştı. Gerçekten de bir kanıt ve bir belge değeri taşıyan bu mektubu aynen sunuyoruz.

Sayın Wolfgang Wieland, Amcam, Cemal Kemal Altun'un

erkeklik orgânima, asılı olarak elektrik vermiye, basırlar ve sınırla-

de 12 gün sürerken sürekli işkence seslerini duymanın 7. ve 8. günde olduğunu sandığım karanlık hafif ışıklı beton hücrede yalnızlık, ümitsizlik, yaşama endişim, ilk kez karşılaştığım bu olay 18 yaşında beni ruhsal bunalıma sürüklemeye noktasına gelmişti, o nedenle hücremin kapısını yurmukladığımda geçen gün saatlerinde bir görevlinin sesi duyması üzerine yanıma geldiğinde yatıştırıcı sınır ilacını rica etmem, yurnuk ve tekmelemleri kendimi yerde bulma neden oldu.

Diğer yandan bazı geceler yan hücremedikler ve bayılıp çok kötü duruma olanları, özel doktorlara götürüklerini bir kaç kez duydum.

vardı. Siyasal sığınma başvurusu, Federal Almanya'da artık kimse için şartırcı ve yadırgatıcı olmayan biriktirici ve caydırıcı bir huzla (!) yürümeye başladı. Federal Alman sığınma bürokrasisinin bilecek ağırlaştırılması çarkları bazen dönercek, bazen duracak yürürken, Ankara 2 Numaralı Sığınötim Mahkemesi 18 Mayıs 1982 günü kararına Cemel Kemal Altun hakkında, Güin Sazak'ın öldürölmesi olayına karıştığı gerekçeyle "gıyabi tutuklama" kararı aldı. Siyasal sığınma başvurularında olağanüstü ağır yürüyen bürokrasi çarkları, Cunta ile Alman resmi makamları arasında olağanüstü hızı yürüdü ve Ankara Sığınötim Mahkemesi'nin kararından bir buçuk ay sonra 5 Temmuz 1982 günü Cemel Kemal Altun, Batı Berlin polisince gözaltına alındı.

Geri yollama tehdidi başlıyor

Alman polisi genç Altun'u gözaltına aldığı gün Ankara Sığınötim Mahkemesi'nin tutuklama kararı da Almanya'ya ulaştı. Ancak bu kararda Güin Sazak olayından sözölümölör ve Altun'un tutuklanma nedeni olarak böyle bir neden gösterölümölör. Altun gözaltına alındığından kendisine yönelöltilen iddiaları reddetti. Ancak bu Alman yargıçlarıncatutuklanmaması engel olmadı. Burada önemli bir nokta var: Cemel Kemal Altun'un tutuklanmaması ve Berlin Kammergericht (Üst İdarı Mahkeme) tarafından yürütöltilen soruşturma ile Altun'un siyasal sığınma başvurusu arasında bu aşamada hiçbir ilişki yok. Her iki hukuksal işlem ve süreç birbirinden bağımsız olarak yürümekte.

Türk İdarı makamlarının Cemel Kemal Altun'la ilgili tutuklama isteğöin kabul eden Kammergericht (Berlin Üst İdarı Mahkemesi) tutuklama kararının ardından Türkiye'ye bir yazı gönderdi ve Altun'un "suçu" konusunda daha ayrıntılı bilgi istedi. Kuşkusuz böylece Altun'un Federal Almanya'da, Batı Berlin'de olduğu ve halen tutuklanmıı bulunduğu Türk askeri makamlarına resmen de bildirilmiş oluyordu. Üst İdarı mahkeme aynı günlerde, 22 Temmuz 1982 günü Cemel Kemal Altun'un geçici olarak "ülkeleröine geri gönderöllecak suçlarına aynılımsı" özel tutukevinde kalmasını kararlaştırdı.

...ve karar: İade

Türk askeri makamlarının beklenen işareti alımsımsın çok daha çabuk geldi. 30 Temmuz günü Federal Hükümet'e ulaşan yazı, yazısında Cemel Kemal Al-

tu'nun Wolfgang Wieland, Amcam Cemel Kemal Altun'un avukatı olmanızdan dolayı, sizin müvekkiliniz Türkiye'ye gönderölmes halinde nelerle karşılaşacağöını daha iyi anlayabölmeniz için ve bir insan olarak elinizden gelen her şeyi yapacağöınıza inanarak bu mektubu yazıyor, bunları sadece ve sadece en küçük, en doğu ve basit bir örnek olduğöunu belirtmekte yarar görüyörüm.

Ekteki belgeden de anlaşılacağı gibi 15.1.1982-3.2.1982 tarihleri arasında özellikle Ankara emniyet müdürlüğünde ve Marmak askeri cezaevinde gözaltında bulundun. Şe belgeden anlaşılacağı gibi yasadışı söz örgüt üyesi olmak, 1 Mayıs bildirisi dağıtmak, duvarlara yazı yazmak ve pankart asmak iddialarıyla gözaltında idim ve belgede de belirtildiği gibi bu iddiaları kabul ettim, daha doğrusu kabul ettiimlece zorunda bırakıldım.

15.1.1982 günü gece 3 dolayında evden alınılm, otomobilede gözölrim başlandı ve nereye götürölüklerini bilmedimğöi, yanılmıyorsam özel olarak hazırlanmış eski bir spor salonuna getirildim. O gece hırpalayarak çırılçıplak gözölrim bağılı olarak soğuk su duşu aldırıldım. Güindüzleyin her zaman olduğı gibi yine gözölrim bağılı olarak hücremden alınarak, sağa sola duvarlara çarpılarak bilmedimğöi yerlere (veya yere) iki kez götürölüldüm, sorgulamaya başlaıyıp elimlere eldikleri verdiler ve beni korkutmaya başladılar. Getirildi götürölürken, hücremden kaldırıldık kızı-erkekl işence sesleri geliyordu, özellikle akşamdan sonra gece geç saatlere kadar sürekli işence sesleri duyuyordum. Saatini bilmedimğöi aynı günün geçesi beni aynı şekilde tekrar bilmedimğöi yere götürölüler ve orada elimleri (tahtaıba bağılı) ve ayaklarını bağılı olarak sandalye sandığöını bir yere çıkartarak tavana asıldılar ve yine sorgulamaya devam ettiler ve amcam Cemel Kemal hakkında, babam hakkında (babam bildirizini gibi askeri darbe öncesi parlamenter), arkadaşların hakkında ne biliyorsam en ince ayrıntılarına kadar anlatılmamı söylediler, ben hiç bir şey bilmedimğöi ve ne anlatabileceğöimi söyledim ve yalvarmaya, rica etmeye başladım, buna rağmen elimle birlikte bu kez

erkekler örgütüne asılır olarak elektrik vermeye başladılar ve elektrikmaya devam ettiler: "Amcam nerede, yurt dışına nasıl kaçtı, nereden, nasıl pasaport aldı? Baban nasıl yarıncı oldu? Baban zaten vatan düşmanı". Amcam hakkında zorunlu olarak ne biliyorsam söyledim, tekrar aralıklı olarak elektrik verdim, işken ve sorgular devam ediyordu amcam, babam ve arkadaşların hakkında... O nedenle aklıamı etkisiyle simdi de kesin hatırlamamıdığöı bazı şeyleri uydurmak zorunda kaldım.

Burdan konuşmıyayın sağ çıkarmayaçakım, amcamı dünyanın hangi ucunda olsa bulup getireceklerini ve dünyanın kaç bucağı olduğöunu gösteröceklerini, bana yaptıklarını hiç bir şey olduğöuna, hatta babamı bile getireceklerini ve işken edeceklerini söylediler. Bana aklılam olmam gerektiğöini, kendi canını, sağlığını düşünmem gerektiğöini söylediler. Beni binanın yüksek bir yerine çıkarp oradan düşöceklerini, intihar süsü verebileceklerini veya gösterme yerine götürüp kaçtı süsü verip vurabileceğöini söylemekle birlikte bana benzer şeylerin çok normal olduğöunu, nitekim çok kez olduğöunu ve gazetelerden okuyup okumadığöını sordular. Bununla birlikte veya fail meçhul cinayet veya yaralama olaylarını benim üzeröimle yükülebölceklerini ve hapisanelerde cürüylebölceğöini söyleyerek orada 45 gün gözaltında tutabileceğöilerini belirttiler. O gece ayrıca duramayacak halde eldikleri sokunun teisiiri nedeni ile kollarımdan tutarak hücreme getirdiler, su içmememi ve spor kültürü yapmamı söylediler. Ek belgedeki adı geçem arkadaşları sorulmuş ve işlemlerimi bu yer-

götürölükleri bir kaç kez duyuyordum. Artık bu seslere ve olaylara alışmışım, artık bana da çok normal gözüken olaylar ve sesler haline gelmişti. Tartaklamaları, sorguları, işlemler devam ediyordu, psikolojik avımlar ve korkutmaları, işence seslerinden sonra alışığöım sözlerdi. İşlemler bitip Marmak askeri cezaevine gönderölildikten sonra orada meklem, yumruk dövölme coplama şeklinde dövölme ile birlikte askeri disiplin içerisinde tuvalet temizleme, yerleri süpürme şeklinde görevli askerlerin her istediğöini yapmakt zorunda bırakıldık. Askeri köpüğe ise bu tür uygulamalar tüm tutuklu ve gözaltındakilere karşı zaman zaman devam ediyordu.

Babamın yakın askeri dostlarının sayesinde mahkemeye çıkarıldım da delil yetersizliğinden serbest bırakıldım, bu arada mahkemeye arkadaşlarımızın kollar arasında getirilen topallayan insanları gördüm. Tüm bu koşullarda tahliye olduğöunda önceden aldığım öğöümü pasaportuma yurt dışına çıkmaya zorunluluk hissettim.

Değeri insan sayın Wolfgang Wieland, tüm bunları Türkiye'de yaşanan ve yaşanmakta olan gerçekleri birer parçasıdır. O nedenle bugünkü Türkiye koşullarında amcamın Türkiye'ye gönderölmesi en büyük yanlıdır, hatta cinayettir, en azından psikolojik ve ruhsal öölümdür.

Tüm bu ve bana benzer gerçeklerin ışığında alınızdan gelen her şeyi ama her şeyi yapmızsın ve bu tarihi yanlıya engel olmanızı sizden rica ediyor (hatta yalvarıyor), çalışmalarınızda başarıları dilerim.

İçten saygılarımla
Yalçın ALTUN

mekte olan Cemel Altun'un siyasal sığınma başvurusu Zimdro'da karara bağlandı ve Federal Sığınma Dairesi, Cemel Kemal Altun'a siyasal sığınma hakkı tanıdı. Bu kararın kesinleşmesi için tarafların itiraz etmemesi gerekiyordu. Taraı durumundaki Federal İşleri Bakanlığı, Haziran 1983'de Zirndroft'taki Federal Sığınma Dairesi'arafından verilen "kabul" kararına itiraz etti. İşleri Bakanlığına bağılı Federal İltica İşleri görevlisinin bu itirazı süresi içinde yapıp yapmadığı belli değildi. Dosyalarda bu konuda herhangi bir tarihle rastlamıyordum. Ama bilişim, belli olan şuy: Federal İltica İşleri görevlisi Cemel Kemal Altun'un Türkiye'ye iadesi ile ona siyasal sığınma hakkı tanınması arasında bir bağı bulunmadığöını iddia ediyor ve Cemel Altun'un iade edilebileceğöini belirtiyordu.

Mahkeme, cuntadan yana

İtirazı karara bağlamaya yetkili mahkeme Batı Berlin İdarı Mahkemesi idi. Davanın ele alınabilmesi için bu mahkemeye yürütölmesi gereken ön soruşturma sırasında, daha önce adından sözettiğimiz Batı Berlin Üst İdarı Mahkemesi sürekli işi yokuşta sürüyordu. Bir anlamda olayda taraf gibi davranıyordu. Önce "gıvencilik" nedenleriyle Altun'un kendine göre bir adı mahkeme sayılan Batı Berlin İdarı Mahkemesi'nde sorgulanmayacağı iddia etti. Ardından Altun'un Türkiye'ye iadesini öğören dosyası bu mahkemeye vermemekte belirgin bir direnç gösterdi. Batı Berlin İdarı Mahkemesi sözkonusu dosyaların sonunda Batı Berlin İdarı Senatörölüğü kanalıyla iade ta "zara" elde etti. Ama dosya sanki "boş"tu. İçinden çıkıkça 21 sayfalık Türkiye bir metin çıktı. Türk askeri makamlar tarafından düzenlenmiş olan bu 21 sayfalık Türkiye metinde, Altun'un Güin Sazak olayına karıştığı iddia ediliyordu. Metin Almanca'ya işte bu çevirilmişti. Batı Berlin İdarı Mahkemesi, Adalet Bakanlığı'ndan, bu yazının çevirisini istedi. Gele gele işe sayfası okısı, kötü, dahası Altun'un aleyhine bir anlatım taşıyan bir çeviri geldi. Mahkeme de, Altun'un avukatı da çevirinin bir yemini çevirmence yapıldığına inanmadılar. Yazının yemini çevirmence çevirölmesi bekleniyordu.

30 Ağustos 1983 günü Batı Berlin'de bağlayamayan duruşma işte bu aşamadaydı. Ama daha duruşma başlamadan Cemel Altun yıllardır süren baskıya, sürekli geri gönderölme tehdidi dayanamadı ve kendini binanın altı katından boğluğa bıraktı. Öldü...

Siyasal sığınma hukukunda çifte ölçüt

12 Eylül sonrasında Batı Avrupa ülkelerinden siyasal sığınma hakkı isteyen Türkiye'li ilerici, demokrat ve devrimcilerin sayıca yeküseliği çeşitli ülkelerdeki siyasal sığınma koşulları, hukuku ve hükümetlerin tutumu üstüne tartışmalar da yoğunlaştı. Berlin, arasında Federal Almanya'nın özel ve kuşkusuz hiç de "saygın" olmayan bir yeri var.

Siyasal sığınma için başvuran Türkiye'lilerin dosyalarının Federal Alman Sığınma Dairesi'nce incelenmesinde izlenen yöntem istene epey yazılıp çizildi. Bu "incelerme"den çok bıkırtıcı ve caydırıcı bir bürokratik engelleme niteliği taşıyor. Çalışma hakkı vermede, toplama kamplarında son derece elverişsiz koşullarda aylarca bek çok ömrekte görüldüğü üzere yıllarca bir başvuru'nun beklentisini başka türlü açıklamak mümkün değil.

Federal Almanya gibi yakın tarihinde siyasal sığınmaya ilişkin açık, çok acı deneyimler olan bir ülkede bu insanlık ve hukuk dışı tutum nasıl açıklanmalı?

Sorunun yanıtı bir kaç yönlü. Bir kere Federal Almanya "siyasal sığınmacılara" karşı değil, Türkiye gibi NATO ülkelerinden, daha genelerek kapitalist-emperyalist sömürsüğün pençesindeki ülkelerden gelen "siyasal sığınma başvuran" na karşı. Buna karşılık sosyalist ülkelerden kaçanlara Federal Alman makamları kapıları ardına kadar açıyor. Özellikle Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin yetmiş insan haklarını kendine çekmek, "bedavadan", yani eğitimleri için hiç bir harcama yapmaksızın iyi yetişmiş hkimleri,

Kirli çamaşırlar, gizli pazarlıklar, acımasız hesaplar...

Altun'un ardından tüm sorumlular suçlu bir başkasına yıkma yarışında

- Altun'un ölümünden sonra ortaya çıkan belgelere göre Türkiye'deki Cunta sefleri ile İçişleri Bakanı Zimmermann arasında Altun üstüne pazarlık yapılmış ve iadesi kararlaştırılmış

Cemal Kemal Altun'un ölümünün ardından Federal Alman görevli ve politikacıları arasında "suçu üstünden alma yarış" başladı. Bu arada Zimmermann'ın kendine tek hedef seçen kimi çevrelere buna çanak tutulur. Böylece herkes elini yıkayıp, Altun'un ölüm sorumluluğunu Zimmermann'ın üstüne yıkıp vicdanını rahatlatma, kamuoyunu yatıştırmayı denedi. Zimmermann'ın ise zaten bu tür endişeleri yok. O yabancın düşmanlığında kararl, Cunta'ya omuzdaşlık etmemek ısrarı bir Federal İçişleri Bakanı olarak anılmaktan çok hoşnut.

Bu olumsuzlukların yanısıra Altun'un ölümünden sonra ve Altun'un ölümünden dolayı, bugüne kadar Türkiye'den gelen siyasal sığınmacılara karşı pek ağır olan kulakların açıldığına, süregelen hukuk ve insanlık dışı uygulamaları hiç olmazsa hafifletilmesi yönelik çabalar gözlemlendi. Bu konuda bir istemler furayısına tanık olundu.

Öteden beri Türkiye'li ilerilerice, demokratlara omuzdaşlık eden Alman demokratlarının ilerilericilerin, devrimcilerinin, Cemal Kemal Altun olayında gösterdikleri duyarlık ve örgütledikleri protesto etkinlikleri ise olayın altı çizilmesi gereken olumlu yanlarını oluşturdu.

Zimmermann yine başrolde

Kuşkusuz Cemal Kemal Altun'u ölü-

Kemal Altun'un ölümünden sonra Batı Berlin'de düzenlenen protesto gösterisi

görevlilerinden (İçişleri Bakanlığı Sekreteri Kinkel, Adalet ve İçişleri Bakanlıkların sözcükleri) haberi olmadı, 31 Ağustos günü Federal Parlamento'da, Altun'la ilgili oturum sırasında ortaya çıktı.

Altun'un ölüm sorumluluğunu CSU'nun ve özellikle Zimmermann'ın üstüne yıkıp ellerini yıkamak isteyen FDP'lilerin Adalet Bakanı Engelhard besbelli ki iki yüzlü bir yol izledi. Engelhard, Zimmermann'ın mektubu üstüne yazdığı ve Genschler'e gönderdiği 21 Temmuz tarihli yazıda şöyle diyor: "Adalet Bakanlığı'nın görüşüne göre, iade işleminin gerçekleştirilmesi için bir neden yok. Sizin iadenin gerçekleştirilmesini kabul etmemizi rica ediyoruz."

Böylece Federal Adalet Bakanı Engelhard da Altun'un ölümündeki suçlular kervanında yerini alıyor. Engelhard'ın lideri ve "liberal" Dişişleri Bakanı Genschler'ın ise bu iadeye pek gönüllü olmadığı galiba bir gerçek. Ancak Genschler'ın bu "insancıl" tutumundan Cemal Kemal Altun'un hiçbir biçimde haberdar

koşulunu getiriyordu. Ama bu hep gözardı edildi.

Tepkiler

Altun'un ölümünden sonra Federal Hükümet'e yönelen bir dizi tepkiye tanık olundu. Bunlar arasında Yeşiller parlamentoda Grubu en etkin grup olarak dikta etti. Yeşiller, Zimmermann'ın istifasını istedi. Bu isteğin gerekçesi şöyle dediler gerekçelerinde: "Zimmermann Cunta ile anlaşıp insanları Türkiye'ye iade ediyor. Batı Almanya bugün, siyasal koşturmaya uğrayanları içsencere götüren tek Batı Avrupa ülkesidir. Yabancılar politikasında köklü bir dönüşüm yapılmalı ve tüm iadeler durdurulmalıdır."

SPD'li Voigt ve Glotz

SPD'lilerin tepkilerini ise daha önce Federal Parlamento adına Türkiye'ye giden Carstens Voigt ile Glotz dile getirdi. Voigt iade işlemleri politikasının imelden değişmesini istedi. Glotz ise Alman yakın tarihine dikta çekerek, Hitler döneminde İsviçre'nin tarafsızlık maskesi altında Alman demokrattarın Hitler'e teslim ettiği hatırlatı ve İsviçre'nin Alman demokrattarına ve Yahudilere davrandığı gibi davranmaya hakkı-mı yoktur dedi.

FDP gınah çıkıyor

Tercüman gazetesinin "Türklerle en yakın ve en dost parti" ilan ettiği FDP ise Altun'un ölümünden sonra gınah çıkarmaya başladı. FDP sözcüsü Hirsch bundan böyle siyasal sığınma kararları ile iade işlemlerini inceleyen mahkemelerin tek ve ayrı mahkeme olmasını ve siyasal sığınma davasının, iadeyi engellemeyeceği yolundaki Anayasa Mahkemesi kararını değiştirilmesini istedi.

Yargıçlar yargılanıyor

Hükümeti, siyasal sığınma yasasını ve

Cuntadan güvence!

Federal Hükümetin Cunta'dan aldığı güvenceler (!) bu kadar da değil. Cunta

ünleri için hay bir maraşa yap-
maksızın iyi yetmiş hekimleri,
mühendisleri, teknikerleri, bilim
adamlarını kapamak isteyen Fede-
ral Almanya, Almanya Demokratik
Cumhuriyeti'nden, Polonya'dan,
SSCB'den, Çekoslovakya'dan,
Romanya'dan, Macaristan'dan
kaçan (1) dönelerine başına bası-
yor. Bugün Federal Sığınma Dai-
resi'ne ulaşan bu "dönelerle ait
dosyalar" bir kaç hafta içinde so-
sosa bağlanıyor. Ükenin en iyi
Almanca öğrenen okullarının tam-
amları bu döneler sürüsünün
emrine veriliyor. Diğ eğitimli tam-
amlarınayla gerek eyaletler ve
gerekse federal düzeyde kredi
mekanizmaları işletiliyor ve bunla-
rın bir "kapitalist" adayı olma-
rı için olanaklar yaratılıyor. İş ara-
ma gibi sorunlar bu dönelerle
bilinmiyor bile.

Federal Almanya'da bugünle-
re gözlenen sıkıntı oyunun doğal
akışının özellikle faşist ve benzeri
rejimlerden kaçıp gelen ilerici-
leri, demokratları, devrimci-
leri sayica artmasından kaynaklanı-
yor. Bu noktada pervasızca bir
"çifte standart" uygulaması sürü-
yor.

Konunun siyasal tercihlerle da-
yanan bir başka yönü daha var.
Onun için Türkiye söz konusu oldu-
ğunda, Federal Almanya, hele
CDU/CSU iktidarından sonra, Türkiye
de rejim karşıtlarına yönelen ağır
bir baskı, iktisancı kurum-
laşların bir saldırı olduğunu kabu-
le yavaşlıyor. Daha duru bir de-
yisile Türkiye'deki faşist iktidardan
temel dayanağına oluşturan em-
peryalist merkezlerden biri olan
Federal Almanya için siyasal sığın-
ma başvurusunda bulunanlar "yar-
dımına koşucak birer demokrat"
değil "siyasal bir düşman" duru-
munda.

Böyle olduğu içindir ki, Federal
Alman makamlar, politikacılar-
nın Cemal Kemal Altun'un kişi-
liğinde korunacak bir demokrat
değil, emperyalist-kapitalist siste-
min bir düşmanı görüyor. Tutu-
mları bu yönünde yürüyor. Genç
Altun'un ölümüne iten nedenler-
den biri de ve belki de birincisi
kuşkusuz işte bu uğursuz tutum
oldu.

Kuşkusuz Cemal Kemal Altun'un
ölen iten ellerin başında İçişleri Bakanı
Zimmermann geliyor. Ötenden beri Tür-
kçileri ilerici, demokratlara düşman-
ca tutum izleyen Zimmermann, Cemal
Kemal Altun olayında faşist Cunta ile
tam bir işbirliği içinde olduğunu saklaya-
madı. Ölüm olayının ardından ortaya
dökülen kırkı çamşarlar arasında en il-
ginci Zimmermann'ın, Federal Adalet
Bakanı'nı yazdığı mektuptu.

Zimmermann Türkiye gezisinde ka-
pali kaptar arındık pazarlıklarını tamamlay-
ıp Almanya'ya döner dönmek, FDP'li
Adalet Bakanı Engelhard'ı bir mektup
gönderdi. 21 Temmuz 1983 tarihini taşı-
yan mektupta "Türk ve Alman polisi ara-
sındaki sıkı işbirliği" vurgulanıyor, Cemal
Kemal Altun hakkında 21 Mart tari-
hinde alınan "Türkiye'ye iade karar"nın
Adalet Bakanlığınca bir an önce
onaylanması isteniyordu. Zimmermann
mektubunda, FDP'li Dışişleri Bakanı
Genscher'in iade kararının uygulanma-
sı için İnsan Hakları Komisyonu'nun
bu sonbaharda alacağı kararın beklen-
mesi eğilimini eleştiriyor ve Adalet Ba-
kanı'nı "Sizden eleştirmek olumlu bir ka-
rara" yönelimci rica ediyor. Aksi takdir-
de bunun sonuçlarını Almanya-Türkiye
ilişkilerinde yolaçağz zorluklardan Fede-
ral Dışişleri Bakanlığın sorumlu olacak-
tır" diyor.

FDP'li Adalet Bakanı

Zimmermann'ın bu mektubundan
Adalet ve İçişleri Bakanlığın'nın üst düzey

ENGELHARD'IN YAZISI

terim "insanlık türütünü" Kemat
Altun'un hiçbir biçimde haberdar
olmadığı da bir o kadar açık. Bunu İç-
işleri Bakanlığın Sekreteri, Federal İç-
işleri Servis eski Başkanı Kingel de doğrul-
uyor. Hem de "seccat arz ederek", Kingel,
Altun'ın iade avukatına Federal Hükü-
met adına, İnsan Hakları Komisyonu
kararına kadar iade işleminin durdurul-
duğuna dair güvence vermenin hukuk-
sal sakıncaları olduğunu savundu. Bu
hukuksal sakıncaların, Altun'un ölümüne
itigünü bildiği halde Kinkel böyle dedi.

Bir gizli servis işi

Altun olayında İçişleri Bakanlığın Sek-
reteri ve Federal Gizli Servis (BND) eski
Başkanı Kinkel'in de özel bir yeri var.
Kinkel, Altun'un avukatı ile bir çok kez
görüşü. Ama hiç bir zaman ona Gen-
scher'in niyetinden sözlemedi. Gerçi

Hukuk ve siyasal çıkarlar

Türkiye'deki siyasal kovuşturma nedeniyle Berlin'e kaçmış, bir
yıldan fazla bir süre Moabit'te tek kişilik hücrede tutulmuş, sığınma
hakkı tanıdığı halde Üst İdari Mahkeme ve Federal hükümet ta-
rafından Türkiye'deki askeri diktatörlüğe iade edilmeye mahkum
edilmiş, İdari Mahkeme'deki duruşma salonunun kapılarının önüne
kadar ağır bir suçlmuş gibi elleri kelepçeli getirilen Kemal Altun,
başka bir çıkışı yolu görmedi.

Onun ölümünden sonra ölenlerin "üzüntülerini" belirtiyor ve baş-
ka suçlarla arıyorlar. Mahkemeler başgöstermiş; hukuk
devletinin işleyişinde olanı koştularından bir olan yasa dışı ge-
retilen bedelleri. İade işleminin en azından İdari Mahkeme'nin
yasa Strachburg'daki İnsan Hakları Komisyonu'nun kararına kadar
durdurulması ilişkin yönünde ve dışındaki sendikaların, insan
hakları örgütlerinin ve tek tek kişilerin dayanakları sayısız çoğu ve hatta
yakarına biçimlenmiş ricalar. Kemal Altun'un ölümüne kadar Fede-
ral hükümeti konuya ilişkin olumlu bir adımı yönelmedi. Federal
İçişleri Bakanı ve Federal Adalet Bakanı tarafından alınan iade ka-
rarına karşı Dışişleri Bakan Genscher'in sözde kaygısı, Altun'un
ölümüne kadar hiç aplanmadı. Bu, Altun'un avukatına bile bir
kez olsun samimiyle bildirilmedi. Altun artık bu durumda, her
şeyin işleye dönerine nasıl inanabiliriz? Onun haklarından yana
olanların bile anlamadığını, o nasıl anlamadı?

Berlin Üst İdari Mahkemesi Altun'un iade işlemini ve tutuklu-
ğunun devamını bryıldan fazla süründürmecekti. Üst İdari Mah-
keme'nin yargıçları Türkiye'ye iadenin "soygun" olduğunu kararını, Altun'
un ve Fransa'da ilticacı olarak yaşayan CHP milletvekili kar-
deşinin istenen sorgulamasını yapmadan aldılar. Türkiye'de bir si-
yasal kovuşturma olacağına ilişkin en ufak bir kanıtı gerek du-
madılar; hatta Altun'a Federal İltica Dairesi tarafından sığınma
hakkı tanıdıkları sonra bile...Anayasa Mahkemesi'nin 30 Mart
1983'deki, "Yüksek Eyalet Mahkemeleri'nin, iade işlemlerinde, söz-
konuşu kişi iade edildiği takdirde siyasal kovuşturmayla uğrayıp
uğramayacağına ilişkinle incelenmesi gerekir" şeklindeki esas hak-
kında iki karar bile, Üst İdari Mahkeme önemsemedi. Berlin Üst

Federal Hükümeti Cunta'dan aldığı
güvenceler (1) bu kadar da değil. Cunta
şefleri Federal Hükümet'e iade edilecek
sığınmacılara siyasal soruşturma yapı-
lmayacağı konusunda güvence vermişti
ve Federal Hükümet Türkiye'deki demok-
ratlara değil el kanlı faşist şeflere inan-
mayı yeglemişti.

Ancak sorun güvenceler değil, Cunta'nın
desceklemediydi. Federal Hükümet,
Türkiye ile iade işlemlerinin canlı tutul-
ması gerektiğini savunuyordu ve uyut-
rucu kaçakçılığıla ekilli savaşım için
bunun zorunlu olduğunu söylüyordu.

Bu konuda hükümetin elinde bir de
hukuksal kılıf vardı. Federal Anayasa
Mahkemesi -hem de iki kez- "siyasal
sığınma istemi incelenirken de iade işle-
minin uygulanabilirliği"ne karar ver-
mişti. Ancak Anayasa Mahkemesi kararı,
iade edilen kötü muamele uğramaya-
cığının mahkemece kesileştirilmesi

Hükümeti, siyasal sığınma yasasını ve
yabancılar politikasını suçlayan tepkiler
arasında 17 Ortodoks ve Katolik kilise-
sinin temsil eden "Kiliseleş Yabancı İşleri
Sorunları Komisyonu"nun, Polis Sendi-
kasının, Başı Berlin Avukatları Birliğin'nin
tepkileri işte özellikle dikkati çekiyor. 300
Avukatlık büro olduğu Başı Berlin Avu-
katları Birliğin'nin açıklamasında, Başı
Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin
(Kammergericht) tutumu eleştiriliyor ve
şöyle deniliyor:

"Kammergericht yargıçları Altun'un iade
kararını 16 Temmuz 1982 günü aldılar
ve aradan 13 ay geçtikten sonra bir ek ka-
rarla Altun'un iade edileceklerini konduğu
tutukluveinde kalmaması öngörüyor. Bu yargı-
çlar Altun'un ölümüne sevk ediyor. Faşist
mahkemeleri aktif destekleyen bu yargı-
lar, yargıç olarak daha fazla görevleri ba-
şında kalamazlar."

Avukat Veronika-Arendt ROJAHN

İdari Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'nin görüşlerini gözardı ede-
bildir; çünkü Berlin'in özel durumu yüzünden Kemal Altun'a Fede-
ral Anayasa Mahkemesi negidenvollurkapalıydı. Federal Anayasa
Mahkemesi'ne, Berlin mahkemelerinin ilke ve kararları için iltiraz
edilemezdi. Yani, Üst İdari Mahkeme ilk ve son merci idi. Üst İdari
Mahkeme'yi, bu mahkemelerin başyargısı ve Adalet Bakanı'nın, Altun'
un ölümünden önceki günlerde öldürüldüğünü teyis, Altun'un iade
edilmeye ilişkin tutuklanmasından bu yana geçen tutukluluk süresini,
Türkiye'de kendisini bekleyen cezanın üst sınırı aşmayacağı
belirlemiş olmasaydı. Federal Bakan Engelhard'ın 21 Temmuz 1983-
de Dışişleri Bakan Genscher'e yazdığı mektupta da buna değinil-
iyor. Mektupta, Federal hükümet tarafından kabul edilmiş iade iş-
leminin gerçekleştirilmesinin vakit geçirmeden onaylanması rica edi-
liyor ve şöyle deniyor:

"İade hemen, yimdi gerçekleştirilmediği takdirde, iadenin kabu-
lünden bu yana geçen tutukluluk süresinin yasadışı olarak görül-
mesi gerekir."

Federal hükümeti, hemiz kararına bağlanmasını iade davalan aç-
sından, Kemal Altun'un ölümünden önce çıkarmaya hazır olması
sadece kamuoyunun baskısına bağlıdır. Türkiye ile iade anlaşmaz-
nın en azından, Türkiye'de bir hukuk devletine özgü işkiler tekrar
kurulana kadar durdurulması istemi, bu istemin bugün iltizamları
belirletenler güdümüne alınmasıyla değil; hukuk, ahlak ve insan
onuru gibi kavramların "yüksek siyasal çıkarlardan" önde geldiğini
kavranmasıyla gerçekleştirilebilir. Eğer Kemal Altun'un ölümünün bir
anlamı olacaksa, bu yalnız ölmekle değil bir çok kişinin bu olaydan
irkilmesiyle olanaoktur. Onun ölümü, talihistlikler zincirinin trajik
bir sonuca değildi. Bu ölüm, geçmişteki deneyimlerinden çıkararak,
siyasal sığınma hakkını Anayasa'ya alma, ancak bu hakla Türkiye
ile iade anlaşmazsı ve siyasal çıkarlar için feda etmek, insanlık onuru-
na aykırı bir politik sistemin doğurduğu bir sonuçtur. Söz konusu
olan, sadece Türkiye ile iade anlaşmazsı durumdak değil; sığın-
ma hakkını alanların, ya da sığınma işlemleri sırasında iade edile-
meyeceği şeklinde bir yasal değişikilik yapılmasıdır.

Mikis Teodorakis'in gazetemize demeci

“En karanlık dönemde dahi sesimizi duyurmasını bildik”

SORU: Yunanistan halkının, Albaylar Cuntası diktatörlüğüne karşı verdiği savaşta, Yunanlı sanatçıların rolü ve katkısı ne oldu?

Teodorakis: Yunanistan tarihinin tüm evrelerinde, sanatçılar, edebiyatçılar, genel olarak aydınlar, büyük bir çoğunlukla, yalnızca sanat yapıtlarıyla değil, Yunanistan halkının savaşlarına etkin bir biçimde katılmalarıyla da, barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık, halkların dostluğu ve işbirliği, toplumsal adalet ve ilerleme ülkülerine hizmet etmek yüce görevini yerine getirdiler.

Bu açıdan, Amerikan uşağı, faşist 21 Nisan 1967 cuntasının, sürgüne, hapse, işkencelere gönderdiği binlerce demokrasi savaşçısı arasında halk ozanı Yannis Ritsos ve büyük tiyatrosu Manos Katrakis gibi seçkin düşün adamlarının bulunması, birçok ünlü ilerici sanatçının yer alması, hiç de garipsenen bir olay olabilir.

Ayrıca, cuntanın bışmasına uğrayan birçok düşün adamı, yaşamlarını kazanabilmek ve özgür ifade olanağı bulmak için Yunanistan'ı terk etmek zorunda kaldı. Bunlar, yurtdışında bulunan yurttaşlarıyla birlikte, cuntanın baskısı altında bulunan Yunanistan halkıyla dayanışma hareketine çok önemli katkılarda bulunuldu.

Cunta, hiç bir zaman, sanatçıları ve Yunanistan halkını gerçekten susturmayı beceremedi.

Her zaman için, en katı terör ve en kötü baskı dönemlerinde bile, ilerici sanat ve yazın adamları, seslerini duyuracakları yöntemleri buldular.

Özellikle ilerici şarkılar, benim ve diğer bestecilerin besteleri, halk direnişinin simgeleri oldu.

Türkiye'deki 12 Eylül Cuntası üçüncü yılını doldururken, Yunanistan'daki Kara Albaylar Cuntası'na karşı direnişin sembollerinden biri olan ve geçtiğimiz aylarda Lenin Barış Ödülünü kazanan dünyaca ünlü besteci Mikis Teodorakis'le konuştuk.

Mikis Teodorakis'in kısa yaşam öyküsü

25 Temmuz 1925'de, Girit asıllı bir aileden, Sakız adasında doğdu. Çok küçük yaşta müziğe başladı. Çocukluğu değişik taşra kentlerinde geçti. Bunlardan birinde, Tripolis'te, 1943 yılında işgalci Mussolini askerlerince bir süre için tutuklandı. Az sonra, Atina'ya geçti ve Ulusal Direniş Gençlik Örgütü (EPON)'a katıldı. 1947 ve 48 yıllarını tutuklu olarak Makranisos sürgün kampında geçirdi.

1950'de Atina konservatuvarını bitirdi ve 1954'de Paris Konservatuvarına yazıldı. 1962'ye kadar Avrupa'da müzik çalışmalarını sürdürdü. 1960/62 yıllarında, ozan Yannis Ritsos'un şiirlerinden bestelediği "Epitafios" şarkı dizisiyle, Yunanistan müzik dünyasında yeni bir dönem açtı.

Yunanistan'a döndükten sonra, Atina Küçük Orkestrasını (1962) ve Pire Müzik Kurumunu (1964) kurdu, alanlarda ve mahallelerde halka yönelik konserler verdi.

1963 yılında, aşırı sağcılar tarafından öldürülen ilerici milletvekili ve barış savaşçısı Lambakis'in (Ölümüz, «Z») adını taşıyan 70.000 üyeli Demokrat Gençlik Örgütü'nü kurdu. Ertesi yıl, Birleşik Şel Parti (EDA)'dan milletvekili seçildi. 21 Nisan 1967'de, albaylar darbesiyle illegaliteye geçti. Gizlendiği Atina'da Yurtsever Cephe Örgütü'nü kurdu ve Cunta'ya karşı ilk direniş bildirisini yayımladı. 4 ay sonra, Ağustos 1967'de yakalandı ve Nisan 1970'e kadar, birçok cezaevi, sürgün kampı ve askeri hastanelerde tutuklu olarak kaldı.

Cunta ilk günden şarkılarını yasakladı. Dünya demokratik kamuoyunun baskısı karşısında, kara albaylar, Teodorakis'e 13 Nisan 1970 günü yurt dışına çıkış izni verdi. Bundan sonra, Cunta'nın çökü-

12 Eylül Türkiye Postası

ğer bestecilerin besteleri, halk direnişinin simgeleri oldu.

Bunlar tüm yasaklara karşın, yurdun her köşesinde çalınıyor, söyleniyor, diktatörlüğe karşı verilen savaşımın mesajlarını dört bir yana yayıyor, halkı yürekendiriyordu.

Birçok yazar, yönetmen, besteci ve diğer sanatçı, örneğin Çağdaş Sinema Dergisi gibi dergilerde, yayınevlerinde, müzik kulüplerinde kümelenerek, ilk başlarda biraz temkinli, sonraları daha yürekli ve en sonunda kararlı bir biçimde, sanat-

konustuk.

sal eylemlerine, elbette üstü kapalı, ama kolayca gözlenebilen, anti-diktatoryal nitelik verdiler.

Yanısıra, cuntaya karşı açıkça direniş eylemleri de az olmadı. Örnek vermek gerekirse: Cunta yönetiminin ödülleri reddetmek, cuntanın uluslararası alanda propagandasını yapan etkinliklere katılmamak, cunta yanlısı tutum ve kararlı rolüyle bilinen Ford Vakfının burs-

larını kabul etmemek..

Yunanistan halkının savaşımına, sanatçıların başka bir katkısı da, "siyasal tutuklulara özgürlük" imza kampanyaları oldu.

Bundan başka, demokrat yazarlara, sanatçılara ve aydınlara yönelik açılan davalarda, mahkeme salonları, örgütlü, illegal, diktatörlük karşıtı savaşımın sesini duyurduğu kürsülere dönüştürüldü.

Kasım 1973'teki Politeknik ayaklanmasına çok sayıda sanatçının katılmasından başka, cuntaya karşı aydınlar tarafından indirilen en önemli darbelerden biri de Nobel Edebiyatı ödülü'nü kazanan ozan Yorgos Seferis'in "Cunta'nın Yunanistan halkını zorla süstürmesi üzerine, şiirsel yaratıcılığı yitirmeye başladım" biçimindeki açıklaması oldu.

Sinema sanatı en büyük ustalarından

birini yitirdi:

83 yasında öldü

Sinema sanatı, içinde bulunduğumuz çağda, hakim sınıfların çıkarları doğrultusunda yığınları uyuşturmak için kullanılıyor. Gerek ülkemizde gerekse Avrupa'daki gösterilen filmlere bir göz atmak yeter.

Ancak bunların yanısıra namuslu film çalışanları da var. İşçi sınıfına, sömürülen halkın savaşına katkıda bulunan. Bunların birisi de Luis Bunuel. Bunuel elli yılı aşkın bir süre sürekli ticari sinemaya karşı savas verdi.

22 Şubat 1900 yılında Aragonien/İspanya'da doğan rejisör, bir tüccarın oğludur. Saragossa'daki bir yatılı lisede eğitim gördükten sonra 1920 yılında üniversite öğrenimi için Madrid'e gider. Burada Salvador Dali ve Federico Garcia Lorca ile arkadaş olur.

1928 yılında Fransa'da, üzerinde hala tartışılan *Andulusya Köpeği* isimli filmi çevirir.

1932 yılında İspanya'ya geri dönen Luis Bunuel, ilk sosyal eleştiri filmi olan "Las Hurdes" belgeselini çeker. Andalusya ta-

nın işçilerinin güncel çilelerini anlatan bu filmi ile sürrealist düşüncelerine bir son vererek, gerçekçi anlatıma geçer.

İspanya iç savaşı döneminde "Cumhuriyetçiler" adına Paris ve New York'da diplomat olarak görev alır.

Franco diktatörlüğü galip gelince ABD'ye sığınma durumunda kalır. Salvador Dalí'nin McCarthy'e "*Bunuel komünisttir*" şikayeti üzerine, Bunuel'in ABD'de film çalışmalarını yasaklanır.

Tek çözümünü Meksika'ya göç etmekte bulan Bunuel bir kaç küçük film çalışmasından sonra, Mexiko City fakir mahallelerindeki gençlerin yaşamını konu eden "*Los Olvidados*" serisinin çekimini bitirir.

Arkadaşı Lorca'nın "Bernarda Alba'nın Evi" adlı yapımini sinemaya uyarlar. "Viridiana" filmi ile Cannes'da "Altın Palmiye" ödülü kazanmasına rağmen, hükümet ve kilise ile aralarının tekrar anlaşmazlıklar girer. "Burjuvazinin Gizli Sevimliliği" adlı film ile Oscar ödülünü kazanır.

Bunuel'in filmieri, ülkesi İspanya'da da "kamu çıkarları için zararlıdır" gerekçesiyle yıllarca yasaklandı. Yaşamı boyunca vatani onur kabul edemedi. Geçen yıl yazdığı anı-larında bu durum ile acı acı alay eder.

Bunuel yaşamı boyunca özgürlükten yana oldu, burjuvaziyi, onun değerlerini eleştirdi. Film dünyasının büyük adlarından Bunuel'e sinemaseverler saygı borçludurlar.

Bir kitap

Ceviren: S. KORVER

BARISI KİM TEHDİT EDİYOR?

Dünyamızda bugün, savaş tehlikesini önleme, silahlanma yarışını durdurma sorunu, yaşamak isteyen herkesi ilgilendiriyor. Ancak savaşa karşı olmak, tutarlı bir barış savaşçısı olmak için sadece "barışı sevmek" yeterli değil.

Günümüzde emperyalizm, gittikçe büyüyen barış hareketini zayıflatmak için karşı-propaganda, özellikle anti-Sovyetizm, bir haç seferi yemeline yürüttü. Çarpışmalara ve yalanlara dayanan Sovyet akselel üstünlüğü, "Sovyet tehdidi" ve NATO'nun askeri alanda geri kaldığı savları arkasına gizlenerek, "barış koruyabilmek için daha çok silah gerek" tezini işlevi. Boyalı basınımdan radyosuna ve televizyonuna kadar emperyalizm kitle iletişim araçlarında her gün tekrarlansa bu tür çarpışmalara karşı gerçekleri öğrenmek, her türlü karşı propaganda ile göğüslemeye hazır olmak da barışın korunması için bir köstümce.

Kitapta bu tür bilgiler dört bölüm halinde sunuluyor. 1. bölümde Pentagon ve NATO'nun, Sovyetler Birliği'nin dış politikası ve askeri üstünlüğü üzerine yaptığı değerlendirmeler ve bunların gerçeklere ne kadar aykırı olduğu sergileniyor. Silahlanma yarışının başını kimin çektiği sorusu varılanıyor.

2. bölümde ABD silahlı güçlerine ait veriler sunuluyor. ABD savaş sayıyaının, askersel kurumlarının önemi, ABD militarizminin parasal kaynakları ve ABD askersel stratejisinin dünya barışını nasıl tehdit ettiği konuları üzerinde duruluyor.

3. bölümde, NATO ve Varşova Paketi'nin genel silahlı güçleri ve deniz güçleri kıyaslamalı bir biçimde ele alınıyor.

4. bölümde, Sovyetler Birliği ve ABD yönetimlerinin silahsızlanma ve silahların sınırlandırılması görüşmelerindeki karşılıklı tavırları inceleniyor.

Yetkin Sovyet organlarının titiz çalışmalarıyla gerçekleştirilen bu kipta, Sovyet organlarının sağlanan verilerin dışında Londra Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün ve ABD resmi kaynaklarının verileri de kullanılmıştır.

Fiyatı 15 Fransız Frankı olan kitaptan satın almak isteyenler, Çağ Yayınları, 23, rue Faidherbe, 75011 Paris, Tel: (1) 3724328 adresine başvurabilirler.

**MUSTAFA
HAYRULLAHOĞLU**

Kaset

Fiyatı 10.-DM

İsteme adresi: Şeref Yıldız

Box-3066

14103 Norsborga

Sweden

Postgiro 84202-1

105 06 Stockholm/Sweden

ABD'nin uluslararası gerginliği artırma çabalarının son örneği

Güney Kore uçağının Sovyet hava sahasını ihlali önceden planlandı

● Olay konusundaki ilk açıklamaların CIA tarafından yapılması kadar, verilen bilgilerdeki karanlık noktalar da dikkati çekti. Öte yanda, uçağın ışıkları sönmüştü ve Sovyet uçakları tarafından yapılan hiçbir uyariya yanıt vermedi.

ABD Dışişleri Bakanı Shultz, 1 Eylül'de yaptığı bir açıklamada ise New York'tan Güney Kore'ye gitmekle olan Güney Kore Hava Yolları'na ait 269 yolcu taşıyan Boeing 747 uçağının Sahalin adası üzerinde Sovyet jet uçakları tarafından düşürüldüğünü iddia etti.

Henüz hiçbir izine rastlanmayan uçağın arama çalışmaları Sovyetler Birliği, ABD ve Japonya tarafından sürdürülürken, ABD anti-Sovyet kampanyaya yükselterek, olayı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne getirdi. Shultz'un ardından bir demec veren Reagan da olayı bir terör eylemi olarak niteleyip, Sovyet-

ler Birliği'nin dünyaya hesap vermesini istedi.

Gerek olay konusunda verilen bilgiler, gerekse ABD'nin olayın ardından giriştiği kampanya, Amerikan yönetiminin, olayı uluslararası bir sorun haline getirerek, Sovyetler Birliği ile ilişkileri gerginleştirmeyi ve özellikle silahsızlanma görüşmelerini baltalamayı amaçladığını gösteriyor. Ayrıca, Güney Kore'ye ait olmakla birlikte, bu ülkenin olayın başından beri pasif davranması ve hiçbir girişimde bulunmayacağını açıklaması da dikkati çekti.

Olay nasıl oldu?

31 Ağustos'u 1 Eylül'e bağlayan gece kimliği belirlenemeyen bir uçak, uluslararası uçuş hattından 500 km. kadar ayrılıp, Sovyetler Birliği hava sahasına girdi. Sahalin adası ve Okhotsk Denizi üzerinde uçtu. Uluslararası uçuş kullarının çığneyen uçağı hiçbir ışık yaktı, Sovyet Uçuş Kontrol Servisi'nin tiz sinyallerine hiçbir yanıt vermedi ve kendisi de bağlantı kurmak için hiçbir çağrı yapmadı. Uluslararası hava kullarının ihlal ederek Sovyet hava sahası içinde ilerlemeye sürdürdü. Bu süre içinde Sovyet uçakları normal sinyallerini kullanarak uçağı ihlali kurmay ve onu en yakın hava alanına indirmeye çalıştı. Uçak bunları dikkate almayınca Sa-

● ABD uçaklarının bu bölgede Demokratik Kore'nin hava sahasını yüzlerce defa ihlal ettikleri gerçeği ortada iken, bu olayın da Cenevre'de sürdürülen silahsızlanma görüşmelerinin başlamasına beş gün kala olması ayrıca dikkat çekici...

halin adası üzerinde bir Sovyet uçağı ihlali mermi kullanmak uyanı attı yaptı. Bundan kısa bir süre sonra uçak, Sovyet hava sahasını terk ederek Japon denizi yönünde uçuşuna devam etti. On dakika süreyle tizle aralarında izleme bölgesinde kaldıkları sonra da izlenemeyerek kayboldu.

Sovyetler Birliği ne diyor?

Olay konusundaki ilk açıklamaların CIA tarafından yapılması ilgi çekici bulan Sovyetler Birliği, ABD tarafından verilen diğer bilgilerin de uçuşun niteliği ve hatının bir rastlantı olmadığını düşünümle yola çıkarak bilerek şöyle dedi: "Amerikan tarafının sadece Sovyet sınırlarının ihlali konusunda değil, uçağın tüm uçuşunu büyük dikkatle izlediklerini gösteren bilgiler vermesi de dikkat çekicidir. Eğer uçuş, sivil bir uçağın alışılmış ve devamlı kontrol altındaki bir uçuş ise, o zaman Sovyet hava sahasının ihlalinin sona erdirilmesi ve uçağın uluslararası uçuş hattına döndürülmesi için ABD tarafından ihlal edilmektedir. Şimdi Sovyetler Birliği'ne çeşitli çirkin saldırılar yönelen ABD'li yetkililer neden olay sırasında Sovyetler'e ilgisizliği hiçbir uçuş hakkında gerekli bilgilere vermedikçe bekliyor? Yeterli zaman olduğu halde her iki ölen de alınmadı.

Burada Sovyet sınırlarının, özellikle de Doğu sınırlarının Amerikan uçakları tarafından ihlal edilmesinin ilk defa

Türkiye Postası

15 GÜNLÜK GAZETE SAYI: 13 9 Eylül 1983

"Uçak" gürültüleri neyi boğmayı amaçlıyor?

Filiz KARDAM

1 Eylül Dünya Barış Günü'nün ertesi günü ABD'nin tüm dünyaya duyurduğu "uçak" olayı, Asya'nın Doğu'sunda, ABD'nin özellikle Japon adaları ve Güney Kore'de önemli silah depolarının ve askersel üslerinin bulunduğu kritik bir bölgede meydana geldi. Sovyetler Birliği'nin de önemli askersel tesislerinin bulunduğu bu bölgede ABD, casusluk faaliyetlerini adet haline getirmişti. Güney Kore ile ABD arasındaki askersel işbirliği ve bölge halklarına gözdağı veren ortak manevralar uzun yıllardır yürütülmekteydi. ABD uçakları Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin hava sahasını 1981 yılında 200, son 100'den fazla uçuşta ise en az 200 kere ihlal etmişlerdi.

Uçak olayına ilişkin ilk açıklamalar Güney Kore tarafından değil de, CIA tarafından yapıldı. Açıklamalar yanıt bekleyen pek çok soruyu da beraberinde getirdi. Olayın, tam da Avrupa'nın ve dünya'nın kaderini tayin edecek silahsızlanma görüşmelerinin birkaç gün öncesine rastlayan tiz zamanlaması, verilen bilgilerin açığı bıraktığı noktalar ve olayın meydana geldiği bölge düşünüldüğünde, masum yolcuları da taşıyabır bu uçağın hiç de öyle "masum" bir işlevi olmadığını ortaya çıkıyordu. Ortada, masum insanların da felaketine yol açmayı göze alan planlı bir hava ihlalı vardı.

Olayın açıldığını anda bağlatılan Sovyet aleyhtarlığı kampanya da bu kanıyı güçlendirirdi. Bir süredir basın-yayın organlarında kendisinin sadece roketleri, bombardıman uçakları, uçak gemileri ve askerleriyle suç ettiren ABD yönetimi, bu seferde insan hakları savunucusu olarak ortaya çıktı. Dışiş-

mek niyetindeydi. Bu tür kaba provokasyonların, sahte insan hakları kampanyalarının, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler konusundaki çarpıtılmış bilgilere dayalı "Haçlı Seferleri'nin ise tek bir amacı vardı: Terör! Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist ülkelerin yönettiği konusunda dünya halklarını ikna etmek. Ve böylece emperyalizmin kabe kuvvet politikalarını, olağanüstü siyasetin harcamalarını, savaş harzıklarını haklı çıkarmak.

ABD bu olayı istediği gibi değerlendirebilecek mi? Dünya barış hareketini bir adımıca da olsa geri-letilecek mi? Avrupa'daki müttelikleri, yeni yerleştirilecek roketlerin konusunda daha da baskı altına alabilecek mi? Dünya barışını savunmakta kararlı olan herkesin bu sorulara yanıtı "hayır" olmalıdır.

Kuşkusuz, dünyada ilişkilerin gerginleşmesinden yarar uman, dünya kamuyunu bu yönde etkilemeye çalışan gerici güçler, bu olaydan da azami yarar sağlamaya çalışmak için ellerinden geleni yapacaklardır. Ancak, ABD'nin büyük askersel gövde gösterileri yaptığı, Lübnan'da bizzat askerler katliamları, Latin Amerika'da ve dünyanın dört bir yanında terör dayalı tüm rejimlerin baş destekçisi olduğu düşünülürken, uçağın, bu çevrelerin ikna edici olması mümkün değildir. Kaldı ki, ABD'nin müttelikleri kimi NATO ülkelerinin bile tavı temkinli olmuştur. Olayın uluslararası ilişkileri etkilememesi yönünde uyandırdı bulunmak gereğini duymuşlardır. Dünya barış güçlerinin baskısı ile, ABD, silahsızlanma görüşmelerinde olumsuz tavırını sürdürse bile, görüme masasına oturma gereğini duyacaktır.

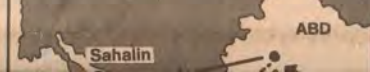
Olay, Avrupa'ya orta menzilli ro-

YANIT BEKLEYEN SORULAR

Boeing 747 sadece sıradan bir yolcu uçağı idi ise, uçuşu niçin CIA tarafından edim adım izlendi?

ABD tarafından bu denli dikkatle izlenen uçağı, normal rotasında 500 kilometre kadar sapmış görülürdüğü halde 2,5 saat boyunca niçin hiç uyarılmadı?

Normal rotası dışında uçuşu konusunda Sovyet uçakları tarafından uyarılmasına rağmen Boeing 747'den niçin hiç bilgilendirilmedi?

konusunda Sovyet uçakları tarafından uyarılmasına rağmen Boeing 747'den hiçbir bir tepki gelmedi? Uçak hiçbir Sovyet uçaklarıyla bir ilişki kurmayacağıydı? Sistemlerinde herhangi bir bozukluk var idisi ise, o arada Tokyo kontrol kulesi ile bağlantıyı nasıl sürdürülebildi?

Boeing 747 sadece normal bir yolcu uçağı idi ise, uçağın 2,5 saat boyunca Sovyet hava sahasını ihlal ettiğini izlediği halde ABD, olası bir felaketi önlemek için neden Sovyetler Birliği ile bir ilişki kurup gerekli bilgileri vermeye çalışmadı?

Sovyetler Birliği Avrupa'daki roketlerinin önemli bir kısmını imha etmeye hazır!

27 Ağustos'da Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri ve Devlet Başkanı Y.Andropov, Cenevre'de 6 Eylül'den itibaren yeniden başlayacak olan silahsızlanma görüşmelerine yeni bir öneri getirdi. Bu öneriye göre Sovyetler Birliği, Batı Avrupa'ya yeni ABD roketleri yerleştirilmediği takdirde, Avrupa'daki orta menzilli roketlerin sayısını İngiliz ve Fransız roketlerinin sayısına indirecek, bu sayının dışında kalan roketlerini ise imha edecek. Imha edilecek roketler arasında Sovyetler Birliği'nin SS-20'ler diye tanınan modern roketlerinin bir kısmı da yer alıyordu.

Bu durumda Sovyetler Birliği Avrupa'daki 514 orta menzilli roketinden 350 kadarını imha edecek. Ayrıca Andropov bu roketlerin hiçbirinin Çin'e karşı Uzak Doğu'ya yerleştirilmeyeceğini de vurgulayarak, Çin'in de silahsızlanma görüşmelerinde aktif tavır alınmasını istedi.

Yeni öneri, Cenevre görüşmelerinin içinde bulunduğuk kurtarılmaz kararacak önemli bir adım olarak dünya kamuoyunda olumlu yankılara yol açtı.

Bir adım daha ileri

Hatırlanacak üzere Andropov, Avrupa'ya yeni ABD roketleri yerleştirilmediği takdirde Sovyetler Birliği'nin de roket sayısını İngiliz ve Fransız roketlerinin sayısına indireceğini söylemişti. O zaman ABD ve NATO çevreleri Sovyet-

ler Birliği'nin Avrupa'dan söktüğü roketleri Urallar'ın arkasına taşıyacağı iddiasını ortaya atarak öneriyi reddettiye almışlardı. Son öneri bu tür iddiaların ortaya atılma olanaklarını ortadan kaldırdı. Ancak Reagan yönetimi, öneriyi "Avrupa barış güçlerini etkilemeye yönelik bir propaganda gösterisi" olarak değerlendirdi ve soğuk bir biçimde karşıladı. Görüşmelerin yeni bir turunun başlayacağı dönemde, anlaşma yönünde iyi niyetler taşımadığını göstermiş oldu.

Geniş destek

DDR Devlet Başkanı Erich Honecker tarafından büyük destek gören öneri, Federal Almanya'da SPD'li politikacılar arasında da olumlu yankılara yol açtı. SPD yöneticileri, "arkın ABD'nin görüşmelerde esneklik gösterme zamanı gelmiştir" diyerek Kohl hükümetinden ABD'ye baskı yapması yönünde talepte bulundular.

Geçtiğimiz günlerde Federal Almanya SPD millivetkileri ile DDR Halk Meclisi'nden bazı üyeler arasındaki görüşmelerde de bu konu üzerinde duruldu ve barışın sağlanması yönünde iki Alman devletinin sorumluluğu vurgulandı. Her iki taraf da, roketler yerleştirilmeye başlandıktan sonra görüşmelerde anlaşma varmanın bütüben zorlaşacağından geri dönmeye istiklin. Pinocet'in en başta, aralarında Hristiyan Demokratların en önemli politikacılarının var olduğu bir grubun dönmese iezin vere-

Şili'de diktatörün sonu yaklaştı

Şili'de faşist Pinocet rejiminin 10. yıldönümü olan 11 Eylül yaklaşırken, muhalefetin bazı sözcükleriyle yaptığı görüşme sonucu diktatörün, sıkıyönetimi kaldıracağını, yasaklanmış olan siyasi partilerin bir kısmının da çalışmaları yihabından itibaren izin verileceğini açıkladı. Ayrıca, yeni İçişleri Bakanı Jara, kendisiyle görüşen "Demokratik İnişak" temsilcilerini, programlarında yer alan diğer teplerinin de zaman içinde yerine getirileceğini söyledi. Muhaleflerin programında, sürgünlerin geri dönmeye, basın ve düşünce özgürlüğünün sağlanması, işlerine son verilmiş olan bazı işçilerin geri alınması, son ulusal protesto gününde 27 kişinin ölümüne yolu açan olayların açıklığı kavuşturulması talepleri yer alıyordu.

Ancaş, Şili'de bugünkü koşullarda sıkıyönetimin kaldırılması diktatörün gücünün tükendiğini anlamına gelmiyor. Bu tür manevralarla Pinocet'in, kendisine karşı yönelen protesto gösterilerinin gücünü kırmak, muhalefeti bir kısmını yatıştırmak amacıyla yaptığı üzerinde duruluyor. Pinocet'in manevra yapabileceği bir diğer alan da, sürgündeki politikacıların geri dönmeye istiklin. Pinocet'in en başta, aralarında Hristiyan Demokratların en önemli politikacılarının var olduğu bir grubun dönmese iezin vere-

timi, bu seferde insan hakları savunucusu olarak ortaya çıktı. Dışişleri Bakanı Shultz ve Başkan Reagan en ciddi ve en endişeli ifadelerini takınarak, bu "terör eylemi"nin hesabının sorulmasını istedi. Hemen ardından savrulan misilleme tehditleri ise, Reagan yönetiminin gerçek niyetini iyice açığa çıkardı. Reagan yönetimi dünyanın pekçok yerinde, özellikle Ortadoğu'da, yıllardır İsrail aracılığıyla sürdürdüğü gibi insanların felaketi temelinde bir dış politika yürütmeyi planlıyordu. Olayı, iki ülkenin, Güney Kore ile Sovyetler Birliği'nin arasındaki bir olay olmaktan çıkıp, uluslararası bir sorun haline getir-

ceği belirtiliyor. Hristiyan Demokratları arasında bazı liderlik kavgalarının çıkacağını uyan Pinocet, burjuva muhalefetinin en güçlü kadını bu yolla zayıflatmayı hesaplıyor. Öte yanda, aralarında solun önemli isimleri ve özellikle de komünistlerin yer aldığı bazı sürgüncülerin geri dönmeye izin vermemek amacıyla İçişleri Bakanlığı'nın bir liste hazırladığı da bildiriliyor.

Diktatör Pinocet, taktik bazı manevralarla terfere dayalı iktidarı sürdürmeye daha ne kadar devam edebilecek? Şili halkı son dört protesto gününde gösterdiği kararlı direniş sürdüürp, daha güçlü ve daha geniş birliktelik içinde diktatörün rejimine son darbeyi vurabilecek mi?

duyacaktır.

Olay, Avrupa'ya orta menzilli roketlerin yerleştirilmesinin protesto edilceği önümüzdeki sonbaharın, gerçekten "sıcak" geçeceğini gösteriyor. "Sıcak" sonbaharda dünya barışının en güçlü bir biçimde savunmaya hazırlanan Avrupa barış güçleri, gerillaların büyüklü-küçüklü her türlü provokasyonuna da hazır olmalıdırlar. ABD'nin, dünyamızda tutarı ve kalıcı bir barış sağlanmasını için çalışan insanların güçlü sesini, "uçak" gücüllüklerine, görümmeyen denizaltı hikayelerine boğmasına, bu uğurda masum insanların felaketi de göze almasına izin verilmemelidir.

Son eylemlerle birlikte Şili'de muhalefetin örgütlenme düzeyi de yükseldi. Bir süre önce Hristiyan Demokratları, sosyalistler, sağ cumhuriyetçiler, sosyal demokratlar ve radikallerin meydana getirdiği "Demokratik İnişak"ın kurulmasından sonra, Ağustos ayının 30'unda da soldaki dört parti bir araya geldiği açıklandı. 11 Eylül 1973 tarihinde bu yana yasaklanmış olan ve Başkan Allende döneminde "Unidad Popular" meydana getiren bu partiler, Şili Komünist Partisi, Sol Hristiyanlar, MAPU ve Sosyalistler'in bir bölümünden meydana geleceği bildiriliyor. Hristiyan Demokratları arasında bazı liderlik kavgalarının çıkacağını uyan Pinocet, burjuva muhalefetinin en güçlü kadını bu yolla zayıflatmayı hesaplıyor. Öte yanda, aralarında solun önemli isimleri ve özellikle de komünistlerin yer aldığı bazı sürgüncülerin geri dönmeye izin vermemek amacıyla İçişleri Bakanlığı'nın bir liste hazırladığı da bildiriliyor.

Dünya demokrasi güçleri Şili'deki olayları, pasif gözlemler olarak izlemiyorlar. 10 yıldır süren zulüm ve yoksulluğa son verne kararlılığında olan Şili halkıyla dayanışma, önümüzdeki günlerde Avrupa baş gücülerinin toplantılarında da özel dikkat çekilen konulardan birinin oluştura- caktır. Türkiye'de de 12 Eylül'ün yıldönümünde protesto gösterilerini Şili halkıyla dayanışmayı Türkiye'de demokrasi güçleriyle dayanışmayı bir- likte güncelleme çağları.

ABD ve NATO'ya göre Fransız ve İngiliz roketleri hem var, hem yok!

Cenevre görüşmelerini çıkmaza sokan kim?

● Eğer Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin, Polonya'nın ve Çekoslovakya'nın kendi atom roketleri olsaydı, ABD ne yapardı? Bunun hesabına katılmasına razı olacak mıydı?

6 Eylül'de tekrar başlayacak olan Cenevre silahsızlanma görüşmelerinde bu kez de sonuç alınmazsa, NATO ülkeleri Batı Avrupa'daki beş ülkeye Pershing-2 ve Cruise roketlerini yerleştirmeye başlayacaklar. İngiltere'ye yerleştirilecek olan Cruise roketlerinin başlıklarının bir kısmının Welford Hava Üssüne daha şimdiden getirildiği söyleniyor. Federal Almanya'ya yerleştirilecek olan Pershing-2 roketlerinin ise yerlerini septandığı ve 15 Aralık'a kadar bir kısmının yerleştirilmiş olacağı biliniyor.

NATO, Aralık 1979'da aldığı "İkili Karar"da, bir yandan ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki silahsızlanma görüşmelerinin sürdürülmesini öngörürken, öte yandan da bu görüşmelerden 1983 yılına kadar bir sonuç alınmazsa ABD roketlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesini kararlaştırmıştı.

30 Kasım 1981'den beri Cenevre'de süren orta menzilli atom silahları konusundaki görüşmelerden bu güne kadar bir sonuç alınmadı.

Cenevre'deki görüşmeleri çıkmaza sokan kimdi? ABD mi, yoksa Sovyetler Birliği mi? Yeryüzünde yeni bir silahlanma anaforsunu başlatılacak olan ABD roketlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesinin eşliğinde, şimdi bütün dikkatleri üzerinde toplayan temel sorulardan biri de bu oluyor.

Roket "tekeli"

ABD ve NATO ülkeleri, Sovyetler Birliği'nin Avrupa'da orta menzilli roketler alanında üstünlüğe sahip olduğunu, hatta bu alanda "tekeli" bile sayılabileceğini ileri sürdüler. Sovyetler Birliği'nden gelen önerileri reddetmeleri de, kendi yetkileri "çözüm" önerileri de hep bu iddiaya dayandırıldı.

1983 yılı başlarında Avrupa'da orta menzilli nükleer silahlar

Sovyetler Birliği	
Karadan atılan roket	496
Denizden atılan roket	18
Nükleer bombardıman uçağı	461
Toplam	975

ABD	
Karadan atılan roket	-
Denizden atılan roket	-
Nükleer bombardıman uçağı	723

İngiltere	
Karadan atılan roket	-
Denizden atılan roket	64
Nükleer bombardıman uçağı	55

Fransa	
Karadan atılan roket	18
Denizden atılan roket	80
Nükleer bombardıman uçağı	46

Toplam: 986

Kaynak: Military Superiority-A Dangerous Obsession (Askersel Üstünlük-Tehlikeli bir saplantı), Novosti Press, Moskova, 1983, s.18.

"Sovyet üstünlüğü" hesabı

● ABD ve NATO, silahsızlanma görüşmelerinde Fransız ve İngiliz roketlerinin de hesaba katılmalarına karşı çıkıyor. Oysa bu silahlar Hiroşima'ya atılan bombanın yüzlerceine eşit.

"NATO nükleer potansiyelinin bir parçası ve tamamlayıcısı" olarak değerlendirilmekte, hatta Sovyetler Birliği'nin İngiltere'nin savunma gücünü dikkate alması gerektiği önemle vurgulanmaktadır.

Fransa Cumhurbaşkanı F. Mitterand da bu konuda "Atlantik Birliği içinde ABD'nin sadık bir müttefiki olarak Fransa'nın nükleer gücünün müttefiklerin ortak savunma gücünün önemli bir parçası olduğunu" söylemektedir.

Oysa, Cenevre görüşmelerine gelince, iş değişmekte, bu sefer İngiliz ve Fransız atom roketlerinin NATO'dan tümüyle "bağımsızlığı" ilan edilmekte ve bu ülkelerin kendi karar yetkileri konusu ön plana çıkarılmaktadır.

● NATO ülkeleri ve özellikle ABD tarafından ileri sürülen ikinci bir iddia, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli SS-20 roketlerine karşılık İngiliz ve Fransız roketlerine sadece stratejik savunma silahları olduğu, nitelikleri farklı olduğu için de birbirleriyle eşitlenemeyeceğidir.

Ancak bunun böyle olduğu kabul edilebile, bu durum Fransız ve İngiliz roketlerinin Sovyetler Birliği'ni hedeflediği ve bu ülkelerin topraklarındaki hedeflere ulaşabilecek nitelikte oldukları gerçeğini ortadan kaldırmaz mı?

● NATO çevrelerinin bir diğer iddiası ise ABD ve Sovyetler Birliği'nin atom gücüyle kıyaslandığında İngiliz ve Fransız roketlerinin dikkate alınamayacak kadar önemsiz olduğudur.

Bu önemsiz (!) kısım, 162 roket, 100 kadar nükleer bombardıman uçağı, yaklaşık 500 savaş başlığı (bomba yükü) dür. Bu da NATO'nun Avrupa'daki nükleer gücünün dörtte birinden daha fazladır. Dahası, birkaç yüz tane Hiroşima demektir!

Kaldı ki İngiltere ve Fransa kendi atom güçlerini hiç de önemsiz saymıyorlar. İngiltere eski Savunma Bakanı J. Nott'a göre, Trident-2 roketleriyle yüklü bir tek

ABD'ye göre İngiliz ve Fransız roketleri iki ege-men ülkenin bağımsız stratejik savunma silahlarıdır. Bunun için de bunların, Avrupa savunması ile hiçbir ilgisi yoktur. Oysa, bu ülkelerin de içinde olduğu NATO ittifakı çerçevesinde böyle birşey düşünülebilir mi? Eğer her NATO ülkesi "bağımsız" ve sadece kendisini korumakla yükümlü ise, o zaman bu askersel ittifak niçin ve nasıl varlığını sürdürebilmektedir? Yoksa NATO'da çifte standartlar mı geçerlidir?

Avrupa'da NATO üyesi üç ülke, ABD, Fransa ve İngiltere orta menzilli atom silahlarına sahip iken, nasıl oluyordu da ABD, Sovyetler Birliği'nin bu alanda "tekef" olduğunu ileri sürüyordu?

Bu soru bugüne kadar yanıtını bulamadı.

ABD, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli roketler konusunda üstünlüğünü iddia ederken, NATO'nun Avrupa'daki atom gücünün önemli bir bölümünü, yani İngiliz ve Fransız atom roketlerini hesaba katmaya yanaşmadı.

● ABD'ye göre İngiliz ve Fransız roketleri iki egemen ülkenin bağımsız stratejik savunma silahlarıdır. Bunun için de İngiliz ve Fransız atom silahlarının Avrupa savunması ile, Avrupa'da nükleer güce sahip olmayan diğer ülkeleri korumakla ilgisi yoktur.

Oysa, bu ülkelerin de içinde olduğu NATO ittifakı çerçevesinde böyle birşey düşünülebilir mi? O zaman "NATO'nun varlığının önemi nedir", diye sormak gerekmez mi? Eğer her NATO ülkesi "bağımsız" ve sadece kendisini korumakla yükümlü ise, o zaman bu askersel ittifak niçin ve nasıl sürebilmektedir?

Kaldı ki, NATO anlaşmasının 5. Maddesine göre bu üyeler, herhangi bir mütefike saldırı sözkonusu olduğunda bunı tüm üyelerle yönelmiş bir saldırı saymak ve birarada hareket etmek konusunda kendilerini bağlamışlardır. NATO'da çifte standartlar mı geçerlidir? İngiliz ve Fransız roketlerinin madem NATO'ya birliği yoktur, o zaman ABD Savunma Dairesi raporlarında İngiliz ve Fransız roketlerinden niye "Batı'nın nükleer gücü" olarak söz edilmektedir?

İngiltere ve Fransa açısından da durum böyledir. İngiliz hükümetinin resmi belgelerinde İngiltere'nin atom roketleri

gillerine eski Savunma Bakanı J. Nott'a göre, Trident-2 roketleriyle yüklü bir tek denizaltı, Sovyetler Birliği'nin önemli bir bölümünde 100'den fazla hedefi vurabilir. Fransa Savunma Bakanlığı'na göre ise, Fransız atom gücü, megatonla ifade ediliğinden, ABD ve Sovyetler Birliği'nin atom gücünün küçük bir bölümünü meydana getirmekle birlikte, imha gücü açısından, "olası bir saldırıya" durdurmak ve caydırmak için yeterlidir.

Nükleer bombardıman uçakları da hesap dışı

Fransız ve İngiliz roketlerinin yanı sıra ABD, orta menzilli atom bombası yüklü 700 kadar Amerikan bombardıman uçağının da görüşmelerde hesap dışı bırakılması gerektiğini savunuyor. Bombardıman uçakları, Avrupa sularında ya da Akdeniz'in Avrupa'ya çok yakın bölgelerinde görevli altı kadar ABD uçağının gemisinden bulunuyor. ABD, bu bombaların karadan çıkışı olmadıkları, yani roketlerden değil de uçaklardan atıldıkları gerekçeyle hesap dışı bırakılmalarını istiyor.

"Bir insan için roketten atılan bir nükleer bomba tarafından öldürülmekle, savaş uçağının atılan bir bomba sonucu ölmek arasında ne fark olabilir?"

Geçtiğimiz Nisan ayı başındaki basın toplantısında Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Gromyko, ABD'nin iddialarının gerçek olduğunu bu soru ile açıkladı. Ayrıca, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan bombaların uçaklar bırakmamış mıydı?

ABD'nin Batı Avrupa'ya yerleştirmeyi planladığı Pershing-2 roketleri, 2500 kilometrelik bir menzile sahip olup, hedefe isabet gücü de çok yüksektir. Pershing-2'ler atıştan 5-6 dakika sonra Sovyetler Birliği'ndeki hedeflerine ulaşabilirler. NATO'ya bağlı birçok Avrupa ülkesine orta menzilli roketlerini yerleştirmek isteyen ABD'nin bu dayatması, Avrupa'nın güvenliğini kaygısıyla ortaya çıkmıştır. Tersine ABD, Sovyetler Birliği'ne karşı bir saldırı durumunda kendi topraklarına yönelecek karşılık etkisini azaltmak istemektedir. ABD bu roketleri, Sovyetler Birliği'nin uluslararası balistik roketlerine ve Batı bölgelerindeki diğer yaygın saldırı hedeflerine karşı saldırı amacıyla kullanmak istiyor. Avrupa'ya 572 yeni ABD roketinin planlandığı şekilde yerleştirilmesi durumunda NATO, Varşova Anlaşması ülkelerinin orta menzilli silahlarına kıyasla yüzde elli ve hatta nükleer savaş başlığı açısından daha da fazla üstünlük elde edecektir. Simdi her iki tarafın orta menzilli sistemleri birbirine yaklaşıp yaklaşık olmakla birlikte, NATO'nun yüzde elli oranında daha fazla başlık taşıyabilecek nielliktedirler. Yeni roketlerin yerleştirilmesiyle Avrupa'da nükleer silah dengesi NATO'nun lehine bozulmuş olacak, bu da ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki stratejik güçler dengesini bozacaktır.

Ama ABD her nasıl oluyorsa, Sovyetler Birliği'nin Asya'daki orta menzilli silahlarının görüşmelerde hesaba katılması gerektiğini savunuyor. Oysa Asya'daki Sovyet roketleri, Japonya, Güney Kore ve Hint Okyanus'u'ndaki ABD üslerine ve nükleer silah depolarına karşı Sovyetler Birliği'nin güvenlik önlemleriydi. Bunların Avrupa ile hiçbir ilgisi yoktur. Dahası, ABD, Varşova Pakti'na ait orta menzilli olmayan taktik hava silahlarının da Sovyetler Birliği'nin gücüne dahil edilmesini istedi.

Kim çıkmaza sokuyor?

Böylece Cenevre görüşmelerinde bugüne dek tartışılma iki ayrı yaklaşım üzerinden yürüdü:

1. Başta İngiliz ve Fransız roketleri olmak kaydıyla NATO'nun Avrupa'daki nükleer potansiyelinin önemli bir kısmını hesaba katmayan, buna karşılık Sovyetler Birliği'nin Asya'daki orta menzilli silahlarının da görüşmelerde dikkate alınmasını öneren ABD yaklaşımı.

2. Avrupa'da NATO'nun ve Varşova Pakti'nin tüm orta menzilli atom silahlarının hesaba katılması öneren Sovyetler

Birliği'nin yaklaşımı. Ancak Sovyetler Birliği İngiliz ve Fransız atom gücünün hesaba katılması önerirken, görüşme masasında taraf olmayan bu ülkelerin silah sayısının azaltılması yönünde herhangi bir öneriyi de bu görüşmelerde gündeme getirmiyor.

Bu temelden hareketle ABD ancak Sovyetler Birliği'nin orta menzilli tüm roketlerini imha etmesi koşulu ile Avrupa'ya yeni atom roketlerinin yerleştirilmesinden vazgeçebileceğini söyledi. "Ya da" dedi, "önce yeni roketleri (en azından bir kısmını) yerleştirelim, sonra karşılıklı azaltalım". Ve daha görüşmelerin başından beri niyeti sonuç almak değil, görüşmeleri uzatıp, Avrupa'ya yeni roketlerin yerleştirilmesini sağlamak olduğu için, Sovyetler Birliği'nin roketlerin ve atom başlıklarının sayısını eşit şekle azaltma yönündeki bir dizi olumlu önerisini ciddiye almadı.

Bu koşullarda ABD'ye şöyle bir soru da yöneltilebilir:

Eğer Demokratik Alman Cumhuriyeti, Polonya ve Çekoslovakya'nın kendi atom roketleri olsaydı, ABD ne yapacaktı? Bunların hesaba katılmamasına razı olacak mıydı?

ABD Donanması'nın en büyük uçak gemisi ve dünya denizlerindeki en büyük nükleer bombardıman uçağı taşıyıcısı olan "Nimitz", 40'li nükleer olmak üzere 80-105 arasında savaş uçağı taşıyabılır.

1977'den beri Atlantik'de ve Akdeniz kıyılarında ABD'nin gövde gösterisini yapıyor. Özellikle bu bölgedeki geri kalmış ülkeleri baskı altında tutmayı amaçlıyor.

İlk yedi ayda enflasyon yüzde 19,1'e ulaştı

1983 yılında, enflasyon oranının son üç yılın en yüksek düzeyinde gerçekleşeceği kesinlik kazandı. Ticaret Bakanlığı'nın derlediği verilere göre (toptan eşya fiyatları endeksi), Ocak-Temmuz 1983 döneminde fiyatlar yüzde 19,1 oranında artış gösterdi. Oysa, 1981 ve 1982 yılının üç döneminde fiyatlar sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 14,2 oranında artış göstermişti.

Öte yandan, yine Ticaret Bakanlığının yaptığı açıklamaya göre, 1983'de yıllık enflasyon oranı (Temmuz 1982-Temmuz 1983) yüzde 30,2'e ulaşmış bulunuyor. Geçtiğimiz yılın üç döneminde, yıllık enflasyon oranı yüzde 25,3 olarak gerçekleşmişti. Uzmanların belirttiğine göre, elektrik, kömür, demir ve petrol gibi ürünlerin fiyatlarına yapılan son zamlar, Temmuz ayı indekslerinde yer almadı. Bu nedenle, Ağustos ayı fiyat artışları ve enflasyon oranı Temmuz ayında gerçekleşen yüzde 1,8'lik artıştan daha yüksek olacak ve böylece, yıllık enflasyon daha büyük boyutlara ulaşacak.

Sanayi mallarının yüzde 88'i tekellerin kontrolünde

- Tekellerin kontrolünde olmayan ve fiyatları serbest rekabet koşullarında belirlendiği malların payı, toplam sanayi üretiminin ancak yüzde 12'sini oluşturuyor

Emekçilerin ulusal gelirden aldığı pay yarı yarıya azaldı

- 1975'de köylülerin ulusal gelirden aldıkları pay yüzde 31 iken, 1981'de yüzde 23'e, işçi ücretlerinin payı yüzde 20'den yüzde 11'e; memur maaşlarının payı yüzde 11'den yüzde 5'e düşürüldü.
- Sanayi ve hizmet kesiminin ulusal gelirden aldığı pay, 1975'de yüzde 38 iken, 1981'de yüzde 61'e yükseldi.

İşçi ücretlerine ilişkin resmi istatistikler ve gelir dağılımı araştırmaları, Cunta'nın üç yıldır uyguladığı yıkım politikasının en başta işçi sınıfına yöneltildiğini, işçilerin satınalma gücünün yarı yarıya düştüğünü gösteriyor. Devlet İstatistik Enstitüsü ve Sosyal Sigortalar Kurumu istatistiklerine dayanarak yapılan ücret araştırmasına göre, 1977 yılında 147 lira olan günlük gerçek ücret (1977 sabit fiyatlarıyla) 1983 yılına gelindiğinde yarıdan daha aşağı düşerek 71 liraya geriledi.

Ekonomik bunalımın derinleşmesiyle birlikte, 1978 yılından itibaren fiyat artışları ve enflasyon oranı ücret artışları önünde seyretmeye başladı ve bu durum, gerçek ücretlerin düşmesine neden oldu. Böylece, gerçek ücretler 1978'de yüzde 2,4 ve 1979 yılında da yüzde 10,8 oranında gerileme gösterdi. 1980 yılı başında yürürlüğe konulan "24 Ocak Kararları" ve bu kararlara aynen sahip çıkan Cunta'nın uygulamaları sonucu enflasyon yüzde 110'a turmandırarak, gerçek işçi ücretleri yüzde 31 oranında düşürüldü.

Cunta, işçi sınıfının sendikal haklarını gaspederek, bir yandan işçileri aleyhine bozulan ücret dengelerini kurdu; öte yandan da, ücret artışlarını sürekli enflasyon oranının altında tutarak gerçek ücretlerin daha da düşmesini sağladı. Nitekim, gerçek ücretler 1981 yılında yüzde 6,7; 1982'de yüzde 7,1 ve 1983 yılında da yüzde 8,7 oranında düşürüldü.

Gelir dağılımı alt-üst oluyor

Ekonomik bunalım, yüksek fiyat artış-

nay kesimi kazanıyor. Bu kesimin ulusal gelirden aldığı pay 1975'de yüzde 38 iken, 1981'de yüzde 61'e yükseldi.

• Esnaf ve zanaatkarların, orta kaimanların, orta ve küçük boy sermayenin yanı sıra, büyük boy sermayenin belli kesimlerinin bile yıkıma uğradığı bir ortamda, ulusal gelirden aslan payını alanlar, bir avuç banka, büyük ticaret ve banka sermayesiyle içiçe geçen büyük holdinglerden başkası değildir.

• Gelir dağılımı araştırmaları, 1982 ve 1983 yılındaki gelişmeleri gösteriyor. Cunta, 1982 ve 1983 yıllarında da uyguladığı politika ile işçilerin, köylülerin, memurların gelirlerini ve satınalma güçlerini daha da düşürdü, gelir dağılımını onlar aleyhine daha da bozdu.

• Sözgelimi, 1982-1983 yıllarında enflasyonun yüzde 30-35 dolaylarında seyrettiği bir ortamda, işçi ücretleri, memur maaşları ve tarımsal ürünlerin taban fiyatları, ancak yüzde 20 oranında artırıldı.

Protestolar, iflaslar ve işsizlik

Cunta, üç yıldır uyguladığı ekonomi politikasıyla, Türkiye tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş boyutlarda yıkımla yıkıma uğrattı ve açık işsizler ordusuna bir milyon üzerinde insan katarak işsizler sayısını dört milyon sınırına da yandırdı. Cunta'nın uyguladığı ekonomi politikasının özet sonuçları şunlar oluyor:

• Cunta, iktidara el koyduğunda, Türkiye'de açık işsizlerin sayısı, 2 milyon 367 bin kişiydi. Cunta, açık işsizler ordusuna 1 milyon 198 bin kişi daha ek-

GERÇEK ÜCRETLERDEKİ DÜŞÜŞLER

Yıllar	Günlük gerçek ücret TL	Gerçek ücretlerdeki düşüşler %
1977	147	-
1978	143	-2,4
1979	128	-10,8
1980	88	-31,0
1981	82	-6,7
1982	76	-7,1
1983	71	-7,8

ÖZLEM ÖZGÜR Gündem

iki tehlike

Son Demirel Hükümeti'nin güverneyi aldığı tarih, 25 Kasım 1979'dur. Oylamadan bir gün sonra, 26 Kasım günü, MESS Başkanı Turgut Özal İstanbul'dan tas-tarağı toplayarak, so-luğu Demirel'in evinde aldı. Saatlerce süren konuşma, er-tesi gün iki kararla noktalandı: Birincisi, "24 Ocak Kararları" diye anılan ekonomi politikalarının yürürlüğe konulmasıdır. İkincisi, ekonominin başına Turgut Özal'ın getirilmesi kararıdır.

Bu olaydan bir hafta sonra, 2 Aralık 1979 tarihinde Woodward'un başkanlığında IMF heyeti Ankara'ya gelir. Aslında gelen, Demirel'in de-yimiyle IMF değil, Pentagon'un, ABD yönetiminin ta kendisidir.

Nitekim, IMF'nin gelişinden kısa bir süre önce, Demirel tekellerin temsilcilerinin, IMF'nin "yeşil ışık" yakmaması ve kredi vermemesinden yakınmaları üzerine, Demirel baklağı ağzından çıkarı ve açık konuşur: "Bakın beyler, size çok açık söyleyeyim, IMF diye bir şey yoktur... Bu işler IMF'ye bağlı değil, ABD'ye bağlıdır" der.

1977'den beri, Türkiye'ye büyük güdüklük çıkarılan IMF, bu sefer hiç mi hiç sorun olmaz. Çok kısa süren görüşmelerden sonra, "24 Ocak Kararları" konusunda hep bir ağıza birliğine varır.

Türkiye'de üretilen sanayi mallarının yüzde 88'inin tükellerin kontrolünde olduğu açıklandı. Marmara Üniversitesi Öğretim Görevlisi Doç. Atilla Bağcı'nın 26 bin firma üzerinde yaptığı araştırmaya göre, tükeller tarafından üretilen ve sanayi üretiminin yüzde 88'inin oluşturulan malların fiyatları, serbest rekabet koşullarında değil, firmaların kendi isteklerine göre belirleniyor. İlgili araştırmada, tükellerin kontrolünde olmayan ve fiyatları serbest rekabet koşullarında belirlendiği malların payının, toplam sanayi üretiminin ancak yüzde 12'sini oluşturduğu belirtildi.

Yapılan araştırma, metale dayalı ve metal dışı sanayi malları üretken kesimleri, tekelleşmenin en yüksek düzeyde olduğu sanayi kolları olduğunu göstermektedir. Buna göre, tükeller metale dayalı sanayi üretiminin yüzde 92'sini ve metal dışı sanayi mallarının üretiminin de yüzde 91'ini kontrol etmektedirler.

● Tekelleşmenin en düşük düzeyde kaldığı sanayi kolu ise, tekstil konfeksiyon ve deri sanayiydi. Bu sanayi kollarında, yine de tükeller toplam üretimin yüzde 77'sini ellerinde bulunduruyorlar.

● İlgili araştırmaya göre, Türkiye'de üretilen sanayi mallarının yüzde 16'sı bir işletme ya da holding tarafından gerçekleştirilmektedir.

● Üretilen sanayi mallarının yüzde 18'i 2-3 tekel tarafından üretilmektedir.

Sanayi malları üretiminin yüzde 54'ü de, 3'ün üstünde firma ya da holding tarafından üretilmektedir.

ISO 1983'ü "sıkıntılı yıl" ilan etti

İstanbul Sanayi Odası (İSO), ilk altı aylık verilere dayanarak 1983 yılını, 1981 ve 1982 yıllarına oranla "daha sıkıntılı yıl" ilan etti. İSO'nun yaptığı açıklamada, ulusal gelirde yıl sonunda ulaşılması hedeflenen yüzde 4.8'lik büyümeye ulaşılacakları belirtilerek, büyüme hızının yüzde 2.9'da kalacağı söz sürüldü.

Dıştan ve içi dövizi girişlerinin de, yılan ilk altı ayında gidercek yavaşladığına dikkati çeken İSO yetkilileri, 1983 yılı programında öngörülen dıştan ve içi dövizi girişi hedeflerine ulaşılacaklarını söyleyerek, enflasyon oranının yüzde 30'u aşacağını belirtti.

Ekonomik bunalım, yüksek fiyat artışları ve Cunta'nın bunalım yönetiminin karşısına çıkması, büyük sermayenin dışında kalan toplumun tüm sınıf ve katmanlarını yıkıma uğrattı. Onların gerçek gelirlerini ve satınalma güçlerini düşürdü. Nitekim, bilim adamı Oktay Varlıer'in yaptığı gelir dağılımı araştırması, bu gerçek çok açık bir biçimde işi tutuyor:

● İlgili araştırmaya göre, 1975'de köylülerin ulusal gelirinden aldıkları pay yüzde 31 iken, 1981 yılına gelindiğinde yüzde 23'e düşüyor.

● İşçi ücretlerinin ulusal gelir içindeki payı 1975'de yüzde 20 iken, 1981'de yüzde 11'e düşüyor.

● Memur maaşlarının ulusal gelir içindeki payı yüzde 11 iken, 1981'de yüzde 5'e düşüyor.

● Herkesin kaybettiği durumda, kazanan birileri vardır elbet. Herkesin kaybettiği ortamda, yalnızca hizmet ve sa-

367 bin kişidir. Cunta'nın işsizler ordusuna 1 milyon 198 bin kişi daha eklendi ve işsiz sayısı 3 milyon 565 bin kişiye yükseldi.

1980 yılında 1142, 1981 yılında 2312 ve 1982 yılında da 2178 irili ufaklı şirket, bunalıma ve rekabete dayanamamış olarak iflas etti.

● Cunta'nın işbanağı gelmesinden sonra, binlerce ortaçağ sahip 180 işçi şirketi iflas ederek kenarlarında inderim koşullarında kaldı. Devlet Sanayi İşçi Yatırım Bankası'nın 5 Temmuz 1983 tarihinde yaptığı açıklamaya göre, geri kalan ve 450 bin ortaçağ sahip olan 235 işçi şirketi de batmak üzere.

● Protesto edilen senetlerin parasal değeri, 1980 yılında 61 milyar lira iken, bu rakam 1981'de 137 milyar ve 1982 yılında da 216 milyar liraya yükseldi. Milliyet gazetesinin 22 Ağustos tarihli sayısında yazıldığına göre, protesto edilen senetlerin parasal değeri, bu yıl 300 milyar liraya ulaşacak.

Dört kişilik bir aile için 95 bin liralık aylık gelire ihtiyaç var

● Bu miktar, 11 bin 157 lira olan aylık asgari ücretin yaklaşık dokuz katını oluşturuyor.

Yapılan bir araştırmaya göre, büyük kentlerde iki çocuklu bir ailenin geçimini sağlayabilmesi için, ayda 95 bin liralık gelire sahip olmaları gerekmektedir. Bu miktar, 11 bin 157 lira olan aylık asgari ücretin yaklaşık dokuz katını oluşturmaktadır.

Milliyet gazetesinin 28 Ağustos tarihli sayısında yayınlanan ilgili araştırmaya göre, 30 bin lira ile en yüksek harcama kalemini kira ödemesi ve 28 bin lira ile mutfak masrafları ikinci önemli ödeme kalemini teşkil etmektedir.

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin aylık giyim giderinin 7 bin 850, ulaştırma masraflarının 4 bin 500, ısıtma ve aydınlatma giderlerinin de 5 bin 300 lira olduğu belirtildi.

hiç mi sorun olmaz. Çok kısa süren görüşmelerden sonra, "24 Ocak Kararları" konusunda tam bir görüş birliğine varılır.

Ancak, yılın ilk yarıyı demek olan ve yalnızca ekonomide değil, sosyal ve siyasal yapılarda da ciddi düzenlemeleri öngören "24 Ocak Kararları"nın hayata geçirilebilir, sandığı kadar kolay değildir. Bir kere, onun būtünüyle uygulanabilirliği, gerici bir diktatörün işbaşına getirilmesine bağlıdır. İkincisi, seçimler arifesinde bir Türkiye'de, "24 Ocak" bir diktatörlüğü getirmeden uygulanabilir yanlarını hayata geçirmeyi, Demirel göze alabilir miydi?

Demirel hiçbir seçim hesabı yapmadan, gözünü hiç kırmadan, "24 Ocak"ın uygulanabilir yanlarını bir hayata geçirdi. Ve Demirel bu kararları alırken, hayata geçirirken, bugünkü Cunta'nın işyerlerini oluşturulan genelaların tam bir "olur" ve desteğinin aradı. Bu konuda, Emin Çölaşan'ın "24 Ocak Bir Dönemin Perdesi Arkası" adlı kitabında yeterli belge ve kanıt var.

Sonra, 12 Eylül geldi. "24 Ocak Kararları"nı, Demirel'in bıraktığı yerden generaller sürdürdü. Ve "24 Ocak"ın, yalnızca eksik bırakılan yanlarını değil; aynı zamanda, görel burjuva demokratik bir ortamda bile uygulanamaz olan yanlarını da, Cunta eksiksiz tamamladı.

Açıksa, generallerin uyguladığı program, nerelerde ve ne kadar sapa gösterdiği çok açık bilinemeye ama, büyük bir ağırlıkla Demirel'in ve onun partisinin temsil ettiği iç ve dış güçlerin programından başkası değildir.

O halde, neden Demirel Cunta'yla ters düşmüştür? Onun Cunta'yla kapışmasının nedeni, uygulanan programın içerisinden mi kaynaklanmaktadır? Elbetteki hayır... Eğer, Cunta Süleyman Demirel'e, onun partisine ve kadrolarına politik arenada izin verseydi, o zaman bu çatışma ortaya çıkarmıydı? Elbette ki çıkmayacaktı...

Ne var ki, evdeki hesap çarşaya uymadı. Ve bilinen nedenlerle, generaller gitmiyor, gidemiyor... Cunta'nın kalıcılığını kendileri açısından ilçe netlik kazanması üzerine, bırakalım burjuvazinin liberal kesimlerini, çünkü en güçlü destekçileri olan AP ve onun ana kadroları bile, en başta da Demirel, şimdi Cunta'ya karşı çıkıyor. Cunta'yla mücadeleyle girmiş bulunuyor.

Bu gelişmeler, Cunta'nın işleri yaltakladığını önemli göstergelerdir. Tekeli sermayenin en işbirlikçi, en gerici, en soven ve en asalak kesimlerinden başka, bugün memleketle Cunta'nın destek bulabileceği bir güç yoktur. Ve o, ABD emperyalizminin dışında kalan çünkü destekçilerini bile yitirme, dışta da hızlı bir yalıtılma sürecinin içine girmiş bulunmaktadır.

Bu nedenle, bu "yeni durum" önemlidir ve demokrasi güçleri açısından olumlu bir gelişmedir. Ancak, tam bu noktada birbirleriyle ilişkili iki tehlikenin varlığı da açık ve ortadadır.

İmdi Demirel ve onun AP'si, demokrasi havarisi kesilip yılın birine peşine takabilir, onları "öncü'sü" maskesini yüzüne geçirebilir ve böylece, Cunta'nın yaptıklarının üstüne oturup "dikensiz gül bahçesi"nden memleketi yönetmenin yollarını bulabilir. Böyle bir olasılık çok değildir ve bu, birinci ciddi tehlikeydir.

Demirel ve AP, yine demokrasi havarisi kesilerek ve yanlarına başka politik unsurları da alarak, Cunta'yla her an uzlaşabilirler. Hem de, yılın Cunta'yı "gerilettilik"; ya da, "yıkık, yıkıkoruz" imajını vererek... Böyle bir olasılık da az değildir ve bu, tehlikenin ikinci yanını oluşturmaktadır.

Evvel, Cunta'nın zayıfladığı ve giderek yalnızlaşmaya olduğu açık bir gerçektir. Ve bu olgu, Cunta'yı devrimden olanaklarını artırmaktadır. Ancak, Cunta ne kadar zayıflasa zayıflasa, kendiliğinden gitmez, kendiliğinden yıkılmaz. Onu yıkamak için örgütlü güç gerek... Yılın bir örgütlemek gerek... Yılın bir örgütleyecek? Onlara kim öncülük edecek? Açıksa, Cunta'yı kim ve nasıl yenecek? Meselenin "dam tel" buradadır...

Ekonomide geniş emekçi yığınların ve sermayenin bir bölümünün olduğu kadar, orta ve kimi büyük sermaye kesimlerinin de yığını pahasına gerçekleştirilmeye çalışılan bu köklü altyapısal değişime, üst yapıda bir dizi düzenlemeyle birlikte gitmek zorundaydı. Cunta burjuva demokratik devlet yapısından "faşist devlet" yapısına geçişin adımlarını attı. Bu, bir dizi yasa, yasak ve uygulamada yansıdı. 12 Eylül 1980'den bu yana 550 yeni "kanun" kabul edildi. 150'si de halen Cunta'nın gündeminde bulunuyor. Anayasa başta olmak üzere toplumu ve devleti biçimlendiren tüm temel yasalar değiştirildi. Miras hukuku, Türk parasını koruma Kanunu, Medeni Hukuk'dan Dernekler ve Siyasal Partiler Yasalarına kadar toplumsal hayatın tüm kesimlerini kapsayan yüzlerce yasal değişikliğin yanı sıra, eğitim öğretim alanında ilkokuldan Üniversitelere kadar köklü altüstlükler getirildi. Dil ve kültür alanlarında, ilerici ve demokrat öğelerin tümünü yokeden bir sıra düzenlemeyi, iktidarlardan kısmi bağımsızlığını koruyabilen Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu gibi kurumların bu niteliklerinin ve varlıklarının ortadan kaldırılması izledi. Kısaca, Cunta, üç yılda, emperyalizm ve bir avuç tekelin kendisine yüklediği görevleri "başarıyla" yerine getirerek, açık faşist bir nitelik kazandı; ekonomiyi ve devleti faşistleştirme yönünde önemli adımlar attı.

Bu sayfada sunduğumuz üç yazı, Cunta'nın üç yılda izlediği yolu ve vardığı noktayı birbirini tamamlayan bir bütünlük içinde sergilemeyi amaçlıyor.

Bir varmış, bir yokmuş...

Üç yıl önce bir Anayasa vardı: Tüm gerici güçlerin saldırılarına hedef olan, bir kaç kez budanmış, kolu kanadı koparılmış, ama yine de görece demokratik özünü koruyan 1961 Anayasası... Şimdi canınan Anayasası, yani faşizmin yasa var. Dünyada devlet güvenlik güçlerine "öldürme hakkı" veren tek Anayasa. "Anayasa" tanımının aksine, yurttaşların ve toplumun hak ve özgürlüklerini korumayı değil sınırlamayı ve ortadan kaldırma hedef alan 7 Kasım 1982 Anayasası.

rine rağmen, bu işçi sınıfı olmak üzere demokrasi güçlerinin kararlı direnişleriyle engellenmiş olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri, yetkililer ilâh düzeninden de çok artınılmış olarak yeniden kuruldu.

İşçi sınıfının ve tüm demokratik güçlerinin düşüncesi ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki en büyük engel olan 141 ve 142. maddelerin cezaları iki kat artırıldı. Çeşitli baskı ve yasaklarla düşüncesi ve örgütlenme özgürlüğünün en küçük kıvrımını bile

12 Eylül 1980'de silah zoruyla iktidara gaspeden Evren Cunta'sı, darbeden üç yıl sonra misyonunu (görevini) yerine getirmekte önemli yollar almış bulunuyor. Türkiye'de geniş emekçi yığınların ve başta işçi sınıfının sınıfsal uyanış ve savaşımını engellemek, Türkiye halkının barış, bağımsızlık, demokrasi istem ve savaşımını susturmak, her türlü siyasal ve toplumsal muhalefeti önünü kesmek için iktidara gelen Cunta'nın üç yılının kaba bir muhasebesi, üç yılda 180 bin kişinin siyasal nedenlerle soğurtmaya uğradığını, halen 50 binden fazla kişinin (33 bin 891 tutuklu, 7 bin 183 hükümlü) cunta zindanlarında bulunduğunu, 6 bine yakın ölüm cezası istendiğini, 180 kesilmiş (siyasal suçlardan) idamdan 25'inin infaz edildiğini, işkence ve çeşitli gerekçelerle Cunta'nın sorgusuz hakkı kesilmesini sağladığı kişilerin 500'ü aştığını ortaya koyuyor. Bütün bunların amacı, tüm benzeri durum ve ülkelerde olduğu gibi, bir avuç tekelin devlette gitgide daha fazla içine geçerek ekonomiyi tümüyle egemen olmalarını sağlamaktır. Bu, emperyalist finans kuruluşlarının, örneğin IMF'nin emir ve denetimi altında gerçekleşecektir. Buna bağlı bir diğer amaç, ABD emperyalizminin, sosyalizme, barış ve detanta karşı saldırıya geçtiği, NATO stratejilerinin bu yönde değiştiği, Ortadoğu'nun bir sıcak savaş bölgesi haline getirildiği 1980'ler dünya koşullarında, Türkiye'yi, saldırgan ABD emperyalizminin, savaşçı Reagan yönetiminin Ortadoğu kapılarındaki jandarma karakolu (33 bin üssü haline getirmekti).

rekçelerle üniversitelerden çıkarıldı. Tüm emeklilik ve özgürlük hakları da ellerinden alındı.

Üç yıl önce işten çıkarmalar ancak yargı kararı veya yasayla belirtilmiş ilgili kurulların kararıyla mümkünken, 600 kadar öğretim üyesi, 200 kadar kaymakam ve onbinlerce öğretmen ve memur Sıkıyönetim Komutanlıkları emriyle görevlerinden alındılar.

Üç yıl öncesine kadar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olan, aralarında DISK ve başlı sendika yöneticileri, demokratik örgüt ve parti yöneticileri, yazarlar, sanatçılar bul-

kesimlerine kadar yayılan geniş muhalefet cephesi, daha üçüncü yılında Evren cuntasını olağanüstü zorluyor.

Cunta pek çok şey üç yılda "Bir varmış bir yokmuş" yaptı. Bir tek şey hariç: Türkiye işçi sınıfı, Türkiye emekçi halkı, Türkiye demokratik güçleri... Kesin sonucu bunlar belirleyecek.

12 Eylül'ün üçüncü y kitleler ve tekelc

çok yasa ile belirlenmiş kısıllarda denetim ve yasağa tabi kıldılar. Şimdi cuntanın kurduğunu "cunta partileri" dışında burjuvazinin siyasal örgütleri dahi tümüyle yasaklanmış durumdur.

Üç yıl önce belli kısıtlamalarla birlikte de olsa grev ve sendikalaşma hakkı vardı. 274 ve 275 sayılı Sendikalar, Grev ve Toplu Sözleşme Yasaları kaldırıldı, yerine getirilen yasalarla özgür sendikalaşma bütünüyle engellenirken, grev işçinin elinde bir silah olmaktan çıktı. Üç yıldan bu yana Türkiye işçi sınıfı grev hakkını hiç bir şekilde kullanamıyor. Sendikaların çalışmalarını durdurulmuş bulunuyor. DISK ve sendikalar, diğer kimi sınıf sendikalarıyla birlikte yok edildi. Yöneticileri idamla yargılanıyor.

Çeşitli kesimlerde çalışanların meslek örgütleri, dernekleri, dayanışma kuruluşları vardı. Başta yüzbinlerce üyeli TÖB- DER öğretmen derneği olmak üzere tümü kapatıldı, faaliyetleri durduruldu. Siyasal örgütlenme dışında mesleki ve demokratik amaçlı tüm örgütlenmeler yasaklandı.

Gürece sanırlamalarla rağmen demokratik zorlamalarla kullanılan basın özgürlüğü tümüyle yok edildi. Üç yılda 286 trilli afaklı yayın kapatıldı. Türkiye'nin en büyük beş günlük gazetesinin bile de çeşitli dönemlerde, çeşitli aralıklarla kapatıldı. Tüm basın sansür altında bulunuyor. Yeni çıkartılması çalışan bu tüm basın kuruluşlarının şiddetli tepkisini çeken Basın Yasası, gazetele- rin daha piyasaya çıkmadan toplatılması yetkisi dahil, yerel otoritelere her türlü engelleme yetkisini veriyor.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak fiilen yasaklanmış durumdur. Yeni çıkartılan toplantı ve gösteri yürüyüşü yasasıyla bu haklar kullanılmaz hale getirildi ve yerel otoritelere her türlü engelleme hakkı verildi.

Sıkıyönetim Kanunu ve Olağanüstü Hal Kanunu'yla, Sıkıyönetim Komutanlıkları'na ve Olağanüstü Hal ilam durumunda yerel makamlara, kişi hak ve özgürlükleri ize- rinde, yargısız, mahkeme kararızı sürgüne yollama, her türlü ev araması yapma, tüm kişisel ve örgütsel hak ve özgürlükleri keyfi biçimde yok etme yetkisi tanındı.

Gerici güçlerin 10 yıldır sürekli taleple-

me çok büyük ve keyifli baskılar, zü- bile çok büyük ve keyifli baskılar, zü- bile çok büyük ve keyifli baskılar, zü- bile çok büyük ve keyifli baskılar, zü- bile çok büyük ve keyifli baskılar, zü-

500 milyon kadar işçi, üç yıl önce "işçi" haklarından yararlanıyorlardı. Üç yıl sonra ne bu haklar var, ne de bu işçiler, 500 bin- den fazla işçi bir kararnameyele memur sayıl- ıverildi.

Grev yasasının kimi maddeleriyle, bazı işkollarına kesin grev yasası getirilerek 1 milyon işçi bir kalemde grev hakkından mahrum edildi.

Anayasa ve cunta yasalarının koyduğu su- rurlama ve yasaklarla, çeşitli toplumsal kesimlerden 4 milyona yakın yurttaş, parti kurma ve siyasal çalışmalara katılma hak- kından yoksun bırakıldı.

Üç yıl öncesinde karar seçime gelen be- lediye başkan ve kurulları ve muhtarların tümünün yerine, emekli astsubaylardan emekli albay ve generallerle karar çeşitli rütbelilerden emekli askerler cunta tarafın- dan atandı. Yerel yönetimlerin seçime gelmesi ilkesi yok edildi.

YÖK yasasıyla, üniversite özerkliği yok edildi, kısaca öğretim cuntasının bir kaç has adanının emrinde bir kışlaya dönüştü- rüldü, 600'e yakın bilim adamı siyasal ge-

CUNTA BAŞI EVREN
12 Eylül öncesinde faşist mihraclardan gelen terörü halka karşı bir şantaj olarak kullanıyor

partiyecileri, yazarlar, sanatçılar bulan- nın yüzlerce kişi vatandaşın çıkarını; siyasal müdteci olmaya mahkum edildi.

Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Ku- rumu, üç yıl öncesinde karar iktidarlardan bağımsız özerk yapılarını korurlarken, her iki kurum da lağvedilerek faşist iktidar de- netimine sokuldu.

Üç yıl önce Türkiye'de, giderek bilin- çlen, ekonomik ve siyasal savaşımca giderek daha güçlü katılan bir işçi sınıfı vardı. Bu sınıf ezilmek, ekonomik ve siyasal savaşımı yok edilmek istendi. Üç yıldır buna uğraşıl- dı. AMA TÜRKİYE İŞÇİ SINIFIYI yediği tüm darbelerle, üç yıldan beri karşı karşıya bu- lundukları ağır zulüm ve baskıya rağmen YA- ŞIYOR, SAVAŞA HAZIRLANIYOR.

Üç yıl önce Türkiye'de barış ve bağımsız- lık özlemleriyle dolu, bu uğurda savaş- san genç toplum kesimleri, yığınların içi- de kök salmaya başlayan bağımsızlık dü- şüncesi vardı. Üç yıl boyunca, Türkiye'de, barış ve bağımsızlık yargıları, bunu iste- mek suç sayıldı. AMA TÜRKİYE HALKI BAĞIMSIZLIK VE BARIS İSTEMLERİ- Nİ UNUTMADI. BARIS VE BAĞIMSIZ- LIK İÇİN YENİDEN DAHA BİRLİK- Lİ VE DAHA GÜÇLÜ SAVAŞMAYA HA- ZIRLANIYOR.

Üç yıl önce Türkiye'de, hangi politik gö- rüş ve kanatlar yer alırsa olsun siyasal sa- vashım içinde, politize bir halk vardı. Cunta üç yılda halkı siyasal savaşımından uzaklaştı- rarak için yalın, propagandanın ve bas- kının her çeşidini denedi. AMA TÜRKİYE HALKI, CUNTA PARTİLERİ KARŞISIN- DAKI TUTUMUYLA, SİYASET DİŞİNA İTİLEMEYECEĞİNİ, CUNTANIN KUK- LA PARTİLERİNE KANAMADIGINI GÖS- TERDİ. O SİMDİ YENİ SİYASAL SA- VASHIMLARA HAZIRLANIYOR.

Cunta, üç yıl boyunca faşistleşme süre- ci içinde Türkiye'yi sağır ve dizilsiz öke- si, işkenceler, daracaların ve zindanlar ül- kesi, emperyalizm, savaş güncesiyle bir aşırı birliktirlik tekel için dikensiz gül bah- çesi yapmaya cabaladı. İlk bakışta kazandı- ğı başarıları, aldığı yolu, iktidarı gasbedişinin üçüncü yılında karşısına di- kilen ve Demirel'den burjuvazinin çeşitli

Bu yazı "Antimperialistisches Infor- mationsbulletin" Dergisi için hazırla- nın uzun bir makalede yazının izni ile özetlenmiştir.

12 Eylül 1980 darbesinin üçüncü yıldönümü ya- şaşırken cuntanın başı Kenan Evren'in Neveşir- de yaptığı konuşma darbenin sosyal ve ekono- mik işleviyle ilgili en özlü cümlelerden birini kapsıyordu. General Evren şöyle diyordu: "Bugün uygulanan ekonomik ve sosyal politika üç bir sa- ha maledir. Bir politika bizden önceki hükümet tarafından tesbit edilmiştir. Bilinmeyen bir politika da değildir. Dünyanın bir çok başka ül- kesinde de uygulanmıştır. Yalnız karın muvafak olması için bazi sert tedbirlerle ihtiyaç vardı. Biz bunları yerine getirdik."

Türkiye'de tekeli sermayenin planlarını uygulamasında tek teşkilat ve kadroları oynadıkları rol, süreç içinde önemli değişimler göstermiştir. Bu durum, aynı kişiler ve kadrolar değişimi, yalnız tekeli sermayenin politik planları temsilcileri ve üst kademe hizmetkarı bakımından değil, doğrudan doğruya tekeli sermayedarların kendi iç güç dengeleri ve etkin- lik aralamaları bakımından da geçerlidir. Petrol üreticileri Arap ülkelerinde toplam 15 milyon dolara varan ihaleleri, ucuz işçiliğinin ve bu ülke yöneticilerinin bir bölümüyle girişilen karın- kış ar ortadokların etkisiyle kazanan büyük inşaat müteahhitleri ve bunların holdinglei çok önemli bir güç durumuna gelmiştir. Aynı şekilde dış- satım eşine erder rastlanan çeşitlilik ve bu- lundukları devlet teşekkülleri desteklenmesinden yararlanan dışsatımcılar, dışsatıma yönelik üretim yapan büyük sanayiciler kısa sürede büyük egra- ma sağladılar. Ekonomik krizin yoğunlaşma- sıyla güç duruma düşen ya da iflas eden çok sayıda şirketi ele geçiren bu kesimler üç dört yıl içinde ağırlıklarını hızla arttırmışlardır.

12 Eylül darbesi, iç sosyo-ekonomik dinamiker bakımından, geri ve dış bağımlı Türkiye kapalı- zminin bir yıl ağzına gelip dayandığı koşullar- da, çalışan kitlelerin çıkarlarını koruyup ge- liren demokratik bir alternatifin reddedilmesi ve bunların uluslararası ve yerli tekelilerin çıkarları doğrultusunda bir çözüm aramasının sonu- cudur. Ekonominin, esas olarak 1960'ların sonlan- dan itibaren her yıl biraz daha derinleşerek ge- lişen bunalımı, 20 yılda toplam yalnızca resmi girişimler olarak 13 milyon dolara ulaşan yurt dışından yollanan işçi dövizleri, tarımda üstüste iyi hasat yıllarının yaşanması ve 10 milyar dolara yaklaşan dış borç ve yardımlarla ertelenilebili- rti.

650 bin kişi ile, NATO'nun "AB" kalabalık ordusunu besleme- zeyinde girişilen askerî hareket 332 milyon olan askerî harcanı krize rağmen yüzde 107 artı 754 milyon liraya çıkartılması e- nü bütüştür tüketmiştir. 12 Eyl- maza, gerici, baskıcı, zorba egr- ma gayretidir.

En ağır saldırı işçi sınıfı

İlerici sendikaların tümüyle ka- kalanların grev ve toplu sözleş- meyle ortadan kaldırılması, bi- ve işçi liderinin tutuklanması, savunmaktan alınmayan işçi kü- rleri uğrayan kesimi oluşturan 150 dolar olan asgari ücret 19- rinden hesaplanırsa) 50 dolar Ortalama gerçek işçi ücreti, 20- ra 1963'deki düzeyinin altına in-

Büyük kapitalistlerin, sendika- lara sözleşme yasaları hakkındaki ge- şitli raporlarında belirtilen tale- la Danışma Meclisi tarafından bile değiştirilmeden kanun ma- dirlenmektedir. Sendikalar ve iş- yoksun olan işçiler, resmi apak- iletilecek nüfusun yüzde 19- milyon kişinin işsiz olduğu ve i- yi daha da artacağını açıkla- koşullarda boyun eğmek ya- alternatifleriyle karşı karşıyadı-

İşçi kitlelerinin durumu öteki e- krından da aynen geçerlidir sendikalaşmalar yasaklanmış, bi- mesi sonrasında dayanışma der- mi olan memurların gerçek ma- yılı sonunda 1972'deki düzeyi- mi bulunmaktadır. Çoğumu- menlerin ulaştırdığı 20 bine- rden fazla çalıştırılmış, 100 din- görev yerli politik nedenlerle de-

Son yıllarda olağanüstü iyi ne- masına rağmen, büyük holdingle- lürlürleri dış pazarlara satılabil- ipleri dışında, kırsal kesime g- bir düğme vardır. Hükümet i- saptanan tarımsal ürün tabanı- yıldırlar genel enflasyon oranının- müstür. Son iki yıl, tarımsal larında gerçekleşen yüzde 40-5-

Eylül 1980'den 12 Eylül 1983'e... 12 Eylül 1980'den 12 Eylül 1983'e... 12 Eylül 1980'den 12 Eylül 1983'e... 12 Eylül

Cunta ekonomisinin özü: Herşey "en büyük"ler için

● Ekonomik temelde de ABD emperyalizmine bağımlılık birinci plana yükseltildi

Cuntanın uyguladığı ekonomi politikası ile ekonominin yapısında, örgütlenme biçiminde, dış ekonomik ilişkilerde, sermaye birikim tarzı ve sermayenin yapısında, gidercek cuntanın dayandığı sınıfsal güçlerde, gerici/lik bazında köklü değişimler ortaya çıktı. Bu değişiklikler, genel hatlarıyla şu ana noktalarda toplanabilir:

- Ulusal ekonominin emperyalizme bağımlılığı, her anlamda arttı; yeni-sömürgecilğin bütün araçları eskiye oranla çok daha etkinlik kazandı.
- Türkiye ekonomik ilişkilerinde ABD'ye yöndeli ve ekonomik bazda da ABD emperyalizmine bağımlılık birine plana çıktı.
- Ulusal ekonominin militaristleştirilmesi ve silahlanma harcamalarında büyük turmanmalar oldu; bu doğrultuda çok tehlikeli ve ciddi yeni adımlar atıldı.
- Tekelleşme, sanayi sermayesiyle bank sermayesinin birleşmesi ve bu sermaye biçiminin devletin ekonomik-politik gücü ve emperyalist tekellerle içiçe geçme kaynaşma süreçlerinde, çok önemli gelişmeler oldu.
- OYAK ve Ordu Vakfı'nın en büyük sermaye gruplarından birisi haline geldi Bu kuruluşlar eliyle, "militarist klik" yal nazca ekonominin birçok alanına tirman

makla kalmadı; aynı zamanda, silah endüstrisine de elattı. Yine "militarist klik" in okuluşu emperyalist tekel, yerli büyük banka-sanayi sermayesi ve devletin ekonomik kuruluşlarıyla içiçe geçmesi, kaynaşması önemli boyutlara ulaştı.

● Cunta'nın dayandığı iç ve dış güçlerin tabanındaki daralmaya paralel olarak,

Kelepir firma kapatma şampiyonu Okumus Holding'in sahibi Mehmet Okumus, 12 Eylül'den sonra 30 büyük şirketi ele geçirmesinin ekonomiyi nasıl etkilediğini soran basın mensuplarına, "el değirmenler ekonomiyi jerehlattı" diye yanıttı

1983 yılı başlarından itibaren ekonomi politikalarında da değişimler ortaya çıktı. Bir yandan, dışarda ekonomide ABD'ye yönelme girişimleri çok daha güçlü bir hale gelirken; içerdeki tekelci sermayenin en

gerici, en bağımlı ve en asalak kesimlerinin çıkarlarına hizmet eden bir ekonomi politikası uygulanmaya başlandı.

Bağımlılık artıyor

Cunta'nın ekonomi politikası, bir yandan ulusal ekonominin emperyalizme bağımlılığını artırdı, yeni-sömürgecilğin bütün araçlarına eskiye oranla çok daha etkinlik kazandı; öte yandan, Türkiye ekonomik ilişkilerinde ABD'ye yöndeli ve ekonomik bazda da ABD emperyalizmine bağımlılık birinci plana çıktı.

Sözgelimi, Türk parası tümüyle ABD Doları'na bağlandı. Sürekli devalüasyonlarla, TL'nin değeri büyük oranlarda düştü. 1980'de bir dolar alabilmek için 45 TL yetiyordu. Bugün, bir ABD Doları alabilmek için, 240 lira gerekiyor.

Bu uygulama, iki anlamda emperyalist soygun ve sömürüyü artırdı. Birinci olarak, TL'nin değerin Cumhuriyet tarihi-nin hiçbir döneminde görülmemiş boyutlarda düşürüldü, aynı anda Türkiye'nin dışsatım mallarının da pahalılaştırılması nedeni oldu. Sonuçta, Cunta'dan önce yılda yaklaşık 2 milyar dolar olan dış ticaret sömürüsü, 4 milyar doların üstüne tirandı. Sözgelimi, 1981 ve 1982 yıllarında bu yolla Türkiye'den alıp götürülen emperyalist sömürünün miktarı 8 milyar 687 milyon dolar olarak gerçekleşti.

İkinci olarak, Cunta'dan bu yana TL'nin değerinin yaklaşık beş kat düşürülmesi Türkiye'nin dış borçlarının aynı oranda artmasına neden oldu. Türkiye'nin 1980

ylında yaklaşık 20 milyar dolar dış borcu vardı ve bu miktar, Türk parası olarak 900 milyar lira ediyordu. Bugün ise, Türkiye'nin 20 milyar dolarlık dış borcu Türk parası cinsinden 4 trilyon 800 milyar lira ediyor. Daha açığı, Türkiye'nin dış borçları son üç yılda beş kattan fazla artmış bulunuyor.

Ayrıca, Cunta'dan sonra yeni sömürgecilğin en etkin araçlarından birisi olan dış borçlanma önemli miktarlara ulaştı. Son üç yılda, Cunta 7 milyar 239 milyon doları, laze para ve 4 milyar 700 milyon doları dış borç ertelemesi olmak üzere toplam 11 milyar 939 milyon dolar dış borç aldı. Cunta'nın aldığı 7 milyar 239 milyon dolarlık dış borcun 6 milyar 800 milyon dolarlık bölümü, ABD kaynaklı kuruluşlardan alındı.

Böylece, Cunta'dan önce Türkiye'nin yılda 700-800 milyon dolar olan dış borçlanması, 4 milyar dolara yükseldi. Ayrıca, Cunta'nın işbaşına gelmesinden önce, Türkiye'nin yıllık dış borç anapara ve faiz ödemeleri 450 milyon dolar dolayında iken, Cunta'dan sonra bu miktar yıldı 3 milyar doları aştı.

Dahası, ulusal ekonominin daha da bağımlı kılınması açısından iki önemli olay daha gerçekleştirildi. Birincisi, Cunta'nın üç yıllık döneminde Türkiye'ye giren yabancı sermaye miktarı, 1954-1980 dönemi kapsayan 26 yılda gelen sermayenin üç katına ulaştı. İkinci olarak, ABD bankaları Türkiye'de işlemeye başladı. Sözgelimi, cuntadan önce Türkiye'de temsilcilikler dışında üç yabancı banka şubesi vardı. Cunta'dan sonra, 7'si ABD patentli olmak üzere 10 yabancı banka Türkiye'de şube açtı

Ekonomi militaristleştiriliyor

1970'li yılların başında yıllık 1,3 milyar dolar olan Türkiye askeri harcamaları, Cunta'yla birlikte yılda 3 milyar doların üstüne tirandı.

yüzde 41'ini kontrol etmektedir.

Yine Cunta döneminde, 15 en büyük holding, 200 dolayındaki büyük şirketi ve özel bankaların tümünü ele geçirdi. Sözgelimi, üç yıllık dönemde, Kozanoğlu-Çavuşoğlu, Okumus Holding ve Enka Holding üçlüsünü ele geçirdiği şirket sayısı 62'yi buldu.

Büyük holdingler özel bankaların tümünü ele geçirerek, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin içiçe geçmesi, kaynaşması doğrultusunda büyük ölçüde; devlet bankaları ve işletmeleriyle içli-dışlı ortaklıklara giriştiler. Sözgelimi, devletin üç büyük bankası olan Ziraat, Vakıflar ve Anadolu Bankası, başta KCK, Çukurova ve Sabancı Holding olmak üzere, büyük holdingler

Çukurova Holding'in patronu Mehmet Karaman, cuntanın "yüri ya kulum" dediklerinden

dinler için pek çok işletiminin ortağı durumundadır. Aynı şekilde, devlete ait pek çok işletme, büyük holdinglerle karşılıklı ortaklık ilişkilerine sokularak, devletin ekonomik gücüyle tekelin gücünün kaynaşması yolunda da, önemli adımlar atıldı.

Ayrıca, Cunta döneminde OYAK ve Ordu Vakfı'nın, en büyük sermaye gruplarından birisi haline geldi. Bu kuruluşlar eliyle "militarist klik" yalnızca ekonominin bir çok alanına tirmanmakla kalmadı; aynı zamanda, silah endüstrisine de elattı. Yine "militarist klik" in okuluşu emperyalist tekel, yerli büyük banka-sanayi sermayesi ve devletin ekonomik kuruluşlarıyla içiçe geçmesi, kaynaşması önemli boyutlara ulaştı.

Her şey "en büyük"ler için

1983 yılı başlarından itibaren, Cunta'nın

yılında emekçi ci sermaye

Orhan YILMAZ

ele geçirmeleri ve banka ve holdinglerin kredi ilişkisi içinde oldukları zor durumda kalan her türlü şirketi satın almaları topluluşmada başlıca yöntemler olmuştur. Ayrıca, her türlü fiyat anlaşması ve kartelleşme alabildiğine yaygınlaştı.

Ekonomik krizin derinliği, en büyük holdinglerin ve onlara bağlı firmaların kar oranlarının düş-

ABD'den sonraki en-
nemli ve Kıbrıs'nı ku-
kardı 1970'de 1 milyar
talamaları derinleşen
arttırılarak 2 milyar
nası ekonomisinin gücü-
2 Eylül darbesi bu çık-
sa sözde çözümler ara-

gelişide- artış bir yana-
yanya yakın bir düş-
meyi ifade etmektedir.

Küçük esnaf ve zanaatkarları arasında iflas eden-
leri oranında büyük bir artış vardır. Bir örnek
olarak, yalnız Ankara şehrinde 1981-1982'de
2748 bakkalı iflas ettiğini belirtmek yeter. Son
üç dört yılda, işletme sermayesi yatırımlarının,
hammaddede, aramalı yatırımların bir kaç kat art-
ması olmasına karşı, kredi imkanlarının daralması
ve koşullarının ağırlaşması iflasların en başta
gelen nedenidir.

Emekçi kitlelere yüklenen tüm bu maliyetler,
uluslararası tekelilerin sömürülerini daha da yo-
ğunlaştırmaları, 100 civarında büyük sermaye
grubunun kontrol ağırlığını ekonominin tüm ka-
damarlarına yayarak en kısa sürede en büyük
birikime ulaşmaları içindir. Yapılan bir araştır-
ma, büyük sermayenin yapım sanayinin 97 alt
sektörünün 40'ında kesin, 45'inde önemli bir
kontrola sahip olduğunu; yaygın olarak kullani-
lan 251 sanayi ürününden 93'ünde, en büyük
üç firmanın toplam üretimini yüzde 100'ü'nü,
87'sinde en büyük üç firmanın toplam üretimini
yüzde 75.99'unu, 56'sında en büyük üç fir-
manın toplam üretimini yüzde 50.74'ünü ve ancak
15 maddede, üretimin yansından azını üre-
tici olarak koymaktadır. Büyük firmalar, hol-
dingler çevresinde örgütlünlüğü ve ülkenin Batı
yanında ve özellikle İstanbul, Ankara, İzmir se-
hiflerinde toplanmıştır ve yabancı sermayenin
en yakın ortakları, bu tekeli sermaye grup-
larıdır.

Türkiye sanayide yoğunlaşmayla ilgili hesapla-
malar, sanayide büyük firmaların kontrol gücünün
ABD, İngiltere, Fransa ve Kanada gibi ülkeler-
den de büyük olduğunu göstermektedir. Belirli
başlı büyük bankalar, holdingler tarafından kontrol
edilmektedir. Tüm teşvik sistemi, büyük ser-
mayenin tekeli gücünü daha da geliştirmesine
yardımcı olacak biçimde düzenlenmiştir.

Son üç yılda, yalnız sanayiyi ve bankacılık alanın-
da değil, aynı zamanda ticaret, inşaat, ulaştırma
ve madencilik alanlarında da, yoğunlaşma, to-
pulaşma ve tekelleşme eğilimi 1970'lerden 1980'e
kadar 10 yıl boyunca katkileden daha büyük bir
mesafe almıştır. Gazete sayfalarını satılık fab-
rika ilanlarını doldurduğu, orta ve hatta kimi
büyük sermayedarların yeni ortaklar aradıkları
bu dönemde, sayısı binlere varan firma el de-
ğiştirilmiştir. Büyük ticaret şirketlerinin, orta ve küçük
sanayi şirketlerinin ele geçirmesi, büyük sanayi
şirketlerinin karlı yanı sanayi şirketlerini yutma-
ları, dış ülkelerle müteahhütlik yapan sermaye
gruplarının ilişkili sanayi ve ticaret şirketlerini

Ekonomik krizden derinleşti, en büyük holdingler
ve onlara bağlı firmaların kar oranları düş-
mesine değili, küçümsesime yol açmış, bu hol-
dinglerin ilk ikisi ve bankalarından ilk üçü kimi
Amerikan ve Avrupa dergileri tarafından her yıl
yayınlanan dünyanın en büyük finans ve bankala-
rında arasında yer almışlardır. Hem de karlılık
ve büyüme hızı bakımından ön sıralarda olarak.

Aynı mal fiyatının ülke içinde çok yüksek, de-
santında maliyetten düşük tutulmasıyla, büyük
devlet sübvansiyonlarıyla, dış ticaret hadlerinin
1973 - 100 olmak üzere 1979'da 74.8'den 1982
sonunda 47.8'e düşürülmesi (böylece üç yılda,
bu yüzden 13 milyar dolar kayba uğraması) pa-
hasına, satılması mümkün ne varsa ülke dışı-
na satılmıştır. Bu uğurda, paranın düş değeri
1979'da bir dolar 37.70 TL'den 1983 ortalarında
1 ABD doları 220 TL'e düşüren bir kambyo
politikası izlenmiştir.

Gecinme endeksinin 1963'de 100'den 1979'da
1097'ye ve son üç yılda 6400'e çıktığı, emekçi
kitlelerin bunun yükü altında ezildiği koşullarda,
kar oranları her yıl bir öncekini aşmıştır.

Yine de istenileni sağlayamadılar

Tüm bu kaynaklar, cuntanın faşist disiplini altın-
da gerçekleştirilen tüm bu soygun, çeşitli batıl
devlet adamlarının her fırsatta verdikleri demec-
lerle ömek öleceği olarak tanımladıkları Türkiye'de
ekonominin temel göstergelerinde, göz boyayıcı
ortalamlarda köklü bir iyileşme sağlanamış-
tır. 1983'ün ilk yarısında enflasyon oranı en
çarpıtılmış resmi endekslerde bile yüzde 30 ci-
varında seyretmektedir. 1981'de, eşki çok düş-
ük düzeyinden yukan doğru önemli bir sıçrama
gösteren emekçi, stokların enflasyonu, hayvli ihra-
catı Türk lirasının resmi kuru ile piyasa kuru
arasındaki farkın yeniden büyümesine görecek
arabula azalması ve Ortadoğu ülkeleri bakımından
varolan elverişli koşulların son bulmasıyla bir
duraqlama yapılmıştır. 1981'den yüzde 4.1, 1982'de
yüzde 4.6 olarak "açıklanan" ulusal gelir artış
hızının bu yıl ancak yüzde 2.9 civarında olması
beklenmektedir. Sabit fiyatlarla, ABD doları ola-
rak hesaplanan kişi başına milli gelir 1979'da
1074 dolarından 1983'de 911 doları düşmüştür.

Bir dizi politik gelişme de hesaba katıldığında
objektif koşullar cunta karşıtı gücünün artı ceph-
sinin kurulması ve başarıya ulaşması için daha
elverişli duruma gelmektedir. Tarihî çarkları, Tür-
kiye'de de perçin gücünün alternatiflerini daralt-
makta, bir direnç yöntemi olarak zorbalığın ön-
rünü ve etkinliğini azaltmaktadır.

Cunta 93'de birlikte yolda 3 milyar doların
üstüne turmandırıldı.

Ayrıca, Cunta ekonominin militarleştiril-
tirilmesi ve askeri harcamaların turmandırıl-
ması yolunda, ABD ile birlikte çok daha
tehlikeli yeni adımlar almaya başladı. Bi-
rinci olarak, karar aşamasına gelen "ordu-
nun modernleştirilmesi" ve "Tusay"ın çıkart-
ması projeleri için, önümüzdeki on yıl
içinde 22 milyar dolarlık askeri harcama
öngörüldü. Faizleriyle birlikte düşünül-
düğünde, önümüzdeki on yılda 22 milyar-
lık anapara 40 milyar doları yusulecek
ve böylece Türkiye'nin askeri harcamaları
yolda 4 milyar dolar artırılmış olacak.

İkinci olarak, OYAK ve Ordu Vakıfları,
Türkiye'nin tek silah üreticisi ve bir devlet
kuruluşu olan Makina Kimya Endüstrisi
(MKE) ile ortaklıklara girişti ve satış ara-
ları üretimine yeni halkalar ekledi.

Devlette iççe geçiş

12 Eylül devriminden sonra, silah zo-
ruyla sömürünün yoğunlaşması ve pek çok
büyük şirketin "en büyük"leri tarafından
ele geçirilmesi, tekelleşmenin çok büyük
boyutlara ulaşması sonucunu doğurdu.
Nitekim, 1983 yılında yapılan araştırmalar-
la göre, Türkiye'nin toplam sanayi üre-
timinin yüzde 88'i tekelilerin kontrolünde
bulunmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de üre-
ti-

Vehbi Koç, tatilini neden Avrupa'da değil de,
Endek'te geçirdiği soran bir gazeteciye, "Av-
rupa'da zenginler tatıl yapar. Ben zengin de-
ğilim. Benim gibilerin yeri burasıdır" dedi

len önemli 29 temel maddenin 76'si işle-
tmenin tekelinde olduğu ve bu işletme-
lerin tamamına yakınının da 15 dolayın-
daki holdingde ait bulunduğuy belirtildi.

Dahası, 1982 yılı verilerine göre, Tür-
kiye'nin en büyük eli işletmesinin 16'sı
ve Sabancı Holding'e ait bulunuyor. Bu 16
işletme, 1982 yılında gerçekleştirdiği
248 milyar liralık üretime, Türkiye'nin
elli büyük işletmesinin toplam üretimini

1983 yılı başlarından itibaren, Cunta-
nın ekonomi politikasına bazı önemli
değişiklikler ortaya çıkmaya başladı; işbir-
likli tekeli sermayenin en gerici, en ba-
ğımlı ve en asalak kesimlerinin çıkarlarına
hizmet eden bir politika gündeme geldi.

Birinci olarak, devlet esnaf ve zanaatkar-
ların, banka sahibi olmayan sanayicilerin
köylü işletmelerinin kredilerini ya tümden
ortadan kaldırdı; ya da, büyük simla-
malar getirirken, devletin bütün kredi ola-
nakları banka sahibi büyük holdingler için
seferece edildi. Sözgelimi, 1982 yılı sonun-
da, 578 milyar lira olan kamu kesimi kre-
dileri, 1983 yılı Nisan ayı sonunda 568
milyar liraya indirildi. Aynı dönemde, ta-
nım kesimi kredileri 43 milyar liradan 5
milyar liraya düşürüldü.

Kamu kesimi ve tarım kredilerindeki ge-
rilemeye karşılık, 1982 yılı sonunda 290
milyar lira olan banka kesimi kredileri
34 milyar liraya artırılarak, 1983 yılı Nisan
ayı sonunda 324 milyar liraya yükseltildi.
Dahası var 17 Haziran-8 Temmuz tari-
hlerini kapsayan yirmi gün içinde, büyük
holding bankalarının Merkez Bankası tara-
fından 76 milyar 700 milyon liralık yeni
kredi açıldı.

Ayrıca, Sınai Kalkınma Bankası tarafın-
dan 74 milyar sanayi kuruluşuna açılan 21
milyar 14 milyon liralık kredinin, 6 mi-
lyar 807 milyon lirasını Koç Holding, 2
milyar 142 milyon lirasını Çukurova Hol-
ding ve 2 milyar 138 milyon lirasını da
Sabancı Holding kullandı.

Bunların yanı sıra, Cunta bir kararname
ile KİT'lerin statüsünü değiştirdi ve böyle-
ce, bu kuruluşların en büyük holdinglerin
kontrolüne geçmesinin yasal kılıfı hazırla-
nmış oldu. Nitekim, yeni düzenlemeye
göre, mükiyetinin tamamı ya da yansın-
dan çoğu devlete ait olan KİT'ler özel
sektöre verilebilecek.

Üçüncü olarak, yeni hazırlanan bir yasa
tasarısıyla, İş Bankası'yla birlikte econo-
minin her alanına kök salmış 71 büyük iş-
letme, devletin desteğinde ve onunla kay-
naşarak en büyük tekelilerin kontrolüne
geçmiş olacak.

Dördüncü olarak büyüklerin kendi ara-
larındaki kaptırmada, Cunta banka sahibi
en büyük holdingler yanında kesin tavır
almaya başladı. Sözgelimi Transürk Hol-
ding'in Çukurova Holding ve Çukurova Hol-
ding'e katılması Cunta üç büyükten
yane kesin tavır aldı. Son bir örnek, yıllar-
dır "sigara sanayisi" koluna sokulmayan
özel kesime Cunta nihayet "yeşil sigar" yak-
tı. Simdi, Sabancı "Marlboro" ve Koç Hol-
ding'e, "Rothmans" sigaralarının üre-
timine başlamanın hazırlığını yapıyorlar.

inifna

le kapatılması, geriye
özleme haklarını tü-
a, birlerce sendikacı
nasıyla kendi hakları
çıkı kitleleri en ağır sa-
lurtmaktadır. 1979'da
d 1983'de (dolar üze-
doları düşürülmüştür,
d, 20 yıllık aradan son-
na inmiştir.

dıkları, grev ve toplu
da geçmiş yıllarda çe-
talipler cunta ve kulk-
ndan, formülasyonları
maddeleri haline ge-
yasal güvencelerden
açıklamaları göre ca-
e 19.3'ünün, yani 3.5
ve işsiz sayısının her
açıkça kabul edildiği
ya da işten atılmak
yadır.

aki emekçi kitleler ba-
rıldır. 1971'den beri
mız, 12 Eylül 1980 dar-
vı demekleri de kapatıl-
kmaş düzeyleri 1982
izayının yansına düş-
ünlüğünü ilericil öğre-
tine yakın memur de-
i) bine yakın memurun
le değiştirilmiştir.

yl hasat yılları yaşan-
dıkları işbirliği içinde
abilen büyük çiftlik sa-
nisi gelirlerinde genel
net karamameleriyle
aban fiyatları, son üç
ının çok altından tutul-
musal ürün taban fiyat-
40-50'lik artış, gerçe-

OKUYUCU POSTASI

Bu ne iştir?

Fransa'dan M. Demirel, Fransa'da çalışmakta olan Malatya'ya bir işçinin Afganistan'dan getirildiği Türkiye'ye yerleştirilen göçmen konusunda anlatıklanının onun ağzından gazetemize göndermiş:

Biz Malatya'nın merkez köylerindeki. Malatya'nın çevresi su dolu ama bir çok köyünde hatta merkez mahallelerin çoğunda bile su yok. Ne sultanlık vaktinde ne de ondan sonraki devlet ve hükümetler her suya getirmemişler. Su getirmediler ama Afganistan'dan insanlar getirdiler. Adlarını da öz türkler koymuşlar, Türkiye'de doğup büyümedikleri halde.

Bu Afganistan'dan getirilenlerden bir kısmını bizim köyle Boztepe arasında yerleştirdiler, afet evlerine. Ya afetzedeler ne yapıyor? Onlar yıllardır ortalarında sürünüyorlar. Bu Afganlıları mağ-larlar la harcamışlar. Yollarını sağ-ık ocaklarını yapılar.

Afgan mülticisinin şimdi adını başına 4000 lira masası ve her allenin do-natılmış bir evi ve her evin de bedava suyu, elektriki var. İstittime göre bir o kadar Afgan göçmeninin Hakkari ve Diyarbakır illerinde şimdi daha geniş topraklar üzerinde evleri ve otlakları var.

Daha önce de Yugoslavya'dan ve Bulgarya'dan getirildiler. Bizim köyün açısına yerleştirdiler. "Yeni Köy" adını verdiler. Köyümüzün otlaklarını, hazinenin en kıymetli topraklarını verdiler. Ev, ziraat aletleri ve kredi verdiler. O da yetmiyomuş gibi, tütün, mensucat, demir yollarında en iyi işlere yerleştirdiler.

Sorun bakalım bizim neyizdir var? Babam, büyük babam ve onların babaları aynı köyden doğmuşuz. Hepsi vatan için askerlik yapmış. Kimi 8 yıl, kimi dört yıl. Ben de 2,5 yıl askerlik yaptım. Devlete vergi verdik, bekçilik

Metin Toker'in sırası

Kimileri Metin Toker hakkında sıkı-yönetimin sürdürme açmasına şaşıyorlar. Çünkü Bay Toker 12 Eylül'den sonra sürekli Cunta'nın yanında yer almış bir kişi. Şimdi Cunta'nın onu bile izlemesi şaşılacak şey. Ama bizce bunda şaşılacak bir şey yok. Hitler faşizmi döneminde bir papazın söylediği gibi: Önce Yahudileri götürdüler, Sonra Komünistleri, Sosyalistleri, Sosyal Demokratları. En sonunda da beni götürdüler."

Bu iş böyleler işte. Götürüldüğünde şaşıracağımsı kişi çok. Herkesin bir sırası var. Boşuna söylememişler "Parasıyla değil sırasıyla"

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Giresun

Ekmek parası

Türkiye'deki bunalımın ağırlığına, işsizliğe, açığa inanmayanlardan bir Maraşlı arkadaş bu yıl içinde başından geçen bir olayı aktararak şöyle dedi:

"Birkaç arkadaşta düymüş fakat inanmamıştım. Bizim Maraş'ta gençler ufak tefek yaraalanımlara göze alarak kendilerini Alman plakalı arabaların önüne atıyorlar. Para koparmak için... Başına iki sefer geldi.

Türkiye'de bu yönetim devam ettiği müddetçe Maraş gençliğinin ekmek parası için önmündeki yıllarda çok daha ilginç yöntemler bulduğunu göreceğiz. Maraşlı arkadaş bu banlı söylediğimde o da bu düşünceme katıldı.

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Köln

Bir eksiklik

11. sayda ben bir eksiklik hissettim. Cunta'yı neden faşist olarak niteledirdi Türkiye Postası? Bunu belirtir hiç bir yazara rastlayamadım.

Gazetemizde Türkiye'deki adım adım

Bizden olanlar arkaya mı?

Türkiye Postası'nın 11. sayısında "Okuyucu Postası" sayfasına "Nazım Herkesin Yürüğünde" başlığıyla Brüksel'den yazan Bekdaş Kardeşim elleri dert görmesin. Yazıda sözü edilen 8. sayıdaki "f. mektup" beni de epeyli dertlendirmişti. O zaman hemen birşeyler yazmıştım. Yazdığı gazetemize göndermeden önce yeniden okudum. Ne yalan söyleyemiy öfkeli bir havası vardı. Bu yüzden vazgeçtim. Şimdi daha sakin olarak yeniden birşeyler yazmaya çalıştım.

Sözkonusu mektupta "Öturm hakkı için ne yapmalıyız, sorunu baş sayıladı... Büyük şair Nazım Hikmet'in ölüm yıldönümüne ilgili resim ve haber gazetesinin iş sayılarından yer alabilir!" deniyor. Yani kafasıyla ve yüreğiyle işçi sınıfından, bizden olanlar arkaya anlaysı gibi bir şey. Üstelik bu "yığın politikası" anlayışına oturtulmaya çalışılıyor.

Hemen belirtiyim ki, İstelin'in arkadaşları bu yazıyı son derece iyi niyetle yazdıklarına kuşum yoktur. Bence iyi niyet yetmediği gibi, söylenilen işçi politikasına hiç mi hiç ilgisiz yoktur. Sorun yığın anlayışını yanlış değerlendirmek ve Nazım'ı yeterince tanınamaktır.

Nazım'ın ve daha geniş olarak sınıf bilimini öğrenmek demek, yığın çalışmasını bilmek demektir. Ve daha yığın içerisinde örgütlenmeyi becermek demektir.

Biz Türkçüveller Nazım'dan ötürü dünyanın en şanslı insanlarındanız, böyleli bir deriye sahip olduğumuz için. O'nu burjuvazi bir türlü öldüremedi, öldüremeyecek... Onun en karıştıran, dahi ta 1929'dan O'nun ölüne diz çöktü. Peyami Safa gibi, Nazım ve Nazım gibi düşünenlerin yemini - düşünan,

"Türk edebiyatında inkılap... Halk dilinin güzelleşmesi, tekamülü, harika..." demek zorunda kaldı Nazım için.

Bugün faşizm koşullarında 1982 basımlı bir kitapta (Türk Dilinde 25 Ünlü Eser, Varlık Yayınları) Nazım'ın başa almak zorunda kalyorlar.

Tüm bunlara rağmen bir kalık Nazım'ın halktan gizlemeye çalıştığımda yapılan yığın çalışması değil, olsa olsa yığından soyutlanmamızdır. En çok acısını çektiğimiz şey neyi, ne zaman, nasıl, nerede koyacağımızı bilememektir. Yani Brecht'in dediği gibi, "anladık iyi adamın ama neden iyi/anladık dediğin dedi ama dediğin ne?/İstirgemezsin gözünü budaktan ama ki-

me karşı?..."

Türkiye Postası'na gözümüz, kulağımız, sesimiz diye sahip çıkan binlerce ileric, onu güçlendirmek, güçlendirmek, abone sayısını habire arttırmak, elden satılan en geniş alana yaymak durumundadır. Ve en önemlisi onu yazıya, haberiye, resimlerle beslemek... Fakat tümü bu değil. Bir de onu titizlikle incelemek, işçi kafası, işçi gözüyle eleştirmek gerekir. Bunları bir bütün olarak yapığımızda ancak tam bir iş yapmış sayılırız.

Bizler, Türk demokrasi güçleri, Türkiye ve Kürdistan'ın yiğit evlatları, işçi sınıfının yolunda, dünya barış güçleriyle birlikte, güzel ülkemizi açlıklara, işkencelere, zindanlara yasnamaz hale getiren ve en tehlikeli ABD emperyalizminin uşaklığını yaparak Ortadoğu'nun göbeğinde dünya barışını tehdit eden faşist diktatörlüğe karşı Avrupa'dan seçimizi birlikte yükselteceğiz. Nazım'ın dediği gibi, Hayınlık onların tıynetindedir... İsimleri isimlerimizde benzer, dilleri dillerimizde fakat mantarım ağaçta/at sineğinin altı ilgisiz neyse/onlar da o kadar bizden/bu memlekettedir... Eninde sonunda yenecek olan biziz...

Heval

Gidilse gidilse cehennemde gidilir

Tübingen'de bir cemiyeteyim. Genellikle sosyal-demokrat ve AP'li kesimin geldiği bir yer burası. Gazete okurken diğerleri kendi aralarında izin izlenimlerini anlatıyorlar. Hepsi sınır başlıyarak problemlerini dile getiriyor.

Orta yaşlı birisi televizyon program-

yaptım. Devlete vergi verdim, beklilik ettik, bağışlarda bulunduk. 6 baş işi göz kerpici evde atamıza inenimizle bir-lik oturduk. Yer sallandı, çaypazan top-
rak evin duvarlarını yine çamur sıvayla kapattık. İşte öyle yaşadık, halen ya-
nıklarımız öyle yaşıyorlar.

Afganistan'dan getirilmiş adına Türk konulmuş insanlara hiç bir emek çek-
meden su var, ev hazır, elektrik var, dok-
tor ve ilaç var. Hepsini bedeva. Bu ne
iştir? Sülalesi canını vermiş insan-
lar bir iş veya su, iyi istese, devlet
kapısına varsa, hemen ona ya ana-
rist ya da komünist gözüyle bakarlardı.
Belki de içeri tikarlar.

Afgan'dan, Bulgar'dan, Yugoslavya'dan
getirilen insanlara karşı değiliz. Ama
bunların getirilişinin arkasında bir
gizlilik, bir plan, bir bit yeniği var. İş-
te bu getirilişlerin altındaki oyunlara
karşıyız. Bize çoğa mal oluyor.

Bu konuyu, aydınları da işleiyor. İş-
leşeler de bizim anladığımız dilden
değil. Bu ne iştir bilemiyorlar.

Çi bir yarıya rastlayışadık. iri. Ga-
zetemizde Türkiye'deki adımı adımı
gericileşmeyi, faşizme doğru cuntanın
yol alması, devlet tekeli kapitalizme
geçiş, dış politikada ABD'ye (en peri-
ci emperyalist çevrelere) daha sıkı
bağlanmaya dair yazılar çıktı. Buna di-
yemeyi yoktur. Ama bir sayıda birden
bire cuntanın bilimsel açıdan değeri-
dirmesini yapmadın yazarlarımızın
cuntanın ismini faşist olarak koymasına
bence bir eksiklik.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/Hannover

Acı mı acı

Gazetemizin 11. sayışı acıyı, umudu,
sevinci, direnci ve gözyaşına da birlik-
te taşıdı bana. Bu sonucun belki ya-
nıca bana özgüldü, bilemiyorum. İlti-
caci kampaında pek çok şeyden soyut-
lanmış gibi yaşıyıp da, Cunta zinda-
nında ölümlü hiçleyp, insan onurunu yü-
celtenler için bir şey yapamamanın
kahrından belki. Hele "Tirmicki" dostu-
muzun yazısı... "Acı mı acı."
Cengiz Doğu/Neuburg

Kirchheim ve çevresinin pazar yeri olan Mark Platz'da kurulan Türkiye Pos-
tası standında, Göppingen'li ve Kirchheim'li ilericiler olarak Türkiyeli ilericilere
gazetemizi tanıtıyoruz. Gerek Türkiyeli, gerekçe ulusların insanlarına hem
çay ikram ediyor, hem de ayak üzeri çeşitli konularda sohbet ediyoruz.
Çeşitli nedenlerden dolayı ülkemizi insanlarının ilericisi ve devrimcileri olan çe-
kingenli Türkiye Postası aracılığıyla sıcak ilişkilerle dönüşüyor.

Kemal Çelik/Kirchheim u.Teck

İğrenç ve sahtekar

Biz de bir çok Türkiyeli yurttaşımız
gibi izimizi geçirmeye memleketi git-
tik. Kapaküle'den sonra yoli boyunca
(sanırım Edirne'ye kadar) sağli solu
çok tenekeleri dızmışler. Bilmem hangi
dış kalaylı, içi vavayrının aklıya, ama-
çları Avrupa'ya karşı sözümona temiz
görünmek. Doğrudur, çok tenekeler-
nin ne işe yaradığını herkes biliyor.
Yalnız bilinmeyen şey, bu tenekelere
çöplerin nasıl atılacağıdır. Çünkü her
çok tenekesinin yanbaşında bir "dur-
ma yasağı" şildi boy gösteriyor. Çok
tenekelerini dızdiren aklı, Kapaküle-
Edirne arasına park yeri de yapmayı
düşünmemiş. Üstelik bir de çöp at-

mak için durmaya kalkarsan, basıyo-
rlar 1500 liradan eksik olmayan cezayı.
Polisler parsellemişler Kapaküle'ye Edir-
ne arasını. Keyfi ceza yazmakta da-
rısı yaşıyorlar.

İkincisi de yine paşaların emriyle ol-
sa gerek, E-5 karayolu boyunca bina-
ların yola dönük duvarları beyaza bo-
yanmış. Tabii iş emirle yaptırıldığından
kimisi güzel, beyaz boyayla boyanın-
mış, kimisi de kireçle. Bu boyama işi, eski
ama güzel görünümlü binaların görü-
nüşlerini cunta başlarının suratı gibi
iğrenç ve sahtekar yapmış.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/F.Almanya

Orta yaşıtlı bir televizyon program-
lamdan çıkaydı:
— Sanki vergisini kendileri veriyormuş
gibi zaten üç saatlık yayın yapan tele-
vizyonu ya Evren'le ya da Türkiye'nin
bilmem neresinde yapılan askerî bir tö-
renle işgal ediyorlar".

Atatürkçü vatandaşın şikayeti de
şöyle:

— Be kardeşim Atatürk'ün ömrü bo-
yunca gezmediydi Türkiye'yi Evren 3 yıl-
da neredeyse 2 defa dolayacak.

Sınırdaki memurların rüşvet ve dolan-
dıncılık herkesin şikayeti ettiği konu.
— Önceden hiç olmazsa iliraz edip
zor da olsa rüşvet vermekten kurtulur-
duk ama şimdi neredeyse kanun hali-
ne gettirmekler.

Bir diğeri:

— Bu gödişle demokrasiye değil, gi-
dilsse gidilsse cehenneme gidilir.

Yönetimden memnun olanlardan bi-
risi:

— Artık insanlar ölmüyor ya, hele ucuz-
luğ görünce şaşım kaldım.

Yaşlı ve bilinci bir hem cevap
veriyor: "Ne ucuzluğ be kardeşim, sen
herhalde Türk İrsası ile Mark'ı birbirine
karıştırıyorsun. Bir yıldı birdirtilmiş pa-
rayı bir ayda harcamak sana kolay ge-
liyor. Bir de asgari ücretle geçinen ço-
cuk sahibi aileleri düşün. Adamlar doğru
dürüst kanlarını duyuramıyorlar. Anar-
şisi gelince. Valla ben anarşinin ön-
lenildiğine de inanmıyorum. Eskiğin ha-
berimiz oluyordu, şimdi sansür yüzün-
den olanlardan hiç bilimiz yok."

Daha böylece sürüp gidiyor konuş-
malar. Herkes hoşnutsuz ve karamsar.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/Tübingen

Yemekleri hazır çıkıyor

Gaziantep'te geçmişte, MSP'nin ağır-
lığıyla 500 tane işçi konutu yaptırılmış-
tı. Ama bu evler tamamlanınca işçilere
değil, Afgan'dan getirilen namussuzlara
verildi. Buray lüks bir semt yapmış-
lar, etrafını da talle çevirmişler. Yeme-
kleri hazır çıkıyor, hepsi masa alıyor.
Yerli halk, "Biz burada açlıkta ölüyo-
ruz, bunları özel besliyorlar" diyerek
basıyor küfürü.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/F.Almanya

DİKKAT ! Banka hesap numaramız değişti !

Yeni numaramız: Vereinigung für Völkerverständigung und Solidarität,
Postcheckkonto 4614 32-100, BLZ 100 100 10, Postcheckamt
Berlin-West

Türkiye Postası

ABONE FİŞİ

Adı, SOYADI: _____
Adresi: _____

Ölkesi: _____
ABONE ÜCRETİNİ (Vereinigung für Völkerverständigung und Solidarität, Postcheck-
konto 4614 32-100, BLZ 100 100 10 Postcheckamt Berlin-West) HESABINA YATIRI-
NIZ. HAVALA MAKBUZUNU ABONE FİŞİ İLE BERABER

Türkiye Postası Abone Servisi Donau Str. 1 1000 Berlin 44
ADRESİNE GÖNDERİLİR. GAZETEMİZ DERHAL DÜZENLİ OLARAK ADRESİNİZE
GÖNDERİLMEME BAŞLANACAKTIR.

Abone süresi: 5 aylık (12 sayı) ☒
1 yıllık (24 sayı) ☐

Abone bedeli :	F.Almanya	Belçika	Danimarka	Fransa	İngiltere	Hollanda	İsvç
6 aylık.....	30,-DM	600BF	120Krn	85FF	8.40£	35G	95Krn
1 yıllık.....	60,-DM	1200BF	240Krn	170FF	16.80£	70G	190Krn

BEDELLİ ASKERLİĞİN İÇYÜZÜ

Askerlik Çağındaki Gençlerin
Mutlaka Okuması Gereken Kitap

Yazan: SABAHATTİN GENÇ

128 sayfa 10 DM

10'dan fazla siparişlerde %25 indirim yapılır.
Ödemeli olarak adresinize gönderilir.

ORTADOĞU KİTAPevi

Brandenburgerstr.22

4200 Oberhausen 11 B.R.D

Tel: 0208/661743

2 HARFLİ SÖZCÜKLER

af - ar - at - de - il - is - it - iz - la - re - se - ve

3 HARFLİ SÖZCÜKLER

ama - ana - ani - bem - beş - bit - dam - eke - epe - ilka - kar - kep - kle - lir
mat - meî - nal - ney - raf - ser - tak - tek

4 HARFLİ SÖZCÜKLER

amon - anot - asit - atom - eser - galp - inat - kama - kete - lüle - miad - nine
nüve - roma - saar - salt - sele - şuur

5 HARFLİ SÖZCÜKLER

betik - dilek - fasit - kamli - kapak - kefal - koşt - limit - makas - marul - mekik
mikap - nefer - ralf - şilak - torba - yelli

6 HARFLİ SÖZCÜKLER

abadan - afitap - afiyet - araban - balata - budela - emanet - kelime
rakabe - şebeke - şerefe - tarife

7 HARFLİ SÖZCÜKLER

alamana - arifiye - kalafat - kelebek - kelepç - mekanik - refakat
tanilli - vatan

8 HARFLİ SÖZCÜKLER

ataerkil - elektrik

9 HARFLİ SÖZCÜKLER

karabasan - lokomotif - matematik - zonguldak

GEÇEN SAYIDAKİ BULMACININ ÇÖZÜMÜ

SOLDAN SAĞA: 1.Büyükkemeyirli, 2. Amazon-Kaide-Sim, 3. Müt-Zeki-Ara, 4. Skramlrak-Leylek, 5. Ateş-Yakındoğu, 6. Bak-Taşalı-Ekip, 7. Eriyik-Kana-Dama, 8. Yamak-Alnar-El, 9. Pitrak-Sı, 10. Ebe-Ok-Sönmez, 11. Keceleç-Ratsip, 12. Lepa-Tak. YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. Bamsıbeyrek, 2. Ümük-Ara-Bek, 3. Yatrakimzec, 4. Üz-At-Yaz-El, 5. Kozmetik-Ole, 6. Enelhak-Kep, 7. Kr-Ap-Gr, 8. İkiyahlı, 9. Ma-Kalanat, 10. Di-Kınar-At, 11. Edalı-Arasta, 12. Veren-Küş, 13. Aydede-Ni, 14. Is-Lokal-Mp 15. Mi-Eğim-Se, 16. Im-Kupakızı.

(Bu hamle, bir yandan 4.4 hamleyle siyahın c5'teki filine saldırıyor hazırladığı için beyaza tempo kazandırıyor; öte yandan siyahı taşlarını geliştirme olanığı verdiği için beyazın gelişiminde yavaşlama anlamı taşıyor).

4..A16 (1) (Atı oynasa sokan siyah aynı zamanda e4'e saldırıyor).
5..d4,e5d4 6..c3d4, f4+ (1) (Siyah şimdi f6ya oynarsa, beyaz merkezde hakimiyeti ele geçirir ve siyah için kaybedilmiş bir oyun ortaya çıkar. Örneğin: 7.d5, Aa7 8. c5, Aa4 9. d6(1), c-d6 10.e-d6, Ac6 11. f5, A16 12.0-0-0 13. Ac3 ve şimdi siyah 14. Ad5 hamlesine karşı yeterli bir savunmadan yoksundur).

7.f2d2, f4-d2+ (7..A:e4!7! hamlesinden daha sağlam. Çünkü: 8.f:b4, A:b4 9. f:f7+ (1), 5:f7 10. Vb3+ , d5 11. V:b4 ve siyah şahın durumu oldukça tehlikeli) 8. Ab1:d2,d5(1) (Siyahın merkezde yeniden dengesi sağlamanın en sağlam yolu), 9.e4:d5, A16:d5 10. Vb3 (Beyazın merkezi bozuldu ve d4 piyonu yalnız kaldı)

10...A(c6)7! 11.0-0-0 12. K(f1)e1, c6 (Siyah için, d5 karesinin kontrol altında tutmak çok önemli). 13.a4(1), b6 (7) (Biraz sonra göreceğimiz gibi, c8 filini b7 yoluyla oynasa sokmak, talihiz bir deneme. En iyi devam yolu 13...Vc7, 14. K(a1)c1, V4(1) idi).

14...Ae5, f7 15.a5! K(a8)e8 16. Ae4! (Şekilde görüldüğü gibi, beyaz figürlerinin konumu çok etkili. Siyah şimdi b5 oynarsa: 17.f3 ve 18. Ac5 hamleleriyle beyazın durumu daha da güçlenir).

16...Vc7 17.a6, f8 18. Vb3!

18...Af4 19. Vb4, A(e7)d5 20. Ka3!

20...Ae6(7) (Bu hata yenilgiyi cabuklaştırıyor. Ama en iyi hamle olan 20...Ag6 bile siyahı kurtarmazdı: 21. Ae5!)

21. f:d5, c6:d5 22. Af6+ , Şh8 23. Vg6!! (Müthiş bir sürpriz! Şimdi 23...fg6 hamlesi matla sonuçlanır:

24. A:g6+1, h:g6 ve 25. K:h3+ mat).

23...Vc2 24. K(a3)b3! Terk

shrin merkezine bir celenk konarak faşist cunta ve Federal Alman hükümetinin tutumu kınandı.

Duisburg

Olay, 600 dolayındaki göstericinin katılımıyla ve düzenlenen karsan bir gösteriyle Duisburg kentinde protesto edildi. Göstericiler 2,5 kilometrelik bir yürüyüşten sonra, faşistlerin kadettiği yurtseverlerin anısına dikilen anıtın önüne gelerek onay bir celenk koydular ve faşist cunta ile Federal Alman hükümetini protesto ettiler.

Köln

Köln'de 30 Ağustos günü Alman ve Türkiyeli demokratik örgütlerin katıldığı bir yürüyüş yapıldı. 300 kişinin katıldığı gösteriye Yeşiller'den 5 milletvekili katıldı. 300 kişilik gösteri boyunca Altun'un ölümü bir cinayet olarak nitelendi.

GEW

Eğitim ve Bilim Sendikası (GEW) Kuzye Westfalya eyalet örgütü, yönetim kurulu 3 Eylül 1983 tarihinde C. Kemal Altun'un ölümüyle ilgili olarak aldığı kararda, Federal İçişleri Bakanı Zimmermann'ın olayın politik sorumlusu olarak knadı. GEW Türkiye'deki rejimle halen sıkı işbirliğini sürdüren Zimmermann'ın istifaya zorlanmasını istedi. Kararda özetle şöyle denildi:

"C. Kemal Altun'un ölümü Federal İçişleri Bakanı'nın bu somut olayla ilgili aldığı tavır ve sığınma hakkının adim adım or-

İsviçre

Cemal Kemal Altun'un ölüm olayı, İsviçre'nin Zürih kentinde Federal Almanya Konsolosluğu önünde düzenlenen bir gösteri ile protesto edildi. BIRKOM içindeki örgütlerin, Demokrasi İçin Birlik, Gerçek Gazetesi'yle Dayanışma ve Demokrasi Güçleri'yle Dayanışma Komiteleri ile KKDK İsviçre sempatizanlarının ortak eylem birliği temeline dayandırılarak gösteride, Federal Alman Hükümeti ve faşist Cunta kınanarak, konsolosluk önüne bir siyah celenk konuldu.

Ayrıca, 4 Eylül Cumartesi günü de İsviçre'nin Basel kentinde bir protesto yürüyüşü yapılarak örgütlerin ortak kaleme aldıkları bildiriler dağıldı.

Fransa

Paris'teki Türkiye'deki örgütler 1 Eylül günü Federal Almanya elçiliği önünde 100 kişinin katıldığı bir protesto gösterisi düzenlediler. Gösteriler sürenken Federal Alman Elçiliği 3 kişilik bir delegasyonu kabul ederek "olaydan duyduğu üzüntüyü" bildirdi.

İsveç

Başkent Stockholm'de düzenlenen sessiz yürüyüşle Federal Almanya'nın sığınmacıları Cunta'ya iadesi protesto edildi ve ayrıca Federal Alman Elçiliği'ne de bir protesto mektubu verildi.

Altun'un ölüm haberinin hemen ardından binlerce Batı Berlin'li protesto gösterisi için bir araya geldi

Federal Almanya'da ABD roketlerine karşı kitleler ayağa kalkıyor

“Sıcak Sonbahar”, “1 Eylül” ile başladı

- DGB, SPD ve DKP yaptıkları açıklamalarda bütün barışseverleri Ekim ayında gösterilere katılmaya çağırıyorlar. DGB Başkanı Pagel, Andropov'un roketler konusundaki son önerilerini desteklediklerini söyledi.

“1 Eylül Dünya Barış Günü”, Federal Almanya'nın pekçok kentinde düzenlenen yiginsal toplantı, yürüyüş ve mitinglerle sonbaharın Batı Avrupa'ya yerleşmesini planlanan ABD roketlerini protesto temeline kutlandı.

Federal Almanya'da eylemler, 30-31 Ağustos tarihlerinde başladı. Alman Sendikalar Birliği DGB'nin çeşitli eyaletlerde “Sendikalar Atom Roketlerine Karşı Barış ve 35 Saatlik Çalışma Haftası İçin” belgisi altında düzenlediği gösterilerde, 19 Ekim tarihinde roketleri protesto amacıyla uyarı grevleri yapılması istendi. Suplarını ve tüm barışseverleri barış eylemlerine katılmaya çağırıyor.

Öte yandan, “1 Eylül Barış Günü” dolayısıyla DGB Federal Yönetim Kurulu, DKP Prezidyumu ve SPD Başkanı Brandt yaptıkları açıklamalarla kendi örgüt men-

lemlerine çağırarak, silahlanma yarışının durdurulmasını istediler.

Mutlangen

Federal Alman barış hareketi, 2 Eylül Cuma günü Mutlangen yakınındaki Amerikan hava üssü önünde protesto eylemi düzenledi. Bine yakın gösterici üssün etrafını sarakar, ABD'nin Batı Avrupa'ya atom roketleri yerleştirme planını protesto etti.

Mutlangen'deki bu gösteride, blokaj eylemine katılanlar arasında ünlü yazar Heinrich Böll, DKP Prezidyum üyeleri, Yeşiller ve milletvekilleri de vardı.

Batı Berlin

Alman Sendikalar Birliği DGB'nin Batı

Berlin'de düzenlediği barış yürüyüşü ve mitingine onbinlerce insan katıldı. 1 Eylül Perşembe günü gerçekleştirilen ve tüm sendikaların, SPD'nin, B. Alman Sosyalist Birlik Partisi (SEW) ve AL'nin katıldığı miting ve yürüyüşte bir konuşma yapan DGB Başkanı M. Pagel, ABD'nin soğuk savaş körüklemesi politikasını kinayarak, “savaş harcamalarının sefaleti artırdığını açıkla-” kazandığını belirtti ve Andropov'un roketler konusundaki son önerilerini desteklediklerini söyledi.

Hamburg

3-4 Eylül tarihleri arasında Federal Almanya'nın Hamburg kentinde, Avrupa'nın bütün ülkelerinden gelen sanatçıların yanı sıra, Latin Amerika, Asya, Afrika ve Avustralya'dan da sanatçıların katıldığı büyük bir barış toplantısı yapıldı.

Yunanistan'da Türkiye halkıyla dayanışma eylemleri sürüyor

25 Ağustos tarihinde Yunanistan Komünist Partisi'nin yönetimde olduğu Atina'nın “Neo Fledeliya” Belediyesi “Türkiye halkıyla dayanışma gecesi” düzenledi. Yüzlerce kişinin katılımıyla gerçekleşen dayanışma gecesi, bölge barış komitesi temsilcisinin konuşması ile açıldı. “Türkiye'nin bugünkü durumunu ve Nazım'ın savaşını anlatan slayt gösterisinin yer aldığı ve ayrıca anti-faşist içerikli bir film gösterildiği gecede konuşmacılar, cuntanın uygulamalarını protesto ederek Türkiye halkıyla dayanışmalarını dile getirdiler.

Öte yandan, Yunanistan'ın Selanik kentli yazarı da son bir nücrisinde

Kıbrıs'ın kuzeyinde ilk kez bir “barış haftası” düzenlendi

Geçtiğimiz yılın Aralık ayında kurulan Kıbrıs Türk Barış Derneği, 26 Ağustos-1 Eylül tarihleri arasında düzenlenen “Barış Haftası”nda bir çok etkinlik gerçekleştirdi

Kıbrıs Türk Barış Derneği, Kıbrıs'ın kuzeyinde ilk kez barış haftası düzenledi. Geçtiğimiz yılın Aralık ayında kurulan Kıbrıs Türk Barış Derneği, 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla 26 Ağustos-1 Eylül tarihleri arasında düzenlediği “Barış Haftası”nda bir dizi etkinlik gerçekleştirdi.

Gerçekleştirilen etkinlikler arasında, “Avr devlet ilanının Kıbrıs'a ve bölge barışına getireceği” konulu bir panel yer aldı. Panelde iki büyük muhalif parti olan Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin yanı sıra, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve İleri Sendikalar Federasyonu da katıldı.

Öte yandan, Kıbrıs Türk Barış Derneği, “Adadaki emperyalist üslerin ve ABD dinleme istasyonlarının sökülüp atılması” için 3 ay sürecek olan bir imza kampanyası başlattı.

Ayrıca düzenlenen barış haftasının son günü olan 1 Eylül'de barış yürüyüş ve miting yapılarak, “adadaki emperyalist üslerle ABD'nin dinleme istasyonlarına” karşı gıcıldı ve “yaza-yabileceğimiz tek gezegen olan dünyamızı koruyalım”, “nükleer silahlar çocukları da öldürür” şeklinde belgiler atıldı.

Öte yandan, KTFD yönetimi, Kıbrıs Türk Barış Derneği'nin tescil işlemlerini yapmaktan ısrarlı tutumunu sürdürüyor. KTFD yönetimi,

Güney Almanya'da, ABD atom roketlerinin üslenmesi öngörülen alanda Federal Alman barış savaşçılar bir işgal eylemi örgütlediler

Düsseldorf'ta açlık grevi yapıldı

7 Temmuz'da Türkiye cezaevlerinde 2500 politik tutuklunun başlatıldığı açlık grevleriyle dayanışma ve direnişlerle Düsseldorf'dan da omuz verebilmek amacıyla FİDEF, Devrimci-İşçi ve DİDF taraftarları biraraya geldiler, tüm yerel Türk, Kürt ve Alman demokratik örgütlerine

çağır yaparak bir toplantı düzenlediler. Toplantıda oluşturulan "Türkiye'deki açlık grevleriyle dayanışma komitesi"nin girişimiyle, 11 ile 13 Ağustos tarihlerinde üç günlük sembolik bir açlık grevi yapıldı.

30 kişinin katıldığı açlık grevine 23

İsviçre'de demokrasi güçleriyle dayanışma

İsviçre'nin Basel şehrinde, 31 Ağustos Çarşamba günü Türkiyeyi ilerici kadınlar ve demokrasi güçleriyle dayanışma gecesi düzenlendi. Basel İlerleme ve Barış için Kadınlar Birliği adlı örgütü Türkiyeyi ilerici kadınların birlikte düzenlediği ve çok sayıda İsviçreli ve Türkiye'nin katıldığı toplantıda, Cunta'nın başı Kenan Evren'e bir protesto telgrafi çekilmesi kararlaştırıldı.

Recklinghausen'de eğitim çalışmaları

Yaz izinlerinin bitmesiyle birlikte Recklinghausen Türkiyeyi İşçiler Derneği (RETİD) 1. dönem eğitim çalışmalarına başladı. 50'ye yakın maden işçisinin katıldığı eğitimlerden ilkinin, Maden-İş Eğitim Dairesi Müdürü Süleyman Üstün yapıtı.

Wiesbaden'de "Barış Günü"

27 Ağustos Cumartesi günü, Wiesbaden'in Ditzheim bölgesinde SPD bir "Barış günü" düzenlendi. Barış, paylaşım ve iş konularında üç ayrı formun düzenlendiği "Barış günü"ne, SPD'nin gençlik örgütü Jus'o'lar, Wiesbadener Friedens Woche, IG-Metall, BarışKomitesi, Yeşiller Serbest Dinciler Birliği'nin yanı sıra yabancılar olarak Türkiyeyi işçilerin örgütü Wiesbaden İşçi Derneği ve İspanyollar katıldı.

Offenbach'ta Jus'o'lar iade anlaşmasının iptalini istedi

Astrid Ost bildiriyor:

Offenbach Genç Sosyalistler (Jus'o's) örgütü 12 Ağustos günü bir basın bildirisi yayınlarken, Türkiyeyi sığınmacıların Federal hükümeti tarafından Türkiye'ye gönderilmelerini protesto etti. Cemal Kemal Altın'un ölümünden kısa süre önce yayınlanan bildiriyi, yerinde bir öngörü ile geri, gönderilenleri Türkiye'de bekleyen tehlikelere dikkati çekiyor ve somut örnekler verdikten sonra Türkiye ile Federal Almanya arasındaki iade anlaşmasının derhal iptal edilmesini istiyor.

Offenbach Genç Sosyalistler Örgütü'nün bildirisinde iade edilen, oysa aynı sıralarda hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun incelemeleri sürmekte olan Sami Memiş örneğine dikkat çekiliyor ve Memiş'i Türkiye'de idam ve işkence beklediği halde iade etmenin sonuçlarına değiniliyor.

Bildiri bu arada şu görüşe de yer veriyor: "Açık olan şudur ki işçiler cunta iade istemlerini suçluların cezalandırılması için değil, 12 Eylül 1980'den beri yürütdüğü bulunan mahkumların ıslahını istemesini için yapmaktadır. Bunun anlamı her türlü mahkumların sistematik olarak yok edilmesidir."

demokratik örgüt destekleme mesajı gönderdi ve birçok parti, sendika ve insiyatif temsilcileri grev yerini ziyaret ederek grevleri destek ve moral verdiler. Ayrıca, 11 Ağustos 1983 tarihinde yapılan basın toplantısının ertesi günü şehrin merkezinde bir stand açıldı ve bildiri dağıtıldı. 13 Ağustos 1983 tarihinde de T.C. Düsseldorf Başkonsolosluğu'nun önünde 150 kişinin katıldığı oturma grevi ve arkasından da bir miting yapıldı.

Düsseldorf'da gençler askerlik bedelinin düşürülmesini istediler

Daha önceleri de değişik çalışmalar yapan "Düsseldorf'da gençler askerlik çağındakiler" izin döneminden yararlanarak, 21 Ağustos'ta bir gezi düzenlediler. Gençler alellerinin katıldığı geze, gençlerin askerlik ve çalışma sorunları tartışıldı. Daha sonra yapılan basın açıklamasında, 20 bir Mark askerlik bedelinin çok yüksek olduğu vurgulanarak, yasanın yeniden gözden geçirilmesi ve askerlik bedelinin 8-10 bir Mark düzeyine düşürülmesi istendi.

Ot yandan, Yunanistan'ın Selanik kenti ve çevresinde, son bir ay içerisinde Türkiye halkı ve gençliğiyle dayanışma amacıyla bir dizi etkinlik gerçekleştirildi. Son olarak Kavala, Polomiada, Veria Serez, Taso, Tilgis ve Selanik Üniversitesi'nde Yunanistan Komünist Partisi, onun gençlik örgütü KNE ve diğer ilerici demokratik örgütlerin girişimiyle düzenlenen eylemlerde, Türkiye halkı ve gençliğiyle dostluk ve dayanışma dile getirildi. İGD'nin aktif olarak katıldığı eylemlerde, faşist Evren cuntasına karşı barış, demokrasi ve özgürlük için, Türkiye ve Yunanistan halklarının ortak savaşının önem ve anlamı vurgulandı.

Avustralya'da cuntaya karşı protesto eylemi

Avustralya'nın Mildura kentinde oturan Türkiyeyi işçiler, açlık grevinde bulunan 2500 politik tutukluyla desteklemek amacıyla bir dizi eylemde bulunarak konuyu Avustralya kamuoyuna duyurdular. Kentte oturan Türkiyeyi işçilerin çoğunluğu tarafından imzalanı bir protesto telgrafi Cunta'nın başı Kenan Evren'e gönderildi. Protesto telgrafında, "zindanlarımızda açlık grevinde bulunan 2500 kişinin istemlerini destekliyor, insanlık dışı uygulamaları, protesto ediyor ve tüm anti-faşist tutsuklara özgürlük istiyoruz" denildi.

HDF, askeri cuntayı protesto etti

Halkçı Devrimci Dernekleri Federasyonu (HDF) yayınlandığı bir bildiri ile askeri Cunta'nın vetolar sonucu üç partiden başkasının seçime katılmasına izin vermemesi protesto etti. HDF'nin yayınladığı bildiride, "askeri Cunta'nın son kararları nedeniyle yeni kurulan partilerden SODEP ve DYP'nin 6 Kasım'daki seçimlere katılmayacakları" belirtilirken sonra "yeni kurucu üyeleri reddeden generaller, Bülent Ecevit'in gelecek yıllarda generallerin ileric, halktan yasa partilere izin veremeyeceğine dair öngörüsünü doğruladılar" denildi. Ayrıca bildiride, HDF Cuntayı anti-demokratik girişimlerinden ötürü protesto etti ve Cunta'ya karşı dayanışma eylemleri hazırlayacağını belirtti.